వాసుదేవ కీర్తన మంజరి

(మైసూరు వాసుదేవాచార్యుల వారు వ్రాసిన 140 కీర్తనలకు తాత్పర్యం మరియు విశేషాలు)

రచయిత ఆచార్య తాడేపల్లి పతంజలి 28 -12 -2025

మైసూరు వాసుదేవాచార్యుల వారు తన 'వాసుదేవ కీర్తన మంజరి' రెండవ సంపుటి (Volume 2) ప్రచురణ సందర్భంగా ఆంగ్లంలో వ్రాసిన ముందుమాట కి తెలుగు అనువాదం

నా 'వాసుదేవ కీర్తన మంజరి' మొదటి సంపుటి 1929లో ప్రచురించబడింది. ఇరవై ఏడు సంవత్సరాల సుదీర్ఘ విరామం తర్వాత ఈ రెండవ సంపుటి ఇప్పుడు వెలుగు చూస్తోంది. ఈ ఆలస్యానికి ప్రధాన కారణాలు నా వయసు రీత్యా ఎదురైన ఇబ్బందులు, అలాగే తగిన ఆర్థిక వనరులు లేకపోవడం.

నా ప్రియతమ రాజు, మైసూరు మహారాజైన శ్రీ జయచామరాజ వొడెయార్ గారి దయతో కూడిన ప్రోత్సాహం లేకపోతే, ఈ ప్రచురణ ఇప్పుడు కూడా సాధ్యమయ్యేది కాదు; లేదా ఇలాంటి పనిని చేపట్టడానికి తగిన ప్రశాంతమైన మనస్థితి నాకు ఉండేది కాదు. ఈ సందర్భంగా మహారాజు గారికి నా హృదయపూర్వక కృతజ్ఞతలు తెలుపుకుంటున్నాను.

మొదటి సంపుటిని ముద్రించే సమయంలో నేను ఎదుర్కొన్న సాంకేతిక ఇబ్బందులు నేటికీ కొనసాగుతుండటం నాకు ఆశ్చర్యంగా, విచారకరంగా ఉంది. ఈ పుస్తక ముద్రణ కోసం నేను సంప్రదించిన కొన్ని సంస్థలు, సంగీత స్వరాలను (Musical scores) ముద్రించడానికి తగిన 'టైప్' (అక్షరాలు) లేవని, ఈ పనిని చేపట్టలేమని చెప్పాయి.

కేంద్ర మరియు వివిధ రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు కల్పిస్తున్న సౌకర్యాల వల్ల సంగీతం నేర్చుకునే విద్యార్థుల సంఖ్య గణనీయంగా పెరుగుతున్నప్పటికీ, దానికి తగిన నిష్పత్తిలో సంగీత పుస్తకాలు ప్రచురించబడకపోవడం ఒక వింత పరిస్థితి. ఈ ఇబ్బందులను ఎంత త్వరగా పరిష్కరిస్తే ఈ కళా అభివృద్ధికి అంత మంచిది.

ఈ పుస్తకాన్ని ఎంతో త్వరగా, సంతృప్తికరంగా ముద్రించిన అడయార్‌లోని 'వసంత ప్రెస్' వారికి నేను కృతజ్ఞుడిని. ఈ పనిలో ప్రత్యేక ఆసక్తిని కనబర్చి, ప్రచురణ వేగవంతం కావడానికి ఎంతో కృషి చేసిన 'థియోసాఫికల్ పబ్లిషింగ్ హౌస్' మేనేజర్ శ్రీ కె.ఎస్. కృష్ణమూర్తి గారికి నా ప్రత్యేక ధన్యవాదాలు.

మొదటి సంపుటిలో లాగే, ఈ వాల్యూమ్‌లో కూడా నావి 70 రచనలు ఉన్నాయి. 6 నుండి 17 వరకు ఉన్న కీర్తనలు, మొదటి సంపుటిలో ఉన్న 12 కేశవాదినామ సంకీర్తనలకు కొనసాగింపు. మిగిలిన కీర్తనలను నేను ఎటువంటి ప్రత్యేక క్రమంలో అమర్చలేదు.

ఇందులోని కొన్ని రచనలు 1905 నాటివి కాగా, కొన్ని ఇటీవల చేసినవి. అందువల్ల వాటి శైలిలో మార్పులు కనిపించడం సహజం. అయితే, వాటిని ఒకే రకంగా మార్చాలని ప్రయత్నించకుండా, అవి ఏ రూపంలో రూపుదిద్దుకున్నాయో అలాగే ఇక్కడ పొందుపరిచాను.

నేను ఈ పుస్తకంలో స్వరకల్పనను (Notations) ఉద్దేశపూర్వకంగానే చాలా సరళంగా ఉంచాను. క్లిష్టమైన స్వరకల్పన పద్ధతి విద్యార్థులను నిరుత్సాహపరచడమే కాకుండా, అనవసరమని కూడా నేను భావిస్తున్నాను.

మన కర్ణాటక సంగీత స్వభావం ఎలాంటిదంటే, దానిని పూర్తిగా కాగితం మీద స్వరాల రూపంలో బంధించడం అసాధ్యం. అంతేకాకుండా, ఇలాంటి పుస్తకం సంగీతంలో తగినంత ప్రవేశం ఉన్నవారికి మాత్రమే ఉపయోగపడుతుంది. అటువంటి వారికి సరళమైన, సూచనాత్మకమైన స్వరకల్పన ఉంటే సరిపోతుంది.

నా మనవడు చిరంజీవి ఎస్. రాజారాంకు నా నిండు హృదయంతో ఆశీస్సులు అందజేస్తున్నాను. అతని అంకితభావం, కష్టం లేకపోతే ఈ పుస్తకం ప్రజల ముందుకు వచ్చేది కాదు. అలాగే ప్రెస్ ప్రూఫ్‌లను చదవడంలో సహాయం చేసిన విద్వాన్ బి.ఎస్. ఆదినారాయణ శర్మ గారికి కూడా నా కృతజ్ఞతలు తెలియజేయడం నా బాధ్యత.

అడయార్ 20 ఆగస్టు, 1956 కె. వాసుదేవాచార్య

వాసుదేవాచారి గారి జీవిత విశేషాలు

బాల్యం మరియు నామకరణం

1865 మే 28న మైసూరు కోటలోని వరాహస్వామి గుడిలో గోపాలాచార్యులు అను పండితుడు 'వాసుదేవ' నామస్మరణ చేస్తూ ఉండగా, వాసుదేవాచారి పుట్టారు. వాసుదేవాచార్యులగారి తండ్రి సుబ్రహ్మణ్యాచార్యులు మైసూరు సంస్థానంలో పౌరాణిక విద్వాంసులు. ఆచార్యుల వారికి మూడేళ్ల వయసులోనే తండ్రి మరణించడంతో, తాతగారే ఆయన్ని పెంచి పెద్దచేశారు.

సంగీత ప్రస్థానం - గురువులు

తాతగారికి మనవడిని గొప్ప సంస్కృత పండితుడిని చేయాలని ఉండేది. కానీ ఆచార్యుల వారికి సంగీతం అంటే ప్రాణం. తాతగారికి ఇష్టం లేకపోయినా రహస్యంగా సంగీతం నేర్చుకునేవారు. ఆ తర్వాత:

- మహారాజా సంస్కృత పాఠశాలలో వీణా పద్మనాభయ్య గారి దగ్గర సంగీతం నేర్చుకున్నారు.
- 19 ఏళ్ల వయసులో పట్నం సుబ్రహ్మణ్యం అయ్యర్ గారి కచేరీ విని ముగ్ధులై, వారిని గురువుగా స్వీకరించారు.
- మైసూరు మహారాజు గారి ఆర్థిక సాయంతో తిరువయ్యూరు వెళ్లి ఆరు సంవత్సరాల పాటు గురువు గారి వద్ద కఠోర సాధన చేశారు.

సాధన మరియు పట్టుదల

వాసుదేవాచార్యుల వారి పట్టుదలకు ఒక ఉదాహరణ: ఒకసారి రైలు ప్రయాణంలో వీణా శేషన్న గారి వద్ద 'అటతాళ వర్ణం' నేర్చుకోవాలని నిర్ణయించుకున్నారు. రైలు ప్రతి స్టేషన్‌లో ఆగినప్పుడు వారి దగ్గరకు వెళ్లి పాఠం నేర్చుకుని, తిరిగి తన డబ్బాలోకి వచ్చి సాధన చేసేవారు. అలా ప్రయాణం పూర్తయ్యేలోపు ఆ వర్ణాన్ని పూర్తిగా నేర్చుకున్నారు.

సంగీత రచనలు (వాగ్గేయకారుడిగా)

ఆయన తెలుగు, సంస్కృత భాషల్లో సుమారు 200 కీర్తనలు రచించారని ప్రతీతి. (నాకు 140 కీర్తనలు మాత్రమే లభించాయి)

- ఆయన రచనలపై త్యాగరాజ స్వామి ప్రభావం ఎక్కువగా ఉండటంతో ఆయన్ని "అభినవ త్యాగరాజు" అని పిలిచేవారు.
- ప్రముఖ కీర్తనలు:
    - బ్రోచేవారెవరురా (ఖమాస్ రాగం)
    - మామవతు శ్రీ సరస్వతి (హిందోళం)
    - భజన చేయరాదా (ధర్మవతి)మొదలయినవి
- చిట్టస్వరాలతో కృతులను అద్భుతంగా తీర్చిదిద్దడం ఆయన ప్రత్యేకత.

గౌరవాలు మరియు చివరి దశ

ఆయన జీవితంలో ఎక్కువ కాలం మైసూరు ఆస్థాన విద్వాంసునిగా ఉన్నారు. చివరి దశలో రుక్మిణీదేవి అరండేల్ ఆహ్వానం మేరకు మద్రాసులోని 'కళాక్షేత్ర' సంగీత విభాగానికి ప్రధానాచార్యులుగా సేవలు అందించారు.

కళాక్షేత్రకు రాక

రుక్మిణీదేవి అరండేల్ గారు వాల్మీకి రామాయణానికి సంగీత రూపకం చేయాలని నిర్ణయించుకున్నప్పుడు, దానికి సరైన వ్యక్తి కోసం వెతికారు. అప్పుడు 'టైగర్ వరదాచారి' గారు వాసుదేవాచార్యుల పేరును సూచించారు. అప్పటికే ఆయన వయసు 88 ఏళ్లు. రుక్మిణీదేవి గారు స్వయంగా మైసూరు వెళ్లి ఆయనను ఆహ్వానించారు. తన మనవడు ఎస్. రాజారాంను కూడా తనతో పంపాలని ఆయన కోరగా, ఆమె రాజారాం గారికి మద్రాసు ఆకాశవాణికి బదిలీ చేయించి, వారిద్దరినీ మద్రాసు తీసుకువచ్చారు.

రామాయణ రచన - అపూర్వ ప్రశంస

కళాక్షేత్రలో రామాయణ సిరీస్‌లోని 'సీతా స్వయంవరం' కోసం ఆయన చేసిన రచనలు అద్భుతమైనవి. వీటిని విన్న ప్రముఖ వైణికులు వీణ సాంబశివ అయ్యర్, "నేను కనుక మహారాజునైతే, ఈ

ఒక్క రచనకే మీకు కోటి రూపాయల బహుమతి ఇచ్చేవాడిని" అని కొనియాడారు. ఆయన రామాయణంలోని ఆరు భాగాలలో నాలుగింటికి (శబరి మోక్షం వరకు) సంగీతాన్ని అందించారు.

పచ్చ తాత (Green Grandpa)

కళాక్షేత్రలో విద్యార్థులు, ఉపాధ్యాయులు ఆయనను ప్రేమగా 'పచ్చ తాత' అని పిలిచేవారు. దానికి కారణం ఆయన ఎప్పుడూ తన భుజంపై ఒక 'పచ్చని శాలువా' వేసుకునేవారు. (అలాగే సాంబశివ అయ్యర్ గారు ఎర్ర శాలువా వేసుకునేవారు కాబట్టి ఆయనను 'ఎర్ర తాత' అనేవారు).

బోధనా పద్ధతి - క్రమశిక్షణ

ఆయన బోధన చాలా సరళంగా, మనోహరంగా ఉండేది:

- విద్యార్థులు ఎంతటి నిపుణులైనా, ప్రాథమిక పాఠాలను (Fundamentals) పాడించడంలో ఆయన పట్టుదలతో ఉండేవారు.
- తంబురను శ్రుతి చేయడం, దానిని పట్టుకోవడం ఒక తపస్సులా భావించేవారు. తంబురపై తాలం వేయడం లేదా తంబురపై ఆనుకుని కూర్చోవడం ఆయనకు అస్సలు నచ్చేది కాదు.
- ప్రసిద్ధ గాయని ఎం.ఎస్. సుబ్బులక్ష్మి గారు కూడా ఆయన వద్దకు వచ్చి 'బ్రోచేవారెవరురా' కీర్తనను నేర్చుకున్నారు.
- 95 ఏళ్ల వయసులో కూడా తన బట్టలు తనే ఉతుక్కునేంత నిరాడంబరంగా ఉండేవారు.

చివరి క్షణాలు

1961 మే 17న, ఆయన ఎప్పటిలాగే తన దినచర్యను ముగించారు. ఉదయం తన శిష్యురాలికి 'భైరవి' రాగంలో పాఠం చెప్పారు. రాత్రి 8:25 గంటల సమయంలో తన మనవడు రాజారాంను తంబుర తీసుకురమ్మని చెప్పారు. తంబుర మధురమైన శ్రుతిని వింటూ, పక్కపై పడుకుని ప్రశాంతంగా చివరి శ్వాస విడిచారు. తంబుర నాదంతోనే ఆయన ప్రాణం అనంత వాయువుల్లో కలిసిపోయింది.

వాసుదేవాచారిగారి బిరుదులు:

- సంగీత కళానిధి (మద్రాస్ మ్యూజిక్ అకాడమీ)
- సంగీత శాస్త్ర రత్న (మైసూరు మహారాజు)
- సంగీత కళా కోవిద (రవీంద్రనాథ్ టాగూర్)
- సంగీత నాటక అకాడమీ అవార్డు.

ఆయన గొప్పతనాన్ని కొనియాడుతూ రాజాజీ, ద్వారం వేంకటస్వామి నాయుడు వంటి ప్రముఖులు ఆయనకు నివాళులు అర్పించారు. (ఈ జీవిత విశేషాలకు అచ్చంగా తెలుగు మాసపత్రికలోని వ్యాసం, https://madrasmusings.com/vol-34-no-17 సహాయపడ్డాయి. వారికి ధన్యవాదాలు)

మైసూర్ వాసుదేవాచార్య కీర్తనల విషయ సూచిక

029. త్రివిక్రమ మహం భజే దేవదేవం (కాంభోజి - చతురశ్ర త్రిపుట)

030. దయతో నన్ను పాలింపవయ్య (సురటి - చతురశ్ర త్రిపుట)

031. దయలేక బ్రతికి ఫలమేమి రాముని (శ్రీరంజని - చతురశ్ర త్రిపుట)

032. దయలేదేమి రామ పూర్ణకామ (సింహేంద్ర మధ్యమ - చతురశ్ర త్రిపుట)

033. దామోదర మనిశ మాశ్రయేహం (శంకరాభరణం - చతురశ్ర త్రిపుట)

034. దాశరథే పాహి మాం దయాపయోనిధే సుగుణనిధే (బిలహరి - త్రిశ్ర త్రిపుట)

035. దేవకీ తనయ వాసుదేవ సదయ మాం పాహి (పుష్పలత - చతురశ్ర రూపక)

036. దేవాదిదేవ శ్రీ వాసుదేవ (సునాదవినోదిని - చతురశ్ర త్రిపుట)

037. దేవి కమలాలయే తవ పాదభక్తిం దేహి దేహి (గరుడధ్వని - చతురశ్ర త్రిపుట)

038. దేవి రమే మామవ అబ్ధి తనయే (వసంత - చతురశ్ర త్రిపుట)

039. నన్ను బ్రోచుటకెవరున్నారు సన్నుతాంగ శ్రీ సీతారమణ (శంకరాభరణం - చతురశ్ర త్రిపుట)

040. నన్ను బ్రోవగరాద వేగమే (మధ్యమావతి - చతురశ్ర త్రిపుట)

041. నమామి విద్యాతీర్థ గురువరం అనిశం భృశం (ధన్యాసి - చతురశ్ర త్రిపుట)

042. నమామ్యహం శ్రీ తురగ వదనం కేశవం (బిలహరి - చతురశ్ర రూపక)

043. నమోస్తుతే దేవి సరస్వతి (కల్యాణి - చతురశ్ర త్రిపుట)

044. నా చేయి విడవకురా నామీద దయయుంచరా (నాటకురంజి - చతురశ్ర రూపక)

045. నారాయణం నమత సంతతం (తోడి - చతురశ్ర త్రిపుట)

046. నిను వినా నన్ను బ్రోచేవారెవరు రఘువర (భైరవి - చతురశ్ర త్రిపుట)

047. నిన్ను నమ్మితి శ్రీ రామచంద్ర (నాటకురంజి - చతురశ్ర త్రిపుట)

048. నిన్నే నమ్మితినయ్య శ్రీరామ (సింహేంద్ర మధ్యమ - మిశ్ర చాపు)

049. నిన్నే శరణంటినయ్య నీరజాక్ష (ధేనుక - చతురశ్ర త్రిపుట)

050. నిమిషమైన శ్రీరామ యనరాదా నిత్యము గాదీ మానవ జన్మము (సామ - చతురశ్ర త్రిపుట)

051. నీ పాదములే నమ్మితినయ్య (సరసాంగి - చతురశ్ర త్రిపుట)

052. నీకభిమానము లేదు రామ నాపై (కోకిలప్రియ - చతురశ్ర త్రిపుట)

053. నీకెంత నిర్దయ రామ నాపై (భవప్రియ - చతురశ్ర త్రిపుట)

054. నీకెందుకు దయరాదు రామ నీరజాక్ష (సింహేంద్ర మధ్యమ - చతురశ్ర త్రిపుట)

055. నీకేల దయరాదు రామచంద్ర (కథనకుతూహలం - చతురశ్ర త్రిపుట)

056. నీ దయ ఎటుల గలుగునో రామ (శంకరాభరణం - చతురశ్ర త్రిపుట)

057. నీ పాదములను నమ్మితినయ్య (నాయకి - ఖండజాతి అట)

058. నీవే గతియని నిన్ను నెరనమ్మితి నీరజాక్ష కృష్ణ (కల్యాణి - చతురశ్ర త్రిపుట)

059. నెరనమ్మితి నీవే గతి (చక్రవాకం - చతురశ్ర త్రిపుట)

060. నేరమేమి నాపై నీరజాక్ష రామ (తోడి - చతురశ్ర త్రిపుట)

061. పరాకేలనయ్య రామ(సామ - చతురశ్ర రూపక)

062. పరాత్పర రఘువర నిన్ను నెరనమ్మితిరా పరమదయాకర (తోడి - చతురశ్ర త్రిపుట)

063. పరిపాహి మాం పరవాసుదేవ (జనరంజని - చతురశ్ర త్రిపుట)

064. పరిపాహి మాం శ్రీ దాశరథే (శుభపంతువరాళి - చతురశ్ర త్రిపుట)

065. పరిపాహి మాం శ్రీ రఘుపతే (కన్నడ - చతురశ్ర త్రిపుట)

066. పరిపాహి మాం శ్రీ రామచంద్ర (కమలామనోహరి - చతురశ్ర త్రిపుట)

067. పరిపాహి మాం శ్రీ హృషీకేశ (ధన్యాసి - చతురశ్ర త్రిపుట)

068. పరిపాహి రామ పరిపూర్ణకామ (రామప్రియ - చతురశ్ర త్రిపుట)

069. పరులను వేడి నే పామరుడైతిని (నాగస్వరావళి - చతురశ్ర త్రిపుట)

070. పలుకదేమిరా రామ నాతో (దేవమనోహరి - చతురశ్ర త్రిపుట)

071. పాలయమాం పరమేశ్వర శంకర (కేదారగౌళ - చతురశ్ర త్రిపుట)

072. పాలయాశు పద్మనాభ (హంసధ్వని - చతురశ్ర రూపక)

073. పాలిత భువన పతితపావన (బహుదారి - చతురశ్ర త్రిపుట)

074. పాహి కృష్ణ వాసుదేవ (బేహాగ్ - చతురశ్ర రూపక)

075. పాహి మాం క్షీరసాగర తనయే (తోడి - చతురశ్ర త్రిపుట)

076. పురుషోత్తమ మాం పాలయ వాసుదేవ (సావేరి - చతురశ్ర రూపక)

077. ప్రణతార్తిహరం అహం భజే శంకరం (జంఝూటి - ఖండజాతి త్రిపుట)

078. ప్రణమత శ్రీ మహాగణపతిం - పార్వతీ ప్రియసుతం (కానడ - చతురశ్ర త్రిపుట)

079. ప్రణమామి శ్రీ ప్రద్యుమ్నమహం (కీరవాణి - చతురశ్ర త్రిపుట)

080. ప్రణమామ్యహం శ్రీ సరస్వతీం (బిలహరి - త్రిశ్ర త్రిపుట)

081. ప్రణమామ్యహం శ్రీ గౌరీసుతం (గౌళ - చతురశ్ర త్రిపుట)

082. ప్రణమామ్యహం శ్రీ ప్రాణనాథం నిరంతరం (రంజని - మిశ్ర త్రిపుట)

083. బాలం గోపాలం అఖిలలోకపాలం సదా శ్రయామి (భైరవి - చతురశ్ర త్రిపుట)

084. బ్రోచే వారెవరురా నిను వినా రఘువర (కమాస్ - చతురశ్ర త్రిపుట)

085. బ్రోవరాద శ్రీ వెంకటేశ నన్ను (వరుణప్రియ - చతురశ్ర త్రిపుట)

086. బ్రోవవమ్మ శ్రీ చాముండేశ్వరి (గౌరీమనోహరి - త్రిశ్ర రూపక)

087. భజ మాధవ మనిశం వాసుదేవం (హిందుస్తానీ కాపి - చతురశ్ర త్రిపుట)

088. భజన సేయరాదా ఓ మనసా శ్రీరాముని (ధర్మవతి - చతురశ్ర రూపక)

089. భజ మానస శ్రీ వాసుదేవం (మందారి - మిశ్ర చాపు)

090. భజ మానస సరస్వతీం శుభచరితాం విధిదయితాం (శంకరాభరణం - చతురశ్ర త్రిపుట)

091. భజరే మానస శ్రీ రఘువీరం (ఆభేరి - చతురశ్ర త్రిపుట)

092. భజామి సంతత మధోక్షజం శుభచరితం వాసుదేవం (అఠాణ - చతురశ్ర త్రిపుట)

093. భావయాచ్యుతం వాసుదేవం (పూర్వకల్యాణి - చతురశ్ర త్రిపుట)

094. భావయేహం రఘువీరం - శ్రీకరం (బేహాగ్ - చతురశ్ర త్రిపుట)

095. మధుసూదన మహం భజే నిశం (నాటకురంజి - త్రిశ్ర త్రిపుట)

096. మనసా వచసా శిరసా నిశం భజత దేవదేవం (బేగడ - చతురశ్ర త్రిపుట)

097. మమ హృదయే విహర దయాళో కృష్ణ (రీతిగౌళ - ఖండ త్రిపుట)

098. మరచితివేమో నన్ను మరువకురా రామ (పూర్వకల్యాణి - చతురశ్ర త్రిపుట)

099. మరవవచ్చునా మానవ జన్మము (కాంభోజి - చతురశ్ర త్రిపుట)

100. మహాత్ములే తెలియలేరు నీ మహామహిమ రామ (ఋషభప్రియ - చతురశ్ర త్రిపుట)

101. మామవతు శ్రీ సరస్వతీ (హిందోళం - చతురశ్ర త్రిపుట)

102. మామవ మృడజాయే మాయే (వసంత - చతురశ్ర త్రిపుట)

103. మామవాశు గోవింద (సామ - చతురశ్ర రూపక)

104. యదుకులవార్ధి చంద్రౌ కృష్ణ నృసింహాభిధాన విఖ్యాతౌ (రజతోత్సవ రాగమాలిక - చతురశ్ర త్రిపుట)

105. రాఘవేంద్ర గురుం ఆనతోస్మి సతతం (దర్బార్ - ఖండజాతి త్రిపుట)

106. రామం నమామి సతతం భూమిసుతా సమేతం (వకుళాభరణం - చతురశ్ర రూపక)

107. రామ నీ దయ రాదా రవివంశాంబుధి సోమ (భైరవి - మిశ్ర చాపు)

108. రామాభిరామ మామవ శ్రీరామ (మధ్యమావతి - త్రిశ్ర త్రిపుట)

109. రామే వసతు మనో మే - రాక్షసకుల భీమే (సారంగ - చతురశ్ర రూపక)

110. రారా అని పిలిచితే - రావదేమి రామ (ఖరహరప్రియ - చతురశ్ర త్రిపుట)

111. రారా రాజీవలోచన రామ నన్ను బ్రోచుటకు (మోహన - చతురశ్ర త్రిపుట)

112. లంబోదర మవలంబే (కాంభోజి - చతురశ్ర రూపక)

113. వందే నిశమహం వారణవదనం (హంసధ్వని - చతురశ్ర త్రిపుట)

114. వరములొసగి బ్రోచే బిరుదు నీకుండగ (శుద్ధ సావేరి - చతురశ్ర త్రిపుట)

115. వరలక్ష్మి నమోస్తుతే (గౌరీమనోహరి - చతురశ్ర రూపక)

116. వామనం అనిశం నమామ్యహం (నాయకి - చతురశ్ర త్రిపుట)

117. వాసుదేవం అనిశం నమామ్యహం (కానడ - ఖండ త్రిపుట)

118. శంకర నిన్నే ఇక చాల నమ్మితిని (కామవర్ధని - మిశ్ర చాపు)

119. శంభో శంకర పాహి మాం (కేదారగౌళ - చతురశ్ర త్రిపుట)

120. శారదే పాహి మాం సరోరుహ నిభపదే (యదుకుల కాంభోజి - చతురశ్ర త్రిపుట)

121. శివే పాహి శ్రీ చాముండేశ్వరి (సురటి - ఖండ త్రిపుట)

122. శ్రీ కేశవ మాం పాలయ (భైరవి - చతురశ్ర రూపక)

123. శ్రీ చాముండేశ్వరి పాలయమాం కృపాకరి శంకరి (బిలహరి - చతురశ్ర త్రిపుట)

124. శ్రీధర పాహి దయాకర (జయంతిశ్రీ - చతురశ్ర రూపక)

125. శ్రీ పురందర గురువరం భావయేహం (సరస్వతీమనోహరి - మిశ్ర త్రిపుట)

126. శ్రీమదాది త్యాగరాజ గురువరం నమామ్యహం (కల్యాణి - చతురశ్ర రూపక)

127. శ్రీ మహాలక్ష్మిం భజేహం (ఫర్జు - చతురశ్ర త్రిపుట)

128. శ్రీ రమాదేవీ మామవతు సదా ముదా (శంకరాభరణం - చతురశ్ర రూపక)

129. శ్రీ రామచంద్రం భజరే మానస (ఝూలవరాళి - చతురశ్ర త్రిపుట)

130. శ్రీ వాసుదేవ - శ్రీకాంత మాం పాహి (దేవగాంధారి - త్రిశ్ర రూపక)

131. శ్రీ వాసుదేవ శ్రీరమణ మాం పాహి (రామప్రియ - త్రిశ్ర రూపక)

132. శ్రీ సరస్వతీం భగవతీం భజత (అఠాణ - మిశ్ర ఝంప)

133. శ్రీహరి వల్లభే మాం పాహి (ఉదయరవిచంద్రిక - చతురశ్ర త్రిపుట)

134. సంకర్షణ మాం పాలయ (ఆభోగి - చతురశ్ర రూపక)

135. సతతం శ్రీ విష్ణుం ప్రణమామ్యహం (కల్యాణి - చతురశ్ర త్రిపుట)

136. సిగ్గులేదు నాకించుకైన జూడ (బలహంస - చతురశ్ర త్రిపుట)

137. సుర భూమిసుతాధిపతిం సతతం (మేఘరంజి - చతురశ్ర త్రిపుట)

138. సుర రామచంద్రం సుర సుందరం (శంకరాభరణం - చతురశ్ర త్రిపుట)

139. హరిని భజించే భాగ్యము దొరకునేమి? (శంకరాభరణం - ఖండ త్రిపుట)

140. హరే పరిపాహి మాం నరహరే (కేదార్ - చతురశ్ర త్రిపుట)

1. అనిరుద్ధ మాశ్రయే

రాగం: హిందోళం / తాళం: రూపకం

కీర్తన:

పల్లవి: అనిరుద్ధ మాశ్రయే మునివర్య వినుతం ||

అనుపల్లవి: అనిమిత్త బంధు మజ మనిలాత్మజ నుతం | వినివేశితాపాంగ వనితాభిలషితం ||

చరణం: ద్యోవాహినీ జనక దివ్యాంబుజ పదం | జైవాతృకాస్య మజదేవేశ వరదం ||

శ్రీవాసుదేవ మిభకైవల్య సుఖదం | సేవాపరో యది తదైవాభి మతదం ||

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: గొప్ప మునులచే కొనియాడబడే అనిరుద్ధుడిని (శ్రీమహావిష్ణువు స్వరూపం) నేను ఆశ్రయిస్తున్నాను.**
- **అనుపల్లవి: ఏ కారణం లేకుండానే అందరిపై ప్రేమ చూపే బంధువును, పుట్టుక లేనివాడిని (అజుడు), హనుమంతుడిచే (అనిలాత్మజుడు) నుతించబడినవాడిని, తన చూపులతో భక్తుల కోరికలను తీర్చేవాడిని సేవించుకుంటున్నాను.**
- **చరణం: ఆకాశగంగకు తండ్రి వంటివాడు (పాదాల నుండి గంగ పుట్టినవాడు), చంద్రుడి వంటి ముఖం కలవాడు, బ్రహ్మ రుద్రాది దేవతలకు వరాలిచ్చేవాడు, గజేంద్రుడికి మోక్షాన్ని ప్రసాదించినవాడు అయిన ఆ శ్రీవాసుదేవుడు, సేవ చేసే భక్తులకు వారు కోరిన కోరికలను వెంటనే తీరుస్తాడు.**

విశేషం: ఈ కీర్తనలో భగవంతుడిని "అనిమిత్త బంధు" (ప్రతిఫలం ఆశించని బంధువు) అని పిలవడం వాసుదేవాచార్యుల భక్తికి నిదర్శనం.

---

2. అభిమానముతో నన్ను బ్రోవరాద

రాగం: బేగడ / తాళం: ఆది

కీర్తన:

పల్లవి: అభిమానముతో నన్ను బ్రోవరాద | దీనబాంధవ శ్రీవాసుదేవ ||

అనుపల్లవి: శ్రీనికేతన నీ నామము ప్రేమతో | ధ్యానము సేయుట సుజ్ఞాన మొసగరాద ||

చరణం: వారిధి శయన వారిజ లోచన | వారిత దుర్జన వర ఖగ వాహన ||

కరి మొరలిడ నీవు కరుణతో బ్రోవలేద | పరమ పురుష నిన్నే నమ్మిన వాడ గద ||

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: దీనులకు బంధువైన ఓ శ్రీవాసుదేవా! నాపై అభిమానం ఉంచి నన్ను రక్షించవా?**

- **అనుపల్లవి: లక్ష్మీదేవికి నివాసమైనవాడా! నీ నామాన్ని ప్రేమతో ధ్యానించేలా నాకు మంచి జ్ఞానాన్ని ప్రసాదించు.**
- **చరణం: సముద్రంపై శయనించేవాడా, పద్మము వంటి కన్నులు కలవాడా, దుష్టులను అణచివేసేవాడా, గరుడ వాహనుడా! పూర్వం గజేంద్రుడు మొరపెట్టుకోగా కరుణతో కాపాడావు కదా, నేను కూడా నిన్నే నమ్ముకున్నాను కదా, నన్ను బ్రోవవా!**

విశేషం: ఇది ఒక ప్రార్థనా గీతం. దేవుడిని మనసారా నమ్ముకున్న భక్తుడి ఆవేదన, ఆర్తి ఇందులో కనిపిస్తాయి.

---

3. ఇంత పరాకేలనయ్య

రాగం: హంసధ్వని / తాళం: ఆది

కీర్తన:

పల్లవి: ఇంత పరాకేలనయ్య | దంతి మోక్షదాయక నీకు ||

అనుపల్లవి: ఎంత వేడుకొందు రమాకాంత | దాంత వినుత చరిత ||

చరణం: శ్రీధర పర వాసుదేవ | యాదవ కుల తిలక నాతో వాద మేల పరమ పురుష | వేద శాస్త్ర తత్త్వజ్ఞులే ||

నీదు మహిమ తెలియలేరు | పాదములనే నెర నమ్మితి ||

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: గజేంద్రుడికి మోక్షమిచ్చిన ఓ స్వామీ! నా విషయంలో నీకు ఇంత అశ్రద్ధ (పరాకు) ఎందుకు?**
- **అనుపల్లవి: లక్ష్మీపతి! ఇంద్రియాలను జయించిన వారిచే స్తుతించబడే చరిత్ర కలవాడా! నిన్ను ఇంకెంతగా వేడుకోవాలి?**
- **చరణం: యాదవ కులానికి ఆభరణం వంటివాడా! వేద శాస్త్రాలు తెలిసిన పండితులే నీ మహిమను పూర్తిగా తెలుసుకోలేరు. నేను మాత్రం నీ పాదాలనే గట్టిగా నమ్ముకున్నాను. నీతో నాకేల వాదన? నన్ను కరుణించు.**

విశేషం: భగవంతుడి మహిమ అపారమని, పాండిత్యం కంటే పాద సేవయే మిన్న అని ఈ కీర్తన చెబుతోంది.

---

4. ఇంత పరాఙ్ముఖమేల శ్రీ రఘువర

రాగం: దుర్బార్ / తాళం: ఆది

కీర్తన:

పల్లవి: ఇంత పరాఙ్ముఖమేల శ్రీ రఘువర | ఇకనైన నా మనవి వినరాద ||

అనుపల్లవి: దాంత వినుత శ్రీ జానకీకాంత నాదు | చింత దీర్చి వరములిచ్చి పరిపాలించుటకు ||

చరణం: నీవు భక్తవత్సలుడని నేనెంచి | నీవే గతియని నిన్ను నమ్మలేద ||

భావనాతీత నిరుపమామిత విభవ | దేవదేవ భవనుత శ్రీవాసుదేవ నీకు ||

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: శ్రీరామచంద్రా! నాపై ఎందుకు ఇంత విముఖత (మొహం చాటేయడం)? ఇప్పటికైనా నా మొర వినవా?**
- **అనుపల్లవి: జానకీ దేవి మనోహరా! నా చింతలను తొలగించి, వరాలిచ్చి నన్ను కాపాడటానికి నీకింత పరాకా?**
- **చరణం: నీవు భక్తులపై ప్రేమ చూపేవాడివని ఎంచి, నువ్వే నా దిక్కని నమ్మాను. ఊహలకు అందనివాడా, సాటిలేని ఐశ్వర్యం కలవాడా, శివుడిచే పూజలందుకునే శ్రీవాసుదేవా! నా మొర ఆలకించు.**

విశేషం: ఈ కీర్తనలో "పరాఙ్ముఖం" అనే పదం భక్తుడి ఆవేదనను బలంగా వ్యక్తం చేస్తుంది.

---

5. ఇందిరారమణ గోవింద

రాగం: గంభీరనాట / తాళం: ఆది

కీర్తన:

పల్లవి: ఇందిరారమణ గోవింద | సుందర వదనారవింద మామవ ||

అనుపల్లవి: మందరాద్రి ధర ఆశ్రిత మందార | మన్మథ సుత ముకుంద శ్రీకర ||

చరణం: భాసుర యదుకుల సంజాత | భూసురాది సకల లోక సన్నుత ||

వాసవాద్యమర సేవిత చరణ | వాసుదేవ కంసాద్యసుర హరణ ||

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: లక్ష్మీదేవికి ప్రియమైన గోవిందా! పద్మం వంటి అందమైన ముఖం కలవాడా! నన్ను రక్షించు.**
- **అనుపల్లవి: మందర పర్వతాన్ని మోసినవాడా! ఆశ్రయించిన భక్తులకు కల్పవృక్షం (మందార) వంటివాడా! మన్మథుడికి తండ్రివైన ముకుందా! శుభాలను కలిగించు.**
- **చరణం: ప్రకాశించే యదు వంశంలో పుట్టినవాడా! బ్రాహ్మణులచే, లోకవాసులచే స్తుతించబడేవాడా! ఇంద్రాది దేవతలచే సేవించబడే పాదాలు కలవాడా! కంసుడు మొదలైన అసురులను సంహరించిన శ్రీవాసుదేవా!**

విశేషం: ఇది శ్రీకృష్ణుడి వైభవాన్ని కీర్తించే నామ సంకీర్తన. గంభీరనాట రాగం దీనికి ఒక ప్రత్యేకమైన రాజసాన్ని ఇస్తుంది.

006. ఇది నీకు న్యాయమా

రాగం: గమనశ్రమ / తాళం: మిశ్ర చాపు

కీర్తన:

పల్లవి: ఇది నీకు న్యాయమా శ్రీరామ | ఇది నన్ను బ్రోవ సమయము కాదా ||

అనుపల్లవి: సద్గతుడవు నీవని చాల నమ్మితి | నీ హృదయము కరుగదా పరిపూర్ణకామ ||

చరణం: వారిజ దళ నేత్ర వారిద నిభ గాత్ర | వాతాత్మజ నుత వర ముని వందిత ||

సుర వైరి రావణాసుర హర శ్రీకర | పరిహృత భవ భయ పర వాసుదేవ ||

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: ఓ శ్రీరామచంద్రా! నన్ను నిర్లక్ష్యం చేయడం నీకు న్యాయమేనా? నన్ను రక్షించడానికి ఇది సరైన సమయం కాదా?**
- **అనుపల్లవి: నాకు మంచి గతిని ప్రసాదించేవాడివి నీవేనని నిన్ను నమ్మాను. కోరికలే లేని పరిపూర్ణుడా (పరిపూర్ణకామ), నా మొర విని నీ హృదయం కరగదా?**
- **చరణం: పద్మ రేకుల వంటి కన్నులు, మేఘం వంటి నీలవర్ణ శరీరం కలవాడా! ఆంజనేయుడిచే స్తుతించబడినవాడా, మునులచే పూజలందుకునేవాడా! దేవతల శత్రువైన రావణాసురుడిని సంహరించినవాడా! సంసార భయాన్ని పోగొట్టే వాసుదేవా! నన్ను బ్రోవుము.**

విశేషం: ఈ కీర్తనలో భక్తుడు దేవుడిని నిలదీస్తున్నట్లుగా (నిందాస్తుతి) ఉంటుంది. గమనశ్రమ రాగం ఈ ఆర్తిని చక్కగా పలికిస్తుంది.

---

007. ఇది సమయము బ్రోవరాదా

రాగం: నాటకప్రియ / తాళం: చతురశ్ర రూపకం

కీర్తన:

పల్లవి: ఇది సమయము బ్రోవరాదా యదుకుల తిలక ||

అనుపల్లవి: సాధు హృదయ సర్వేశ మదన కోటి సుందర ||

చరణం: కరుణ జేసి మును నీవే కరిరాజుని బ్రోవలేదా | మురహర మందర గిరిధర మురళీధర శ్రీకర పరమ పురుష వాసుదేవ గరుడ గమన గాన లోల ||

తాత్పర్యం:

- పల్లవి: యాదవ కులానికి ఆభరణం వంటివాడా! నన్ను రక్షించడానికి ఇదే సరైన సమయం, కరుణించు.
- అనుపల్లవి: సజ్జనుల హృదయాల్లో నివసించేవాడా, అందరికీ ప్రభువా! కోటి మంది మన్మథుల వంటి అందం కలవాడా!
- చరణం: పూర్వం కరుణతో గజేంద్రుడిని (కరిరాజుని) కాపాడింది నీవు కాదా? ముర అనే రాక్షసుడిని చంపినవాడా, మందర పర్వతాన్ని ఎత్తినవాడా, మురళీ గానప్రియుడా! గరుడ వాహనంపై ప్రయాణించే సంగీత లోలుడైన వాసుదేవా! నన్ను కాపాడు.

విశేషం: భగవంతుడి పాత విజయాలను (గజేంద్ర మోక్షం వంటివి) గుర్తు చేస్తూ భక్తుడు తనను కూడా రక్షించమని వేడుకుంటున్నాడు.

---

008. ఉపేంద్ర మాశ్రయామి

రాగం: కమాస్ / తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

పల్లవి: ఉపేంద్ర మాశ్రయామి సంతతం | కృపాలవాల మిందిరా పతిం ||

అనుపల్లవి: అపార విభవం సుమ భూషితం | దివ్యాపద హరణం శ్రుతిభిరీడితం ||

చరణం: వాసుదేవ మఖిల లోక శరణం | వాసవాది వందిత వర చరణం ||

భాసమాన శరదిందు వదనం | భాసురాబ్జ దళ విశాల నయనం ||

తాత్పర్యం:

- పల్లవి: దయకు నిలయమైనవాడు, లక్ష్మీదేవి భర్త అయిన ఉపేంద్రుడిని (విష్ణుమూర్తిని) నేను నిరంతరం ఆశ్రయిస్తున్నాను.
- అనుపల్లవి: అపారమైన ఐశ్వర్యం కలవాడిని, పుష్ప మాలలతో అలంకరింపబడినవాడిని, ఆపదలను హరించేవాడిని, వేదాలచే స్తుతించబడేవాడిని కొలుస్తున్నాను.
- చరణం: సర్వ లోకాలకు శరణు ఇచ్చే వాసుదేవుడిని, ఇంద్రాది దేవతలచే నమస్కరించబడే పాదాలు కలవాడిని, శరత్కాల చంద్రుడి వంటి ముఖం, పద్మ దళాల వంటి విశాల నేత్రాలు కలవాడిని సేవిస్తున్నాను.

విశేషం: ఇది సంస్కృతంలో సాగే కీర్తన. కమాస్ రాగంలోని మాధుర్యం ఈ స్తోత్రానికి మరింత శోభను ఇస్తుంది.

---

009. ఎంతని నే వర్ణింతునో

రాగం: నాటకురంజి / తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

పల్లవి: ఎంతని నే వర్ణింతునో | దంతి వరద శ్రీవాసుదేవ ||

అనుపల్లవి: చింతితార్థము లిచ్చి బ్రోవరాద | దాంత వినుత పరమాద్భుత సుచరిత ||

చరణం: నీల రుచిర చికుర జాల కర ధృత | శైల రమా లోల గాన లోల ||

బాల గోపాల దీన పాల | బాలుడై ధ్రువుని బ్రోవలేదా ||

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: గజేంద్రుడికి వరమిచ్చిన ఓ వాసుదేవా! నీ మహిమలను నేను ఏమని వర్ణించగలను? (అవి వర్ణనాతీతం).**
- **అనుపల్లవి: కోరిన కోరికలు తీర్చి నన్ను రక్షించవా? ఇంద్రియ నిగ్రహం కలవారిచే పొగడబడే అద్భుతమైన చరిత్ర కలవాడా!**
- **చరణం: అందమైన నీల మేఘ ఛాయ వంటి జుట్టు కలవాడా, చేత్తో గోవర్ధన గిరిని ఎత్తినవాడా, లక్ష్మీదేవితో ఆనందించే సంగీత ప్రియుడా! చిన్నారి ధ్రువుడిని బాల్యంలోనే కాపాడావు కదా, దీనులను రక్షించే గోపాలా! నన్ను కరుణించు.**

విశేషం: భగవంతుడి లీలలను (గోవర్ధన గిరి, ధ్రువ చరిత్ర) స్మరిస్తూ తనపై కూడా కరుణ చూపమని భక్తుడు వేడుకుంటున్నాడు.

---

010. ఎంత నిర్దయ నా మీద నీకు

రాగం: లతాంగి / తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

పల్లవి: ఎంత నిర్దయ నా మీద నీకు | దంతి వరద శ్రీ రుక్మిణీ రమణ ||

అనుపల్లవి: చింతితార్థ దాయకుడనంచు దెలిసి | సంతతంబు నిన్నే నమ్మితి నయ్య ||

చరణం: వారిజాసనాది వందిత పాద నాదు | ఘోర పాప జాలమెల్ల తీర్చుటకు ||

వారిజాక్ష వాసుదేవ నీవు గాక | వేరెవ్వరున్నారు అయ్యా బ్రోవవయ్యా ||

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: రుక్మిణీ ప్రియుడా! నాపై నీకు ఇంత నిర్దయ ఎందుకు స్వామీ?**
- **అనుపల్లవి: నువ్వు కోరిన కోరికలు తీర్చే దాతవని తెలిసి, నిన్నే ఎల్లప్పుడూ నమ్ముకున్నాను కదయ్యా.**

- **చరణం: బ్రహ్మదేవుడి వంటి వారిచే పూజించబడే పాదాలు కలవాడా! నా భయంకరమైన పాపాలను పోగొట్టి నన్ను రక్షించడానికి నువ్వు తప్ప నాకెవరున్నారు? పద్మ నేత్రుడవైన వాసుదేవా! నన్ను బ్రోవవయ్యా.**

విశేషం: లతాంగి రాగంలో సాగే ఈ కీర్తన భక్తుడి ఆత్మార్పణను, దేవుడే సర్వస్వం అనే భావనను తెలియజేస్తుంది.

---

011. ఎవరిని వేడను

రాగం: బిలహరి / తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట (ఆది)

కీర్తన:

పల్లవి: ఎవరిని వేడను ఎవరిని పొగడను | భువన రక్షక రామ నిన్ను వినా నేను ||

అనుపల్లవి: అవనిజా సౌమిత్రి భరత శత్రుఘ్న | పవనజ విభీషణాది వందిత సుచరిత ||

చరణం: సామజ రాజుని ధ్రువుని ప్రహ్లాదుని | ప్రేమ జేసి నీవే బ్రోవలేదా మును ||

శ్యామ సుందర గాత్ర సరసిజ దళ నేత్ర | కామిత ఫలద శ్రీ పర వాసుదేవ నే ||

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: లోకాలను రక్షించే ఓ రామా! నిన్ను తప్ప నేను ఇంకెవరిని ప్రార్థించాలి? ఎవరిని కీర్తించాలి? (నాకు నువ్వు తప్ప అన్యం లేదు).**
- **అనుపల్లవి: సీతాదేవి (అవనిజ), లక్ష్మణుడు (సౌమిత్రి), భరత, శత్రుఘ్నులు, హనుమంతుడు (పవనజుడు), విభీషణుడు వంటి వారిచే కొనియాడబడే ఉత్తమ చరిత్ర కలవాడా!**
- **చరణం: పూర్వం గజేంద్రుడిని (సామజ రాజు), ధ్రువుడిని, ప్రహ్లాదుడిని ఎంతో ప్రేమతో నీవే కదా కాపాడింది! నల్లని అందమైన దేహం, పద్మ రేకుల వంటి కన్నులు కలవాడా! కోరిన కోరికలు తీర్చే ఓ వాసుదేవా! నన్ను బ్రోవుము.**

విశేషం: బిలహరి రాగంలోని ఉత్సాహం ఈ కీర్తనలో భగవంతుడి సర్వోత్కృష్టతను చాటుతుంది.

---

012. కనికరముతో నన్ను బ్రోవరాద

రాగం: కల్యాణి / తాళం: చతురశ్ర రూపకం

కీర్తన:

పల్లవి: కనికరముతో నన్ను బ్రోవరాద | కరి వదన శ్రీవాసుదేవ నీవు ||

అనుపల్లవి: సనక సనందనాది మునిజన చరణ | దినపతి కులాభరణ జానకీ రమణ ||

చరణం: మునివర కౌశికాధ్వర పరిపాల | అనుపమ కుశలవ గాన విలోల ||

దానవారి పరిపాల కనకమయ చేల | దనుజ సంహారణ లీల ఆనందకర శీల ||

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: గజముఖుడికి (వినాయకుడికి) తండ్రివైన ఓ వాసుదేవా! (లేదా ఏనుగు వంటి గంభీర ముఖము కలవాడా), నాపై జాలి చూపి నన్ను రక్షించవా?**
- **అనుపల్లవి: సనక సనందనాది మహర్షులచే పూజించబడే పాదాలు కలవాడా! సూర్యవంశానికి ఆభరణం వంటివాడా, జానకీ మనోహరా!**
- **చరణం: విశ్వామిత్ర మహర్షి (కౌశిక) యజ్ఞాన్ని కాపాడినవాడా! సాటిలేని కుశలవుల గానాన్ని విని ఆనందించినవాడా! రాక్షసుల శత్రువైనవాడా, బంగారు వస్త్రాలు ధరించినవాడా! రాక్షస సంహారమే లీలగా కలిగిన ఆనందమయుడా!**

విశేషం: ఈ కీర్తనలో శ్రీరాముని బాల్యం (యజ్ఞ రక్షణ) మరియు ఉత్తర రామాయణ ఘట్టాలను (కుశలవుల గానం) ఆచార్యుల వారు స్మరించారు.

---

013. కరుణాపయోనిధే దాశరథే

రాగం: సురటి / తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట (ఆది)

కీర్తన:

పల్లవి: కరుణాపయోనిధే దాశరథే మామవ సీతాపతే | కమనీయ రూప నిర్జిత కామ రఘుకుల సార్వభౌమ ||

అనుపల్లవి: శరణాగత ఆర్తి హరణ అనఘ సుగుణ | అమర గణ తోషణ హరిణాంక శేఖర || వర కోదండ ఖండన ధురీణ ||

చరణం: సుర వైరి రావణ మథన | వర యోగి మానస సదన | శరదిందు సన్నిభ వదన | పరిపాలితాఖిల భువన ||

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: దయా సముద్రుడా, దశరథ పుత్రుడా, సీతాపతీ! నన్ను రక్షించు. మన్మథుడిని కూడా ఓడించే అందం కలవాడా, రఘువంశ చక్రవర్తీ!**
- **అనుపల్లవి: శరణు కోరిన వారి బాధలను హరించే పుణ్యాత్ముడా! దేవతలకు సంతోషాన్ని ఇచ్చేవాడా, చంద్రుడిని (హరిణాంక) తలపై దాల్చిన శివుడికి ప్రియమైనవాడా! శివధనస్సును (కోదండం) విరిచిన పరాక్రమవంతుడా!**
- **చరణం: దేవతల శత్రువైన రావణుడిని సంహరించినవాడా! యోగుల హృదయాల్లో నివసించేవాడా! శరత్కాల చంద్రుడి వంటి ముఖం కలవాడా! సర్వ లోకాలను పరిపాలించేవాడా!**

విశేషం: ఈ కీర్తన సంస్కృత భాషలో ఉంది, శ్రీరాముడి వీరత్వాన్ని మరియు సౌందర్యాన్ని ఏకకాలంలో వర్ణిస్తుంది.

---

014. కరుణించి నన్ను కాపాడు రామ

రాగం: నవరస కన్నడ / తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట (ఆది)

కీర్తన:

పల్లవి: కరుణించి నన్ను కాపాడు రామ | మరి వేరే దిక్కెవరు లేరు ||

అనుపల్లవి: శర చాప ధర ఆశ్రిత పాప హర | ధరణీ సుత వర మరువకురా ||

చరణం: పరమార్ధ మార్గము తెలియదు | పరమ భక్తి జేసి సన్నుతించలేదు ||

శరణాగత రక్షక నీవు గదా | పర వాసుదేవ భవ భయము తీర్చు ||

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: ఓ రామా! నాపై దయ ఉంచి నన్ను కాపాడు. నాకు నువ్వు తప్ప వేరే ఆధారం లేదు.**
- **అనుపల్లవి: విల్లు అంబులు ధరించినవాడా, నిన్ను ఆశ్రయించిన వారి పాపాలను పోగొట్టేవాడా! సీతాపతి! నన్ను మర్చిపోవద్దు.**
- **చరణం: నాకు మోక్ష మార్గం (పరమార్థం) తెలియదు, నిన్ను గొప్ప భక్తితో స్తుతించడం కూడా నాకు రాదు. కానీ శరణు కోరిన వారిని రక్షించడం నీ బిరుదు కదా! సంసార భయాన్ని పోగొట్టి నన్ను దరి చేర్చు.**

విశేషం: ఇది ఒక అత్యంత వినమ్రమైన ప్రార్థన. తనకేమీ తెలియదని చెప్పుకుంటూ దేవుడిపైనే భారాన్ని వేసే "శరణాగతి" భావం ఇక్కడ కనిపిస్తుంది.

---

015. కరుణించి బ్రోవరాదా

రాగం: బంగాళ / తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట (ఆది)

కీర్తన:

పల్లవి: కరుణించి బ్రోవరాదా | ధరణీ సుత వర శ్రీ రఘువీర ||

అనుపల్లవి: శర చాప ధర ఆశ్రిత మందార | పరిపూర్ణకామ రవికుల సోమ ||

చరణం: పరమాత్మ నీవు ధరలోన పుట్టి | సుర వైరి రావణుని నిగ్రహించి ||

సుర భూసురాదుల కెల్ల చాల | పరితోషమిచ్చితివి గదా వాసుదేవ ||

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: సీతాదేవి ప్రాణనాథా! రఘువంశ వీరుడా! నన్ను కరుణించి కాపాడవా?**

- **అనుపల్లవి: విల్లు అంబులు ధరించినవాడా, భక్తులకు కల్పవృక్షం వంటివాడా! కోరికలు లేనివాడా, సూర్యవంశానికి చంద్రుడి వంటి చల్లనివాడా!**
- **చరణం: ఓ పరమాత్మా! నువ్వు భూమిపై అవతరించి, దేవతల శత్రువైన రావణుడిని అంతం చేశావు. తద్వారా దేవతలకు, భూదేవతలకు (బ్రాహ్మణులకు) ఎంతో సంతోషాన్ని కలిగించావు కదా! అటువంటి నువ్వు నన్ను కూడా అనుగ్రహించు.**

విశేషం: అరుదైన "బంగాళ" రాగంలో ఈ కీర్తనను ఆచార్యుల వారు కూర్చారు. భగవంతుని అవతార ప్రయోజనాన్ని ఇందులో గుర్తు చేశారు.

016. కలయే మమ హృదయే

రాగం: హిందుస్థాని కాపి / తాళం: ఖండ త్రిపుట

కీర్తన:

పల్లవి: కలయే మమ హృదయే త్వం కమలాలయే | కలి కలుష విధూర వాసుదేవ జాయే ||

అనుపల్లవి: కల్పసుశోభిత సుందర కాయే కృపాలయే | కలాధర బింబ సన్నిభ సుఖప్రద ఛాయే | కల్యాణ గుణనికాయే కలధౌత ఖచిత మణివలయే కలభాషణ ప్రియే ||

చరణం: వారిజోద్భవాది విధేయే వారిధితనయే | వారిజ దళ విశాల నేత్ర ద్వయే వరేణ్యే ||

వారిత భక్త సంతాప నిచయే విశ్వప్రియే | వారిజాభివ్యక్త మహోదయే సుహృదయే ||

వరముని నారదాది హృన్నిలయే | వరవర్ణిని కుంకుమాద్యర్చన ప్రియే | వర మందహాస శోభితాస్యే | వరుణాద్యష్ట దిక్పాలకాభివందే ||

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: పద్మమున నివసించే ఓ లక్ష్మీదేవీ! నిన్ను నా హృదయంలో ప్రతిష్ఠించుకుంటున్నాను. కలియుగ పాపాలను దూరం చేసే వాసుదేవుని భార్యవు నీవు.**
- **అనుపల్లవి: ఆభరణాలతో శోభించే దేహం కలదానా, దయామయి! చంద్రబింబం వంటి చల్లని సుఖాన్నిచ్చే నీడ నీవు. శుభగుణాల రాశివి, బంగారు మణి కంకణాలు ధరించినదానా, తియ్యని మాటలు ఇష్టపడేదానా!**
- **చరణం: బ్రహ్మ మొదలైన వారికి ఆరాధ్యురాలివి, సముద్ర రాజ తనయవు. పద్మ రేకుల వంటి విశాల నేత్రాలు కలదానా! భక్తుల కష్టాలను పోగొట్టే విశ్వప్రియవు. నారదాది మునుల హృదయాల్లో కొలువై ఉండేవారివి. కుంకుమ పూజలంటే నీకు ఇష్టం. అష్టదిక్పాలకులు నీకు నమస్కరిస్తారు.**

విశేషం: ఇది లక్ష్మీదేవిని స్తుతించే అత్యంత మధురమైన కీర్తన. 'క' కార ప్రాసతో సాగే సాహిత్యం సంగీతానికి అద్భుతమైన లయను ఇస్తుంది.

---

017. కలినరులకు నీ మహిమ తెలుసునా

రాగం: మాయామాళవగౌళ / తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట (ఆది)

కీర్తన:

పల్లవి: కలినరులకు నీ మహిమ తెలుసునా | కమలనయన వాసుదేవ మహానుభావ ||

అనుపల్లవి: జలధిశయన జగజ్జన్మాది కారణ | జలజసంభవ భవేంద్రాది వందిత చరణ ||

చరణం: సులలితమగు నీ చరణము సోకగ | శిలయే అహల్యయై వెలయలేదా ముని ||

బలిని ప్రహ్లాదుని ధ్రువుని పాంచాలిని | సలుపలేదేమయ్యా హలధర సోదర ||

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: పద్మనేత్రుడవైన ఓ వాసుదేవా**! **ఈ కలియుగంలోని మనుషులకు నీ గొప్పతనం** (**మహిమ**) **అర్థమవుతుందా?**
- **అనుపల్లవి: పాలసముద్రంపై శయనించేవాడా**, **జగత్తు పుట్టుకకు కారణమైనవాడా**! **బ్రహ్మ**, **శివుడు**, **ఇంద్రుడు మొదలైన వారు నీ పాదాలకు నమస్కరిస్తారు.**
- **చరణం: పూర్వం నీ సుకుమారమైన పాదం తగలగానే రాయిగా ఉన్న అహల్య స్త్రీగా మారలేదా? బలి చక్రవర్తిని**, **ప్రహ్లాదుడిని**, **ధ్రువుడిని**, **ద్రౌపదిని** (**పాంచాలి**) **ఆపదలలో నీవు కాపాడలేదా? ఓ బలరాముని తమ్ముడా** (**కృష్ణా**)!

విశేషం: భగవంతుని లీలలను స్మరిస్తూ, **లౌకిక విషయాల్లో మునిగిపోయే కలియుగ మానవుల అజ్ఞానాన్ని ఈ కీర్తన ఎత్తిచూపుతుంది.**

---

018. కురుమే కుశలం కుంజరగమనే

రాగం: కమలామనోహరి / తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట (ఆది)

కీర్తన:

పల్లవి: కురుమే కుశలం కుంజరగమనే | కుందరదనే కుంజర నుత హరి మానస సదనే ||

అనుపల్లవి: కురంగనయనే కోకిల గదనే | కుంభసంభవాది సన్నుత చరణే | కరుణారస పూరే కమనీయ వదనే | కనక నూపురాయిత చరణే ||

చరణం: పరమేశ్వర సంస్తుత జగదీశ్వర | పర వాసుదేవాతిశయ హృత్సుఖకర | పరమేష్ఠ్యాది సురానందకర | పరమాద్భుత జగల్లీలా లహరి | పరతత్త్వ ప్రతిపాదిత పరమ | పురుషార్థ సాధన సంపత్ప్రదాన కరి ||

తాత్పర్యం:

- పల్లవి: గజగామినివైన ఓ లక్ష్మీదేవీ! నాకు శుభము (కుశలం) కలుగజేయుము. మొల్ల మొగ్గల వంటి దంతాలు కలదానా, గజేంద్రుడిచే స్తుతించబడిన విష్ణుమూర్తి హృదయంలో నివసించేదానా!
- అనుపల్లవి: లేడి కన్నుల వంటి కన్నులు, కోకిల స్వరం వంటి మాటలు కలదానా! అగస్త్య మహర్షి (కుంభసంభవుడు) మొదలైన వారిచే పూజించబడే పాదాలు కలదానా! దయతో నిండిన ముఖం, బంగారు అందెలు ఘల్లుమనే పాదాలు కలదానా!
- చరణం: పరమేశ్వరుడిచే స్తుతించబడే జగదీశ్వరివి. శ్రీమహావిష్ణువుకు అత్యంత సుఖాన్నిచ్చేదానా! నీవు ఈ జగత్తులో చేసే లీలలు అద్భుతమైనవి. మోక్షం వైపు నడిపించే పరమ పురుషార్థాలను (ధర్మ, అర్థ, కామ, మోక్షాలు) సాధించడానికి కావలసిన సంపదలను ఇచ్చేదానా!

విశేషం: కమలామనోహరి రాగంలో లక్ష్మీదేవిని స్తుతించడం ఎంతో సమంజసంగా ఉంటుంది. చరణంలో దేవిని కేవలం ధన ప్రదాతగానే కాక, ఆధ్యాత్మిక సంపదను ఇచ్చే శక్తిగా వర్ణించారు.

19. కీర్తన: కృపతో నన్ను రక్షించుటకు

రాగం: హరికాంభోజి | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

పల్లవి: కృపతో నన్ను రక్షించుటకు ఎపుడైన నీవే గతి గదా రామ ||

అనుపల్లవి: అపరాధమెంతో జేసినావన్నచు అపుడు ఇపుడని జెప్పక ||

చరణం: వాసుదేవ పరాత్పర నీదు మహిమ శ్రీ సరోజభవాదులే తెలియలేరు ||

దాసజనుల పాపమెల్ల తీర్చుటకు నీ సమానమెవరు అయ్యా బ్రోవవయ్యా ||

భావం:

- పల్లవి: ఓ రామచంద్రా! నన్ను కరుణతో కాపాడడానికి ఎప్పుడూ నీవే దిక్కు కదా!
- అనుపల్లవి: నేను ఎన్నో తప్పులు (అపరాధాలు) చేశానని సాకులు చెప్పకుండా, రక్షించడానికి రేపు మాపు అని కాలయాపన చేయకుండా నన్ను ఆదుకో.
- చరణం: పరమాత్ముడవైన ఓ వాసుదేవా! నీ గొప్పతనం బ్రహ్మ దేవుడికే అందనిది. భక్తుల పాపాలను తొలగించి వారిని రక్షించడంలో నీకు సాటి ఎవరూ లేరు. నన్ను కాపాడు తండ్రి!

విశేషాలు:

- ఇది భక్తుని శరణాగతిని తెలియజేసే కీర్తన.
- స్వామిని "వాసుదేవ" అని సంబోధించడం ద్వారా రచయిత తన ముద్రను (Signature) తెలియజేశారు.

---

20. కీర్తన: కైలాసపతే మాం పాహి

రాగం: కల్యాణి | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

పల్లవి: కైలాసపతే మాం పాహి (భూ) కల్యాణమూర్తే సదా నమస్తే ||

అనుపల్లవి: శైలాధిరాజ కన్యాపతే కాలాభ్ర నీలగళ కరుణానిధే (భూ) ||

చరణం: హరిణాంక శేఖర గంగాధర గజపురీశ్వర గజచర్మాంబర ||

పరిపాలిత మునివర సుకుమార పర వాసుదేవ సన్నుతి తత్పర ||

నిరుపమ నిజ తాండవ పరితోషిత సురముని కిన్నరాది భక్త నికర

దరహాస వదన పరమ భక్త పార్థ వరద శంభో శంకర (భూ) ||

భావం:

- పల్లవి: కైలాసానికి అధిపతివైన ఓ స్వామి! నన్ను రక్షించు. మంగళకరమైన రూపం కలిగిన నీకు ఎల్లప్పుడూ నమస్కరిస్తున్నాను.
- అనుపల్లవి: హిమవంతుని పుత్రిక అయిన పార్వతీ దేవికి భర్తవైనవాడా, మేఘం లాంటి నల్లని కంఠం కలవాడా (నీలకంఠ), దయాసముద్రుడా!
- చరణం: చంద్రుని శిరస్సుపై ధరించినవాడా, గంగను జటాజూటంలో మోస్తున్నవాడా, ఏనుగు చర్మాన్ని ధరించినవాడా! మునులను కాపాడేవాడా, వాసుదేవునిచే స్తుతింపబడేవాడా! సాటిలేని నీ ఆనంద తాండవంతో దేవతలను, మునులను మెప్పించేవాడా, చిరునవ్వు చిందించే ముఖం కలవాడా, అర్జునుడికి (పార్థుడికి) వరాలిచ్చిన శంకరా! నన్ను రక్షించు.

విశేషాలు:

- శివుని వైభవాన్ని వర్ణించే సంస్కృత పదభూయిష్టమైన కీర్తన.
- అర్జునునికి పాశుపతాస్త్రాన్ని ప్రసాదించిన ఘట్టాన్ని (పార్థ వరద) ఇక్కడ స్మరించారు.

---

21. కీర్తన: గానసుధారస పానము చేసే

రాగం: ఖరహరప్రియ | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

పల్లవి: గానసుధారస పానము చేసే మానవులే ధన్యులు ఈ భువిలో ||

అనుపల్లవి: ఈ నరదేహము అసారమని తెలియక గానలోలుని వాసుదేవుని మరువక ||

చరణం: యోగి వరేణ్యుడైన నారద ముని కృపతో భాగవతాగ్రేసరుడని వెలసిన ||

త్యాగరాజుని మరి మహానుభావులను దలచుకొని రాగ లయాదులను బాగుగ దెలుసుకొని ||

భావం:

- **పల్లవి: భగవంతుని సంగీతం అనే అమృతాన్ని ఆస్వాదించే మనుషులే ఈ భూమి మీద ధన్యులు.**
- **అనుపల్లవి: ఈ మానవ జన్మ అశాశ్వతమైనదని గుర్తించి, సంగీత ప్రియుడైన ఆ వాసుదేవుని మర్చిపోకుండా ఉండాలి.**
- **చరణం: నారద మహర్షి అనుగ్రహంతో గొప్ప భక్తుడిగా ప్రసిద్ధి చెందిన త్యాగరాజ స్వామిని, ఇతర మహానుభావులను తలచుకుంటూ, సంగీతంలోని రాగ లయలను చక్కగా తెలుసుకొని దైవాన్ని కొలవాలి.**

విశేషాలు:

- **సంగీత ప్రాశస్త్యాన్ని మరియు తన గురు పరంపరలో ముఖ్యుడైన త్యాగరాజ స్వామి పట్ల భక్తిని చాటుకున్న కీర్తన.**
- **ముక్తికి 'సంగీత జ్ఞానము' అవసరమనే భావాన్ని ఇది బలపరుస్తుంది.**

---

22. కీర్తన: గిరిజారమణ నతజన శరణ

రాగం: గంభీరనాట | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

పల్లవి: గిరిజారమణ నతజన శరణ కరుణారస పూర్ణ సురహర నాగాభరణ ||

అనుపల్లవి: పర వాసుదేవారాధన ధురీణ కర ధృత హరిణ కలిమల హరణ ||

చరణం: మహా పంచాక్షరీ మంత్ర మూర్తే మహా భక్త కౌంతేయ నుత కీర్తే ||

మహాగణపతి గుహ సేవిత మూర్తే మహాదేవ పరిహృత దీనజన ఆర్తే ||

మహానంది భృంగ్యాది గంభీర నాట్య ప్రదర్శక కైలాసపతే ||

భావం:

- **పల్లవి: పార్వతీ ప్రియుడా, మొక్కిన వారిని రక్షించేవాడా, దయతో నిండినవాడా, రాక్షస సంహారి, పాములను ఆభరణాలుగా ధరించినవాడా!**
- **అనుపల్లవి: విష్ణుమూర్తిని ఆరాధించడంలో నిమగ్నమైనవాడా, చేతిలో జింకను ధరించినవాడా, కలియుగ దోషాలను హరించేవాడా!**
- **చరణం: 'నమశ్శివాయ' అనే పంచాక్షరి మంత్ర స్వరూపుడా, అర్జునునిచే స్తుతించబడిన కీర్తి కలవాడా! వినాయకుడు, సుబ్రహ్మణ్యేశ్వరునిచే సేవింపబడేవాడా, దీనుల కష్టాలను తీర్చే మహాదేవా! నంది, భృంగి మొదలైన వారి ముందు గంభీరంగా నాట్యం చేసే కైలాసనాథా!**

విశేషాలు:

- రాగం పేరు "గంభీరనాట"కు తగ్గట్టుగానే కీర్తన నడక చాలా గంభీరంగా ఉంటుంది.
- హరిహర అద్వైతాన్ని (శివుడు విష్ణువును ఆరాధించడం) ఇక్కడ ప్రస్తావించారు.

---

023. రాగం: పుష్పలత | తాళం: త్ర్యశ్ర రూపక

కీర్తన:

పల్లవి: గురుకృప లేక శ్రీహరి కృప కలుగునా.. హరిమతమే గురుమతము కాదేమయ్యా ||

అనుపల్లవి: గురుకృప లేక భాస్కర తనూజునికి మును.. కరగతమైన దివ్యాస్త్రములేమాయె ||

చరణం: గురుకృప గలిగిన సురపతి తనూజుని.. పరమ పురుషుడైన శ్రీ వాసుదేవుడే ||

పరమాదరముగ పాలించెలేదా.. దొరుకునా కలి నరులకీ భాగ్యము ||

తాత్పర్యం:

- పల్లవి: గురువు అనుగ్రహం లేకుండా ఆ శ్రీహరి కరుణ లభించదు. హరి హృదయమే గురువు హృదయం కదా (గురువు, దైవం ఒక్కటే).
- అనుపల్లవి: గురు అనుగ్రహం లేకపోవడం వల్లే కదా, సూర్యపుత్రుడైన కర్ణుడికి అంతకుముందు తన వద్ద ఉన్న దివ్యాస్త్రాలు సమయానికి గుర్తుకు రాకుండా పోయాయి (పరశురాముని శాపం వల్ల).
- చరణం: అదే గురుకృప ఉన్న ఇంద్రపుత్రుడైన అర్జునుడిని శ్రీకృష్ణ పరమాత్ముడు ఎంతో ఆదరంతో కాపాడలేదా? ఈ కలియుగంలో సామాన్య మానవులకు అటువంటి భాగ్యం గురుకృప లేకుండా దొరుకుతుందా?

విశేషాలు:

- ఈ కీర్తనలో గురు భక్తి యొక్క ప్రాముఖ్యతను కర్ణ, అర్జునుల ఉదాహరణలతో వాసుదేవాచార్యుల వారు అద్భుతంగా వివరించారు.

---

024. రాగం: కాంభోజి | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

పల్లవి: గురు రాఘవేంద్ర మనిశం భజే కరుణాకరం కలిమల హరం ||

అనుపల్లవి: శరణాగత వన తత్పరం పర వాసుదేవార్చన పరం ||

చరణం: పరమాద్భుతమిత సుచరిత్రం దరహాస శోభిత భవ్య వక్త్రం ||

పరతత్త్వ వదాన్య అగ్రేసరం వర గాన కలాబ్ధి సుధాకరం ||

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: దయామయుడు, కలియుగ దోషాలను హరించేవాడు అయిన శ్రీ రాఘవేంద్ర స్వామిని ఎల్లప్పుడూ భజిస్తాను.**
- **అనుపల్లవి: శరణు కోరిన భక్తులను కాపాడే అడవి లాంటివాడు (రక్షకుడు), శ్రీమన్నారాయణుని (వాసుదేవుని) ఆరాధనలో నిమగ్నమైనవాడు.**
- **చరణం: అద్భుతమైన చరిత్ర కలిగినవాడు, చిరునవ్వుతో ప్రకాశించే పవిత్రమైన ముఖం కలవాడు. సత్యాన్ని బోధించే వారిలో శ్రేష్ఠుడు, గానకళ అనే సముద్రానికి చంద్రుని వంటివాడు (సంగీత ప్రియుడు).**

విశేషాలు:

- **మంత్రాలయం రాఘవేంద్ర స్వామి వారిపై రచించిన ఈ కీర్తన భక్తులకు ఎంతో ప్రియమైనది.**

---

025. రాగం: మాయామాళవగౌళ | తాళం: త్ర్యశ్ర రూపక

కీర్తన:

పల్లవి: చింతయేహం జానకీకాంతం సంతతం.. చింతితార్థ దాయక మనిలసుత నుతం.. కాంతి వర్జిత దినపతిం దయానివృతం ||

అనుపల్లవి: దంతి సంతోషదం శ్రిత దాంత బృందార్చితం.. శాంత చిత్తం ముఖ విదిత కాంత నిశాకాంతం ||

చరణం: పంకజాక్షం రఘువరం కింకర జన హితకరం.. కంకణాది భూషణధరం శంకర చాప మదహరం ||

పంకజోద్భవాద్యమర సంకట వినాశకరం.. సంకర్షణం శ్రీకరం శంఖ చక్రధరం వాసుదేవం హరిం ||

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: కోరిన కోర్కెలు తీర్చేవాడు, హనుమంతునిచే కొలవబడేవాడు, సూర్యుని మించిన తేజస్సు కలవాడు అయిన సీతారాముని నిరంతరం స్మరిస్తాను.**
- **అనుపల్లవి: గజేంద్రుడికి ఆనందాన్నిచ్చినవాడు, ముని సమూహాలచే అర్చింపబడేవాడు, ప్రశాంత మనస్కుడు, చంద్రుని వంటి అందమైన ముఖం కలవాడు.**
- **చరణం: పద్మాల్లాంటి కన్నులు కలవాడు, భక్తులకు మేలు చేసేవాడు, కంకణాలు ధరించినవాడు, శివధనుస్సును విరిచినవాడు. బ్రహ్మాది దేవతల కష్టాలను తీర్చేవాడు, శంఖ చక్రాలు ధరించిన వాసుదేవుడైన ఆ హరిని స్మరిస్తాను.**

---

026. రాగం: చక్రవాక | తాళం: ఖండ త్రిపుట

కీర్తన:

పల్లవి: జనార్దనం సమాశ్రయేహం సతతం స్వనామ కీర్తన కృత దుర్జన హతం ||

అనుపల్లవి: సనాతనాఖిల మునిజనార్చితం దిననాథ సన్నిభం శుభచరితం ||

చరణం: రమేశమజ భవేంద్రాది వందితం సమీర సుత సుసేవితం గుణభరితం ||

సుమసాయక సుందర మభిహిత హతం శమానివృతం వాసుదేవ మఘరహితం ||

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: తన నామ సంకీర్తన ద్వారా దుష్టత్వాన్ని నశింపజేసే జనార్దనుని (విష్ణువును) ఎల్లప్పుడూ ఆశ్రయిస్తాను.**
- **అనుపల్లవి: ఆదిముని మొదలుకొని అందరిచే పూజింపబడేవాడు, సూర్యుని వలె వెలిగేవాడు, పవిత్ర చరిత్ర కలవాడు.**
- **చరణం: లక్ష్మీపతి, బ్రహ్మ, శివ ఇంద్రాదులచే నమస్కరింపబడేవాడు, హనుమంతునిచే సేవింపబడే సద్గుణ సంపన్నుడు. మన్మథుని మించిన అందం కలవాడు, పాప రహితుడైన వాసుదేవుని కొలుస్తాను.**

---

027. రాగం: మాండ్ | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

పల్లవి: జానకీ మనోహరం భజేహం భానువంశ వనజ భాస్కరం ||

అనుపల్లవి: దీనలోక పాలన చతురం మౌనివర్య మానస విహారం ||

చరణం: భాసమాన వర శర చాపధరం వాసవాది బుధావన పరం ||

భూసురాది సుఖదం పరాత్పరం వాసుదేవ మానత ఆర్తిహరం ||

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: సీతమ్మ మనసు గెలిచినవాడు, సూర్యవంశమనే పద్మానికి సూర్యుని వంటివాడైన శ్రీరాముడిని భజిస్తాను.**
- **అనుపల్లవి: దీనులను రక్షించడంలో నేర్పరి, గొప్ప మునుల మనస్సులలో విహరించేవాడు.**
- **చరణం: ప్రకాశించే విల్లు అంబులు ధరించినవాడు, ఇంద్రాది దేవతలను కాపాడేవాడు, బ్రాహ్మణులకు (భూసురులకు) సుఖాన్నిచ్చేవాడు, భక్తుల బాధలను హరించే వాసుదేవుడైన పరాత్పరుడిని కొలుస్తాను.**

విశేషాలు:

- మాండ్ రాగం చాలా శ్రావ్యంగా, వినగానే మనసును హత్తుకునేలా ఉంటుంది. ఈ కీర్తనలో రాముని వీర, సుందర రూపాలను రెండింటినీ వర్ణించారు.

---

028. రాగం: శహన | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

పల్లవి: తరము కాదుర రఘువర నీకిది త్వరితముగ నన్ను బ్రోవకుండేది ||

అనుపల్లవి: సరసిజ లోచన సకలలోకావన నిరవధి సుఖద నీకెందుకు నిర్దయ నాపై ||

చరణం: కరి మొరలిడనని బ్రోవలేదా మును పరమ భక్తుడైన ప్రహ్లాదుని బ్రోవలేదా ||

మురహర వాసుదేవ మదన కోటి సుందర వరమైన నీదు మహిమ వర్ణింప నా తరమా ||

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి:** ఓ రఘురామా! నన్ను వేగంగా రక్షించకుండా ఉండటం నీ వల్ల కాదు (అంటే నువ్వు నన్ను రక్షించి తీరాలి).
- **అనుపల్లవి:** పద్మాల్లాంటి కన్నులు కలవాడా, లోకాలను కాపాడేవాడా, అంతులేని సుఖాన్నిచ్చేవాడా! నాపై నీకింత నిర్దయ ఎందుకు?
- **చరణం:** పూర్వం గజేంద్రుడు మొరపెట్టుకోగానే వచ్చి కాపాడలేదా? పరమ భక్తుడైన ప్రహ్లాదుని ఆదుకోలేదా? ఓ వాసుదేవా! కోటి మన్మథుల సౌందర్యం కలవాడా, నీ అపారమైన మహిమను వర్ణించడం నా వల్ల అవుతుందా?

విశేషాలు:

- శహన రాగం కరుణ రసాన్ని పండించడానికి ప్రసిద్ధి. ఈ కీర్తనలో భక్తుడు భగవంతుడిని ప్రేమతో నిలదీస్తున్నట్లుగా (నిందాస్తుతి తరహాలో) సాగుతుంది.

---

029. రాగం: కాంభోజి | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

పల్లవి: త్రివిక్రమమహం భజే దేవదేవం సువిగ్రహం హరిం వాసుదేవం ||

అనుపల్లవి: పవిత్రిత ఉపలం ప్రథిత విభవం రవి ప్రభం పద్మజ నిల భవం ||

చరణం: ధరాతనూజార్చిత సరసిజ చరణం సురాళి శమ ధనవద్గణ శరణం ||

వరాధ రావణ ఖరాది ఖల నిశిచరాంతకం రఘుకుల తిలకం ||

పురారి సురుచిర శరాస గౌరవ నిరాసకం రతిపతి జనకం ||

తాత్పర్యం:

- పల్లవి: మూడు లోకాలను కొలిచిన త్రివిక్రముడిని, దేవదేవుడిని, అందమైన రూపం కలిగిన వాసుదేవ హరిని భజిస్తాను.
- అనుపల్లవి: రాయిని (అహల్యను) పవిత్రం చేసిన పాదము కలవాడా, గొప్ప వైభవం కలవాడా, సూర్యుని వంటి తేజస్సు కలవాడా, బ్రహ్మ, శివుల జన్మకు కారకుడా!
- చరణం: సీతమ్మచే పూజింపబడే పద్మ పాదములు కలవాడా, దేవతలకు మరియు మునులకు శరణ్యమైనవాడా! రావణుడు, ఖరుడు వంటి రాక్షసులను సంహరించిన రఘుకుల తిలకమా! శివుని విల్లును విరిచి దాని గర్వాన్ని అణిచినవాడా, మన్మథునికి తండ్రివైనవాడా!

విశేషాలు:

- ఈ కీర్తనలో రాముని అవతార విశేషాలను (అహల్య శాపవిమోచనం, శివధనుర్భంగం) త్రివిక్రమ రూపంతో పోలుస్తూ వర్ణించారు.

---

030. రాగం: సురటి | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

పల్లవి: దయతో నన్ను పాలింపవయ్య దశరథ కుమార నీవు ||

అనుపల్లవి: వయసు నూరును గదా యని వనజనాభ నిన్నే మరచితినయ్య ||

చరణం: వాసుదేవ నీవే గతియని నమ్మి దాసవర్యులెల్ల ముక్తి పొందలేదా ||

ఆశతో నేను ఒక నిమిషమైన నిన్ను దాస భావముతో భజన సేయలేదు ||

తాత్పర్యం:

- పల్లవి: ఓ దశరథ పుత్రా! దయతో నన్ను రక్షించు.
- అనుపల్లవి: ఓ పద్మనాభా! మనిషి ఆయుష్షు నూరేళ్లు కదా, ఇంకా సమయం ఉందిలే అన్న ధీమాతో నిన్ను మర్చిపోయి కాలం గడిపేశాను.
- చరణం: వాసుదేవా! నీవే దిక్కని నమ్మిన ఎందరో భక్తులు ముక్తిని పొందారు. కానీ నేను మాత్రం ప్రాపంచిక ఆశలతో నిండిపోయి, ఒక్క నిమిషం కూడా నిన్ను మనస్ఫూర్తిగా భజించలేకపోయాను (నన్ను క్షమించి రక్షించు).

విశేషాలు:

- సురటి రాగం వినయానికి, శరణాగతికి ప్రతీక. మానవ సహజమైన 'వాయిదా వేసే తత్త్వాన్ని' ఒప్పుకుంటూ భగవంతుని క్షమ కోరడం ఈ కీర్తనలోని ప్రత్యేకత.

---

031. రాగం: శ్రీరంజని | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

పల్లవి: దయలేక బ్రతికి ఫలమేమి రాముని ధరా సుతుని ధరణిజా ప్రాణనాథుని ||

అనుపల్లవి: వయసు శాశ్వతమని దెలిసి కాలుని భయము లేక సదా దుర్వృత్తులైన మానవులు ||

చరణం: రాముని పర వాసుదేవుని నమ్మితే కామిత ఫలములు కలుగుటమే గదా ||

ఈ మహిలో మహాత్ములకిది తెలుసును శ్రీమదాది త్యాగరాజుడే సాక్షి గదా ||

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: భూదేవి పుత్రుడైన (ధరా సుతుని), సీతమ్మ ప్రాణనాథుడైన ఆ శ్రీరాముని దయ లేకుండా బ్రతికినందువల్ల ప్రయోజనం ఏమిటి?**
- **అనుపల్లవి: ఈ యవ్వనం, ఆయుష్షు శాశ్వతమని భ్రమించి, మృత్యువు (కాలుని) భయం లేకుండా చెడు మార్గాలలో (దుర్వృత్తులైన) నడిచే మానవుల బ్రతుకు వ్యర్థం.**
- **చరణం: పరమాత్ముడైన రాముని నమ్ముకుంటే కోరిన కోర్కెలు నెరవేరుతాయి. ఈ సత్యం లోకంలోని మహాత్ములకు తెలుసు, దీనికి త్యాగరాజ స్వామి వారే గొప్ప సాక్షి.**

విశేషాలు:

- **ఈ కీర్తనలో ఆచార్యుల వారు త్యాగరాజ స్వామిని భక్తికి నిదర్శనంగా పేర్కొన్నారు.**

---

032. రాగం: సింహేంద్రమధ్యమం | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

పల్లవి: దయలేదేమి రామ పూర్ణకామ దశరథ నందన దశముఖ మర్దన ||

అనుపల్లవి: దయజేసి భక్తుల తపము దీర్చునట్టి ధరా సుతుడనంచు బిరుదు నీకుండగ ||

చరణం: సరసిజ సంభవాది వందిత చరణ నిరతము నిన్నే నమ్మితి నయ్య ||

పర వాసుదేవ పరాత్పర శ్రీకర నిరుపమ మహిమ నిన్నేమని పొగడుదు ||

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: కోరికలు లేనివాడా (పూర్ణకామ), దశరథుని పుత్రా, రావణ సంహారీ! నాపై ఇంకా దయ కలగలేదేమి?**
- **అనుపల్లవి: భక్తుల బాధలను తొలగించి వారి తపస్సును ఫలించేలా చేసే "ధరా సుతుడు" (భూమిని రక్షించే పుత్రుడు) అనే బిరుదు నీకు ఉంది కదా.**
- **చరణం: బ్రహ్మాది దేవతలచే పూజించబడే పాదములు కలవాడా, నిన్నే నమ్ముకున్నాను. సాటిలేని మహిమ గల ఓ వాసుదేవా, నిన్ను ఏమని స్తుతించగలను?**

---

033. రాగం: శంకరాభరణం | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

పల్లవి: దామోదర మనిశం ఆశ్రయేహం శ్రీ మోదకరం శ్రిత సుర భూ రుహం ||

అనుపల్లవి: కౌమోదకీ ధరం వాసుదేవం రామోపభోగ నిరతం కేశవం ||

చరణం: శరణాగత పాండవ పరిపాలకం వర నందగోప మోదదాయకం ||

సరసీరుహ దళ విశాల నయనం శరదిందు నిభ వదనం కంస దమనం ||

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: ఆనందాన్ని ప్రసాదించేవాడు, ఆశ్రయించిన వారికి కల్పవృక్షం (సుర భూ రుహం) వంటివాడు అయిన దామోదరుని ఎల్లప్పుడూ ఆశ్రయిస్తాను.**
- **అనుపల్లవి: కౌమోదకి అనే గదను ధరించినవాడు, లక్ష్మీదేవితో కలిసి క్రీడించేవాడు అయిన కేశవుని (వాసుదేవుని) కొలుస్తాను.**
- **చరణం: శరణు కోరిన పాండవులను కాపాడినవాడు, నందగోపునికి సంతోషాన్నిచ్చినవాడు, పద్మ రేకుల్లాంటి విశాల నేత్రాలు కలవాడు, శరత్కాల చంద్రుని వంటి ముఖము కలవాడు, కంస సంహారి అయిన శ్రీకృష్ణుని స్తుతిస్తాను.**

---

034. రాగం: బిలహరి | తాళం: త్ర్యశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

పల్లవి: దాశరథే పాహిమాం దయాపయోనిధే సుగుణనిధే ||

అనుపల్లవి: ఈశ వందిత చరణారవింద ఇనకులాంబుధి చంద్ర ||

ఈశ చాప మద ఖండన ధురీణ సుర ముని గణ వందిత చరణ ||

చరణం: కుశలవ గాన లోల కౌశికాత్మజ సవ పాల విశదీకృత జగల్లీల దశరథ వర బాల ||

ప్రశమిత సుర గణ వైరి జాల భృశమానత ఆర్తి హరణ శీల ||

శశి నిభ ముఖ హరి నీల చేల శ్రీశ వాసుదేవ దయాలవాల ||

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: దయా సముద్రుడా, సద్గుణాలకు నిలయమైన దశరథ పుత్రా, నన్ను రక్షించు.**
- **అనుపల్లవి: శివునిచే పూజించబడే పాదములు కలవాడా, సూర్యవంశమనే సముద్రానికి చంద్రుని వంటివాడా! శివధనుస్సును విరిచి దాని గర్వాన్ని అణిచినవాడా!**

- చరణం: కుశలవుల గానాన్ని విని ఆనందించేవాడా, విశ్వామిత్రుని యజ్ఞాన్ని కాపాడినవాడా! దేవతల శత్రువులను (రాక్షసులను) అంతం చేసి, భక్తుల దుఃఖాన్ని హరించేవాడా! చంద్రబింబం వంటి ముఖం కలిగి, నీలి వస్త్రాలు ధరించిన వాసుదేవా!

---

035. రాగం: పుష్పలత | తాళం: చతురశ్ర రూపక

కీర్తన:

పల్లవి: దేవకీ తనయ వాసుదేవ సద్యో మాం పాహి ||

అనుపల్లవి: దేవ జగన్నాయక శ్రీవర నత శుభ దాయక ||

చరణం: ఉరగ శయన గరుడ గమన సరసిజ దళ లోచన పరమ పురుష ||

పతిత పావన సుర ముని గణ తోషణ శౌరే హరే మురారే దురిత హరే కంసారే ||

తాత్పర్యం:

- పల్లవి: దేవకీ పుత్రుడైన ఓ వాసుదేవా! వెనువెంటనే (సద్యో) నన్ను రక్షించు.
- అనుపల్లవి: ఓ దేవా, జగత్తుకు నాయకుడా, లక్ష్మీపతి, నీకు మొక్కిన వారికి శుభాలను ఇచ్చేవాడా!
- చరణం: శేషశయనుడా, గరుడ వాహనుడా, పద్మనేత్రుడా! పాపులను పవిత్రం చేసేవాడా, దేవతలను మునులను మెప్పించేవాడా! పాపాలను హరించే మురారి, కంసారివైన ఓ హరీ!

విశేషాలు:

- ఈ కీర్తన చాలా వేగంగా, భగవంతుని నామాలను స్తుతిస్తూ సాగుతుంది. "మురారే, కంసారే" వంటి పదాలు కృష్ణ తత్వాన్ని చాటుతాయి.

---

036. రాగం: సునదవినోదిని | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

పల్లవి: దేవాదిదేవ శ్రీవాసుదేవ కావుమయ్యా నన్ను కరుణాలవాల ||

అనుపల్లవి: ఈవేళ నా ఆరు శత్రువులను నీవే పారద్రోలి నిజ భక్తుని జేసి ||

చరణం: నే జేసిన పూజా ఫలమో నా పూర్వజుల పుణ్య ఫలమో ||

శ్రీ జానకీశ ఈ జన్మము ఇచ్చి నన్ను ధన్యునిగ భువిలో జేసితివి ||

తాత్పర్యం:

- పల్లవి: దేవుళ్ళకే దేవుడవైన ఓ వాసుదేవా! దయాసముద్రుడా! నన్ను కాపాడు.
- అనుపల్లవి: నాలోని ఆరు శత్రువులను (అరిషడ్వర్గాలు: కామ, క్రోధ, లోభ, మోహ, మద, మాత్సర్యాలు) నీవే వెళ్లగొట్టి, నన్ను నీ నిజమైన భక్తుడిగా తీర్చిదిద్దు.

- చరణం: ఓ సీతారామా! నేను చేసుకున్న పూజల ఫలితమో లేక నా పూర్వీకుల పుణ్యమో కానీ, నాకు ఈ మానవ జన్మను ప్రసాదించి నన్ను ఈ భూమిపై ధన్యుడిని చేశావు.

విశేషాలు:

- ఆరు అంతశ్శత్రువులను జయించడం అనేది ఆధ్యాత్మిక ఎదుగుదలకు ఎంత ముఖ్యమో ఆచార్యుల వారు ఇక్కడ ప్రార్థన రూపంలో తెలిపారు.

---

037. రాగం: గరుడధ్వని | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

పల్లవి: దేవ కమలాలయే తవ పాద భక్తిం దేహి దేహి ||

అనుపల్లవి: దేవాసురాది సంపూజితే దివ్యాభరణ భూషితే ||

చరణం: శ్రీ వాసుదేవ హృదయ నివాసిని సేవక జనాభీష్ట దాయిని ||

భావనాతీత మహిమాన్వితే భవ్య ఆకృతి సంశోభితే ||

మధ్యమకాలం: సర్వైశ్వర్య ప్రదాయిని సర్వ పాప నాశిని సర్వ లక్షణ శాలిని సర్వ లోక వ్యాపిని ||

తాత్పర్యం:

- పల్లవి: పద్మంలో నివసించే ఓ లక్ష్మీదేవి! నీ పాదాల పట్ల భక్తిని నాకు ప్రసాదించు.
- అనుపల్లవి: దేవతలు, అసురులచే పూజింపబడేదానా, దివ్యమైన ఆభరణాలను ధరించినదానా!
- చరణం: శ్రీమన్నారాయణుని (వాసుదేవుని) హృదయంలో నివసించేదానా, నిన్ను సేవించే భక్తుల కోరికలను తీర్చేదానా! ఊహకు అందరి మహిమ కలదానా, మంగళకరమైన రూపంతో ప్రకాశించేదానా!
- మధ్యమకాలం: అన్ని సంపదలను ఇచ్చేది, పాపాలను నశింపజేసేది, సర్వ లక్షణ సంపన్నురాలు మరియు ఈ లోకమంతా వ్యాపించి ఉన్న తల్లివైన నీకు నమస్కారం.

---

038. రాగం: వసంత | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

పల్లవి: దేవ రమే మామవ అబ్ధితనయే దేవదేవ వాసుదేవ జాయే ||

అనుపల్లవి: పావన కనకాద్రి వర నిలయే దేవాది వందిత మహిమాతిశయే ||

చరణం: రాకాధీశ సన్నిభ వదనే రాజీవ లోచనే గజ గమనే ||

లోకానంద వర్ధాయిని లోక విదిత కీర్తి శాలిని ||

అకారాది వర్ణ స్వరూపిణి తవ కరుణా పూర్ణ భక్తాన్వయే ||

అనుపమ సౌభాగ్య దాయిని అమందానంద సందోహ దాయిని ||

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: సముద్రుని పుత్రికా (అబ్ధితనయ), శ్రీమహావిష్ణువు భార్యవైన ఓ లక్ష్మీదేవి! నన్ను రక్షించు.**
- **అనుపల్లవి: పవిత్రమైన బంగారు కొండపై (కనకాద్రి) నివసించేదానా, దేవతలచే పొగడబడే గొప్ప మహిమ కలదానా!**
- **చరణం: పున్నమి చంద్రుని వంటి ముఖం కలదానా, పద్మ నేత్రి, గజగమనా! లోకానికి ఆనందాన్ని ఇచ్చే నీవు, అక్షర స్వరూపిణివి. నీ కరుణాకటాక్షాలు భక్తులపై ఎల్లప్పుడూ ఉంటాయి. సాటిలేని సౌభాగ్యాన్ని, అంతులేని ఆనందాన్ని ఇచ్చే తల్లివి నీవు.**

---

039. రాగం: శంకరాభరణం | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

పల్లవి: నన్ను బ్రోచుటకెవరున్నారు సన్నుతాంగ శ్రీ సీతారమణ ||

అనుపల్లవి: కన్న తండ్రివి నీవే గదా నన్ను మరువకురా ఆశ్రిత వరద ||

నిన్ను నమ్మిన వాడ గదా నా విన్నపంబు వినరాదా వాదా ||

చరణం: కరుణాకరాఖిల జగదాధార శ్రీ రఘువర పర నారీ సహోదర పాప విధూర పరాత్పర ||

కర శోభిత చాప శర సుర కోటి సుందర సుర మానస మోదకర పర వాసుదేవ శ్రీకర ||

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: పొగడదగిన రూపం కలవాడా, ఓ సీతారామా! నన్ను కాపాడడానికి నీకంటే వేరే ఎవరున్నారు?**
- **అనుపల్లవి: నాకు కన్న తండ్రివి నీవే, నన్ను మర్చిపోవద్దు. నిన్ను నమ్మిన నా ప్రార్థన వినకుండా ఇంకా వాదం ఎందుకు?**
- **చరణం: జగత్తుకు ఆధారుడా, పరాయి స్త్రీలను సోదరీలుగా భావించే ధర్మమూర్తివి, పాపాలను తొలగించే పరాత్పరుడవు. చేతిలో ప్రకాశించే విల్లు అంబులు ధరించిన సుందర రూపముతో, దేవతల మనసులను మెప్పించే ఓ వాసుదేవా! నాకు శుభాలను కలిగించు.**

---

040. రాగం: మధ్యమావతి | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

పల్లవి: నన్ను బ్రోవగరాదా వేగమే సన్నుతాంగ శ్రీ సీతాపతే ||

అనుపల్లవి: నిన్ను నమ్మిన వాడని ఎంచి నా విన్నపంబు విని నిండు ప్రేమతో ||

చరణం: జ్ఞాన భక్తి వైరాగ్యము కలిగి రాయి ధ్యానమేమి జేసెనో తెలుపవయ్య ||

వానరేంద్రునిపై ప్రేమ పుట్టలేదా గాన లోల వాసుదేవ దేవదేవ ||

తాత్పర్యం:

- పల్లవి: ఓ సీతాపతీ! నన్ను త్వరగా రక్షించడానికి రావా?
- అనుపల్లవి: నిన్నే నమ్ముకున్న వాడిని అని గుర్తించి, నా విన్నపాన్ని ప్రేమతో విను.
- చరణం: రాయి (అహల్య) ఏ జ్ఞానంతో, ఏ భక్తితో నీ గురించి ధ్యానం చేసిందో నాకు తెలియదు కానీ ఆమెను పవిత్రం చేశావు. వానర రాజైన సుగ్రీవునిపై నీకు ప్రేమ పుట్టలేదా? సంగీత ప్రియుడైన ఓ వాసుదేవా! నన్ను కూడా ఆదరించు.

విశేషాలు:

- మధ్యమావతి రాగం మంగళకరమైన రాగం. ఇందులో అహల్య శాపవిమోచనం మరియు సుగ్రీవునితో మైత్రిని గుర్తుచేస్తూ భక్తుడు తనను కూడా రక్షించమని వేడుకుంటున్నాడు.

---

041. రాగం: ధన్యాసి | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

పల్లవి: నమామి విద్యా రత్నాకర గురువరం అనిశం భృశం ||

అనుపల్లవి: శమాది సంపద్గుణ గణ భరితం బుధ జన తోషణ నిరతం ||

రమాపతి ప్రియతమ మధ్వ ఆగమ అబ్ధి పారగ అద్భుత చరితం ||

చరణం: పరమానుగ్రహ నిజ పద సుస్థాపిత విద్యా వారిధి తనయం ||

శరణాగత జన రక్షణ నిపుణం కరుణా పూరిత హృదయం ||

వర శిరోధి సంశోభిత తులసీ దళ మాలం సుందర కాయం ||

సరస గాన శిరోమణి వాసుదేవ గానాతి ప్రియం ||

తాత్పర్యం:

- పల్లవి: విద్యలకు సముద్రం వంటివాడైన శ్రేష్ఠుడగు గురువుకు ఎల్లప్పుడూ అత్యంత భక్తితో నమస్కరిస్తున్నాను.
- అనుపల్లవి: శాంతి మొదలైన సుగుణాలు కలిగినవాడు, పండితులను సంతోషపెట్టేవాడు. లక్ష్మీపతికి (విష్ణువుకు) అత్యంత ప్రియుడైన మధ్వాచార్యుల సిద్ధాంతమనే సముద్రాన్ని ఔపోసన పట్టిన అద్భుత చరిత్ర కలవాడు.

- **చరణం: తన అనుగ్రహంతో శిష్యులను ఉన్నత స్థితిలో నిలిపేవాడు, శరణు కోరిన వారిని రక్షించడంలో నేర్పరి. మెడలో తులసి మాలలు ధరించిన సుందర రూపం కలవాడు. సంగీత ప్రియుడైన వాసుదేవుని (భగవంతుని) గానాన్ని ఇష్టపడేవాడు.**

---

042. రాగం: బిలహరి | తాళం: చతురశ్ర రూపక

కీర్తన:

పల్లవి: నమామ్యహం శ్రీ తురగ వదనం కేశవం రమాసహిత మమేయ మజ నుతం వాసుదేవం ||

అనుపల్లవి: ఉమేశ నుత చరితం విమల స్ఫటిక వర్ణం సమీర సుత సుసేవిత మనంత గుణ పరిపూర్ణం ||

చరణం: శ్రితజన వర మతిదాయినం భృత భువనం పీత వసనం శతకర బింబ వాసనం పతిత పావనం మధుసూదనం ||

క్షితీశ మద హరణం శ్రుతి తతి పరిపోషణం ధృత భరణ మిభేంద్ర శరణం ఖగ వాహనం ||

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: గుర్రపు ముఖం కలిగిన హయగ్రీవ స్వామికి, లక్ష్మీ సమేతుడైన వాసుదేవునికి నమస్కరిస్తున్నాను.**
- **అనుపల్లవి: శివునిచే (ఉమేశ) స్తుతించబడిన చరిత్ర కలవాడు, స్వచ్ఛమైన స్ఫటికం వంటి రంగు కలవాడు. హనుమంతునిచే (సమీర సుత) సేవింపబడే అనంత గుణ సంపన్నుడు.**
- **చరణం: భక్తులకు మంచి బుద్ధిని ప్రసాదించేవాడు, పసుపు పచ్చని వస్త్రాలు (పీతాంబరాలు) ధరించినవాడు, సూర్యబింబం వంటి తేజస్సు కలవాడు. వేదాలను రక్షించేవాడు, గజేంద్రుని కాపాడినవాడు మరియు గరుడ వాహనంపై విహరించేవాడు.**

---

043. రాగం: కల్యాణి | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

పల్లవి: నమోస్తుతే దేవి సరస్వతి సుమాళి భూషితే సుర వినుతే ||

అనుపల్లవి: విమూఢమతి దాన విఖ్యాతే రమేశ వాసుదేవ వినుతి రతే ||

చరణం: శరణాగత పరిపోషణ నిరతే కరుణారస భరితే దరహాసితే ||

కరధృత వర వీణాది శోభితే సరసిజ సంభవ దయితే మహితే ||

సరసిజ వదనే సరోజ నయనే సురుచిర మరకతమణి రశనే ||

పరమ వేద మంత్రాక్షర సదనే నిరుపమ మంగళకర గదనే ||

తాత్పర్యం:

- పల్లవి: పూలమాలలు ధరించిన దానా, దేవతలచే పొగడబడే ఓ సరస్వతీ దేవి! నీకు నమస్కారం.
- అనుపల్లవి: మూర్ఖులకు కూడా జ్ఞానాన్ని ప్రసాదించడంలో ప్రసిద్ధి చెందినదానా, విష్ణువు (వాసుదేవుడు) కూడా నిన్ను స్తుతిస్తాడు.
- చరణం: శరణు కోరిన వారిని కాపాడే కరుణామయి, చిరునవ్వు కలదానా! చేతిలో వీణ ధరించి ప్రకాశించే బ్రహ్మదేవుని (సరసిజ సంభవ) భార్యా! పద్మము వంటి ముఖం, కన్నులు కలిగిన తల్లివి. వేద మంత్రాలలోని అక్షరాలే నీ నివాసం. మంగళకరమైన మాటలు పలికించే దానా!

---

044. రాగం: నాటకురంజి | తాళం: చతురశ్ర రూపక

కీర్తన:

పల్లవి: నా చేయి విడవకురా - నామీద దయయుంచరా ||

అనుపల్లవి: ఓ చరాచరాధారా నీ చరణము నెరనమ్మితి ||

చరణం: దేవదేవ శ్రీవాసుదేవ మహాదేవ వినుత ||

నా వ్యథలను తీర్చుటకు నీవు గాక వేరెవరు ||

భావుక ఫలదాన చతుర భువన మోహనాకార ||

దేవకీ సుకుమార బ్రోవవయ్య శ్రీకర ||

తాత్పర్యం:

- పల్లవి: స్వామీ! నా చేయి వదలిపెట్టకు, నా మీద కరుణ చూపించు.
- అనుపల్లవి: ఈ సృష్టిలోని చరాచర జీవాలన్నింటికీ ఆధారమైనవాడా, నీ పాదాలనే గట్టిగా నమ్ముకున్నాను.
- చరణం: దేవుళ్ళకే దేవుడవైన ఓ వాసుదేవా, శివునిచే స్తుతించబడేవాడా! నా కష్టాలను తీర్చడానికి నీవు తప్ప నాకు ఇంకెవరున్నారు? శుభాలను ఇవ్వడంలో నేర్పరివి, లోకాన్నే మోహింపజేసే అందమైన రూపం కలవాడవు. దేవకీ పుత్రుడవైన ఓ కృష్ణా, నన్ను రక్షించు.

విశేషాలు:

- నాటకురంజి రాగంలోని ఈ కీర్తన అత్యంత ఆర్ద్రతతో, భగవంతుని వేడుకుంటున్నట్లుగా ఉంటుంది. భక్తుడు భగవంతునితో పెట్టుకునే 'వ్యక్తిగత అనుబంధం' ఇక్కడ కనిపిస్తుంది.

045. రాగం: తోడి | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

పల్లవి: నారాయణం నమత సంతతం వారాశి శయనం హీరాంగద యుతం ||

అనుపల్లవి: మారారి వినుతం మునిజన వనతం ధారాధర నిభ తనుం శుభ చరితం ||

చరణం: వాసుదేవ మంబుజ లోచనం దాసవర్య పాప విమోచనం ||

వాసవాద్యఖిల సురకృత నమనం భాసురేందు వదనం భృత భువనం ||

తాత్పర్యం:

- పల్లవి: సముద్రంపై శయనించినవాడు, వజ్రాలు పొదిగిన భుజకీర్తులు ధరించినవాడైన ఆ నారాయణుడిని ఎల్లప్పుడూ నమస్కరించండి.
- అనుపల్లవి: మన్మథుని శత్రువైన శివునిచే (మారారి) పొగడబడేవాడు, మునులచే నమస్కరింపబడేవాడు, మేఘం వంటి శరీర ఛాయ కలిగిన పవిత్ర చరిత్రుడు.
- చరణం: పద్మనేత్రుడైన వాసుదేవుడు తన భక్తుల పాపాలను తొలగిస్తాడు. ఇంద్రాది దేవతలచే మొక్కులందుకునేవాడు, చంద్రుని వంటి ముఖము కలిగి ఈ జగత్తును భరించేవాడు.

---

046. రాగం: భైరవి | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

పల్లవి: నిన్నెవరు నన్ను బ్రోచేవారు రఘువర నీ పదాంభోజము నే విడజాల ||

అనుపల్లవి: పన్నగారి వాహన పాలిత వారణ పతిత పావన వాసుదేవ పన్నగ శయన ||

చరణం: భూమిజా రమణ నీకెందుకు నిర్దయ నీ మహిమల నేనేమని పొగడుదు ||

శమధన నుత శ్రిత కామిత దాయక కమల సంభవాది పూజిత నిన్ను నెరనమ్మితి ||

తాత్పర్యం:

- పల్లవి: ఓ రఘురామా! నీవు తప్ప నన్ను రక్షించేవారు ఎవరున్నారు? నీ పాదపద్మాలను నేను వదలలేను.
- అనుపల్లవి: గరుడ వాహనుడా (పన్నగారి వాహన), గజేంద్రుని (వారణ) కాపాడినవాడా, ఆదిశేషునిపై శయనించిన వాసుదేవా!
- చరణం: సీతాపతి! నాపై నీకింత నిర్దయ ఎందుకు? మునులచే కొలవబడేవాడా, భక్తుల కోరికలు తీర్చేవాడా, బ్రహ్మాది దేవతలచే పూజింపబడే నీపైనే పూర్తి నమ్మకం ఉంచాను.

---

047. రాగం: నాటకురంజి | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

పల్లవి: నిన్ను నమ్మితి శ్రీరామచంద్ర సన్నుతాంగ నీవే గతి గదా ||

అనుపల్లవి: కన్న తండ్రి నాపై కరుణ లేదు రామ నిన్ను సన్నుతింప నా తరమా ||

చరణం: నన్ను బ్రోవుమని ఎంత వేడిన నా విన్నపంబు వినరాదు నాతో వాద ||

పన్నగేంద్ర శయన పతిత పావన నన్ను మరువకురా శ్రీవాసుదేవ ||

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: ఓ శ్రీరామచంద్రా! నిన్నే నమ్ముకున్నాను, నీవే నాకు దిక్కు.**
- **అనుపల్లవి: కన్న తండ్రివి నీవే అయినా నాపై కరుణ చూపడం లేదు. నిన్ను స్తుతించడం నా శక్తికి మించిన పని.**
- **చరణం: నన్ను రక్షించమని ఎంత ప్రార్థించినా నా మాట వినడం లేదు, నాతో నీకింత పంతం (వాదం) ఎందుకు? పాపులను ఉద్ధరించే వాసుదేవా, నన్ను మర్చిపోవద్దు.**

---

048. రాగం: సింహేంద్రమధ్యమం | తాళం: మిశ్ర చాపు

కీర్తన:

పల్లవి: నిన్నే నమ్మితినయ్యా శ్రీరామ ||

అనుపల్లవి: పన్నగేంద్ర శయన పన్నగారి వాహన పన్నగాచల భవ్య సదన ప్రపన్నార్తి హరణ నిపుణ ||

చరణం: పరమ కృపాసాగర పరతత్త్వ ఆధార వరములొసగి బ్రోవవయ్య వాసుదేవ ||

నీరజ నేత్ర నీరజ నిభ గాత్ర గిరిరాజ సుత వర శంకర సన్నుతి పాత్ర సుచరిత్ర ||

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: శ్రీరామా! నిన్నే నమ్ముకున్నాను.**
- **అనుపల్లవి: శేషశయనుడా, గరుడ వాహనుడా, తిరుమల కొండ (పన్నగాచల) నివాసుడా! భక్తుల బాధలను తొలగించడంలో నేర్పరివైనవాడా!**
- **చరణం: దయాసముద్రుడా, వాసుదేవా! నాకు వరాలిచ్చి రక్షించు. పద్మనేత్రుడా, శివునిచే (శంకర) పొగడబడే ఉత్తమ చరిత్ర కలవాడా!**

---

049. రాగం: ధేనుక | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

పల్లవి: నిన్నే శరణంటినయ్యా నీరజాక్ష నన్ను బ్రోవవయ్యా శ్రీ రుక్మిణీ రమణ ||

అనుపల్లవి: పన్నగేంద్ర శయన పన్నగారి వాహన పన్నగాచల వాస వాసుదేవ దేవాదిదేవ ||

చరణం: సుర భూసుర ఆర్తి హరణ కరుణాకర అమిత సుగుణ ||

శరదిందు సన్నిభ వదన పురారి మానస సదన ||

కరిరాజుని కరుణతో ముని బ్రోవలేదా నెరనమ్మిన వారికి నిత్యానందమిచ్చేవాడవని ||

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: పద్మనేత్రుడా, రుక్మిణీ నాథా! నిన్నే శరణు కోరాను, నన్ను రక్షించు.**
- **అనుపల్లవి: ఆదిశేషునిపై శయనించి, గరుడ వాహనం ఎక్కి, వేంకటాద్రిపై వెలసిన ఓ వాసుదేవా!**
- **చరణం: దేవతల, బ్రాహ్మణుల కష్టాలను తీర్చేవాడా! శివుని మనసులో నివసించేవాడా, పూర్వం గజేంద్రుని కాపాడిన నీవు, నిన్ను నమ్మిన వారికి శాశ్వతమైన ఆనందాన్ని ఇస్తావని తెలుసు.**

---

050. రాగం: సామ | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

పల్లవి: నిమిషమైన శ్రీరామ యనరాదా నిత్యము కాదు ఈ మానవ జన్మము ||

అనుపల్లవి: అమిత మహిమ గలవాడని రాముని ఆ మహాదేవుడే సన్నుతించుచుండగ ||

చరణం: హరిహర మంత్రమునకు జీవ ప్రాణ భూతుడు సుర రిపు రావణుని నిగ్రహించినవాడు ||

పరమ భక్తులనెల్ల పాలించువాడు పరమ పురుషుడు అతడే వాసుదేవుడని తెలిసి ||

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: ఓ మానవుడా! ఈ జన్మ శాశ్వతం కాదు, కనీసం ఒక్క నిమిషమైనా 'శ్రీరామ' అని అనలేవా?**
- **అనుపల్లవి: సాక్షాత్తు ఆ శివుడే (మహాదేవుడే) రామ నామాన్ని నిరంతరం జపిస్తున్నాడు అంటే, ఆ రాముడి మహిమ ఎంత గొప్పదో ఆలోచించు.**
- **చరణం: 'నారాయణ' (హరి) మంత్రం నుండి 'రా', 'నమశ్శివాయ' (హర) మంత్రం నుండి 'మ' అక్షరాలు కలిసి 'రామ' మంత్రం ఏర్పడింది. రావణుని సంహరించి, భక్తులను కాపాడే ఆ పరమపురుషుడే వాసుదేవుడని తెలుసుకొని ప్రార్థించు.**

విశేషాలు:

- **రామ నామ ప్రాశస్త్యాన్ని అత్యంత సులభంగా వివరించిన కీర్తన ఇది. 'రామ' శబ్దం ఎలా ఏర్పడిందో (అక్షర పరంగా) ఇక్కడ సూచించడం విశేషం.**

---

051. రాగం: సరసాంగి | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

పల్లవి: నీ పాదములే నమ్మితినయ్యా నీరజాక్ష రామ నిత్య పూర్ణకామ ||

అనుపల్లవి: అపరాధముల దీర్చి బ్రోచుటకు వేరెవరయ్యా దేవాదిదేవ ||

చరణం: నీ మనసు కరుగదేమి శ్రీ రుక్మిణీ రమణ పర వాసుదేవ ||

సామజాది మహాభక్త బృంద పాల సామగాన లోల సత్య ధర్మ పాల ||

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: పద్మనేత్రుడా, కోరికలు లేని పూర్ణ స్వరూపుడైన ఓ రామా! నీ పాదాలనే నమ్ముకున్నాను.**
- **అనుపల్లవి: దేవాదిదేవా! నా తప్పులను క్షమించి, నన్ను కాపాడటానికి నీకంటే వేరే దిక్కు ఎవరున్నారు?**
- **చరణం: రుక్మిణీ మనోహరా, వాసుదేవా! నాపై నీ మనసు కరగదేమి? గజేంద్రుని (సామజ) వంటి గొప్ప భక్తులను కాపాడినవాడా, సామవేద గానప్రియుడా, సత్య ధర్మాలను పరిపాలించేవాడా! నన్ను ఆదుకో.**

---

052. రాగం: కోకిలప్రియ | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

పల్లవి: నీకభిమానము లేదు రామ నాపై నీరజ నేత్ర నీరద నిభ గాత్ర ||

అనుపల్లవి: ఓ కమలాసనాది వందిత చరణ లోక రక్షక వాసుదేవ కృపాకర ||

చరణం: భూమిజా మానసాంభోరుహ భాస్కర నీ మహిమలు నేనేమని పొగడుదు ||

కామితార్థ ఫలదాన ధురీణ ప్రేమతో బ్రోచే సమయమిదే గదా ||

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: ఓ రామా! మేఘం వంటి శరీర ఛాయ కలవాడా, నీకు నాపై అభిమానం కలగడం లేదు.**
- **అనుపల్లవి: బ్రహ్మదేవునిచే పూజించబడే పాదములు కలవాడా, లోక రక్షకా, దయామయుడైన వాసుదేవా!**
- **చరణం: సీతమ్మ మనసు అనే పద్మానికి సూర్యుని వంటివాడా! నీ గొప్పతనాన్ని నేనేమని స్తుతించగలను? కోరిన కోర్కెలు తీర్చడంలో నేర్పరివైన నీవు, నన్ను ప్రేమతో కాపాడవలసిన సమయం ఇదే కదా!**

---

053. రాగం: భవప్రియ | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

పల్లవి: నీకెంత నిర్దయ రామ నాపై నీరజాసనాది వందిత ||

అనుపల్లవి: శ్రీకాంత వాసుదేవ దేవదేవ శ్రిత భక్త పాలన ధురీణ ||

చరణం: నిన్ను నమ్మిన వాడని తెలియలేదా కన్న తండ్రి నీవే యని నమ్మలేదా ||

పన్నగ శయన ఆశ్రిత పాప హరణ విన్నపంబు జేతు నన్ను బ్రోవరాదా ||

తాత్పర్యం:

- పల్లవి: బ్రహ్మాదులచే నమస్కరింపబడే ఓ రామా! నాపై నీకింత కఠినత్వం (నిర్దయ) ఎందుకు?
- అనుపల్లవి: లక్ష్మీపతివైన వాసుదేవా, భక్తులను కాపాడటమే వ్రతంగా కలిగినవాడా!
- చరణం: నేను నిన్నే నమ్ముకున్నానని నీకు తెలియదా? నీవే నా తండ్రివని నేను గుర్తించలేదా? శేషశయనా, భక్తుల పాపాలను హరించేవాడా, నా మొర విని నన్ను రక్షించరాదా!

---

054. రాగం: సింహేంద్రమధ్యమం | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

పల్లవి: నీకెందుకు దయరాదు రామ నీరజాక్ష నిన్నే నమ్మిన నాపై ||

అనుపల్లవి: రాకేందు నిభానన రామచంద్ర సాకేత పురాధీశ సర్వేశ ||

చరణం: శరణాగత రక్షకుడన్నచు నీదు బిరుదులనెల్ల నీవు మరచితివేమో ||

ధీరాగ్రగణ్య ధరణీజ రమణ వరమీయవయ్య పర వాసుదేవ ||

తాత్పర్యం:

- పల్లవి: పద్మనేత్రుడైన ఓ రామా! నిన్నే నమ్ముకున్న నాపై నీకు దయ ఎందుకు కలగడం లేదు?
- అనుపల్లవి: పున్నమి చంద్రుని వంటి ముఖం కలవాడా, అయోధ్యకు (సాకేత) రాజువైన సర్వేశ్వరా!
- చరణం: 'శరణు కోరిన వారిని రక్షించేవాడు' అనే నీ బిరుదులను నీవే మర్చిపోయావా? గొప్ప ధైర్యవంతుడా, సీతాపతీ! ఓ వాసుదేవా, నాకు వరాన్ని ప్రసాదించు.

---

055. రాగం: కదనకుతూహలం | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

పల్లవి: నీకేల దయరాదు రామచంద్ర నిన్నే నమ్మలేదా భక్తవత్సల ||

అనుపల్లవి: రాకేందు నిభానన జానకీశ సాకేత పురాధీశ సర్వేశ ||

చరణం: నిగమార్థ సార నిత్య నిర్వికార నగరాజ ధర అనంత అవతార ||

యోగీశ్వర శ్రీధర వాసుదేవ పగలు రేయి నిన్నే పొగడుచుండగ ||

తాత్పర్యం:

- పల్లవి: భక్తవత్సలుడవైన ఓ రామచంద్రా! నిన్నే నమ్ముకున్నాను కదా, మరి నాపై దయ ఎందుకు చూపవు?
- అనుపల్లవి: చంద్రబింబం వంటి ముఖం కలవాడా, జానకీపతి, సాకేత పురాధీశా!

- **చరణం: వేదాల సారమైనవాడా, ఎల్లప్పుడూ ఒకేలా ఉండేవారిని (నిర్వికార), గోవర్ధన గిరిని ఎత్తినవాడా! అనంతమైన అవతారాలు ఎత్తిన ఓ వాసుదేవా, రేయింబవళ్లు నిన్నే స్తుతిస్తున్నాను, నన్ను కరుణించు.**

విశేషాలు:

- **కదనకుతూహలం రాగం చాలా ఉత్సాహభరితంగా, చురుకుగా సాగే రాగం. పల్లావూరు ఇట్టి రామంలో త్యాగరాజ స్వామి వారి 'రఘువంశ సుధా' ప్రసిద్ధి. అదే బాణీలో వాసుదేవాచార్యుల వారు ఈ కీర్తనను మలిచారు.**

---

056. రాగం: శంకరాభరణం | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

పల్లవి: నీ దయ ఎటుల కలుగునో రామ నీరజ లోచన నిరుపమ సుగుణ ||

అనుపల్లవి: ఆదరముగ నీ పాదము నమ్మిన సాధుల వలె భవ బాధలేక యుండుటకు ||

చరణం: మందరధర గోవింద నీవే గతి ముందు వెనుక తోచక నిన్ను నమ్మితి ||

కుందరదన శరదిందు నిభానన సింధు శయన సుర బృంద వందిత నాపై ||

సామజ వరద నిన్నేమని పొగడుదు కామ జనక నీకెందుకు నిర్దయ ||

శ్రీమనోహర కనకాంబర గిరిధర శ్యామ సుందర సుగుణాకర నా మీద ||

దాసజనుల తాపములనెల్లను వేసటక తీర్చేవాడు నీవే గదా ||

వాసుదేవ జగదీశ జనార్దన భాసుర మణిమయ భూష మంజుల భాష ||

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: సాటిలేని గుణములు కలవాడా, పద్మనేత్రుడా! నీ దయ నాకు ఎలా కలుగుతుందో కదా!**
- **అనుపల్లవి: నీ పాదాలను నమ్ముకున్న సత్పురుషుల వలె, నాకు ఈ సంసార బాధలు లేకుండా ఉండాలని కోరుకుంటున్నాను.**
- **చరణం: మందర పర్వతాన్ని మోసిన గోవిందా! ఏ దారీ తోచక నిన్నే నమ్ముకున్నాను. మల్లె మొగ్గల్లాంటి దంతములు, శరత్కాల చంద్రుని వంటి ముఖము కలిగి, సముద్రముపై శయనించిన నిన్ను దేవతలు కొలుస్తారు. గజేంద్రుని కాపాడినవాడా, మన్మథునికి తండ్రివైనవాడా, నాపై నిర్దయ ఎందుకు? భక్తుల కష్టాలను అలసట లేకుండా తీర్చే ఓ వాసుదేవా, మణిమయ భూషణములతో ప్రకాశించే నిన్ను వేడుకుంటున్నాను.**

---

057. రాగం: నాయకి | తాళం: ఖండజాతి ఆట

కీర్తన:

పల్లవి: నీ పాదములను నమ్మితినయ్యా శ్రీ పార్థసారథి నీవే గతియని ||

అనుపల్లవి: నా పాప జాలమెల్ల తీర్చి కాపాడుటకెవరున్నారయ్యా ||

చరణం: వాసుదేవ వనజాయత లోచన వాసుకి శయన వర ఖగ వాహన ||

నీ సాటి దైవమెవరిని గాన ఓ సాధుజన జీవన నిజముగ ||

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: అర్జునునికి సారథివైన ఓ కృష్ణా! నీవే దిక్కని నీ పాదాలను ఆశ్రయించాను.**
- **అనుపల్లవి: నా పాపాల సమూహాన్ని అంతం చేసి నన్ను రక్షించడానికి నీవు తప్ప వేరెవరు ఉన్నారు?**
- **చరణం: పద్మనేత్రుడా, పాముపై (శేషతల్పం) శయనించి గరుడ వాహనంపై విహరించే వాసుదేవా! సత్పురుషులకు ప్రాణాధారమైనవాడా, నీకు సాటివచ్చిన దైవాన్ని నేను ఎక్కడా చూడలేదు.**

---

058. రాగం: కల్యాణి | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

పల్లవి: నీవే గతియని నిన్ను నెరనమ్మితి నీరజాక్ష కృష్ణ ||

అనుపల్లవి: నీవు పాంచాలిని ప్రహ్లాదుని బ్రోవలేదా శ్రీ వాసుదేవ ||

చరణం: నీవు అనాదరణ జేసితే ఎవరు నన్ను బ్రోచేవారు ||

దేవదేవ శ్రీ రుక్మిణీ రమణ జీవలోక రక్షణ ధురీణ ||

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: పద్మనేత్రుడవైన కృష్ణా! నీవే నా దిక్కని నిన్ను పూర్తిగా నమ్మాను.**
- **అనుపల్లవి: పూర్వం ద్రౌపదిని (పాంచాలి), ప్రహ్లాదుని ఆపదల్లో ఆదుకున్నావు కదా ఓ వాసుదేవా!**
- **చరణం: ఒకవేళ నీవే నన్ను నిర్లక్ష్యం చేస్తే, ఇక నన్ను రక్షించేవారు ఎవరు? రుక్మిణీ మనోహరా, ఈ ప్రపంచాన్ని రక్షించడంలో నిపుణుడవైన ఓ దేవా, నన్ను కాపాడు.**

---

059. రాగం: చక్రవాక | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

పల్లవి: నెరనమ్మితి నీవే గతి ధరణీసుత వర రామ నిన్నే ||

అనుపల్లవి: పరిపూర్ణ కటాక్షముతో నన్ను కరుణించుటకిదే సమయమని ||

చరణం: నన్ను బ్రోచుట నీకెంత భారము నా విన్నపంబు వినరాదు నాతో వాద ||

కన్న తండ్రి నీవే గదా సన్నుతాంగ శ్రీ వాసుదేవ సదా ||

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: భూదేవి పుత్రుడైన (రామునిగా అవతరించిన విష్ణువు) ఓ రామా! నిన్నే నమ్ముకున్నాను.**
- **అనుపల్లవి: నీ కరుణా వీక్షణాలతో నన్ను ఆశీర్వదించడానికి ఇదే సరైన సమయం.**
- **చరణం: నన్ను రక్షించడం నీకు భారమా? నా ప్రార్థన వినకుండా నాతో ఈ పంతం ఎందుకు? నాకు కన్నతండ్రివి నీవే కదా, స్తుతింపదగిన రూపము గల ఓ వాసుదేవా!**

---

060. రాగం: తోడి | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

పల్లవి: నేరమేమి నాపై నీరజాక్ష రామ భారమేమి నీకు నన్ను బ్రోచుటకు ||

అనుపల్లవి: నేరమెంచకనే దయచేసి నీవు క్రూరుడైన కాకాసురుని బ్రోవలేదా ||

చరణం: అంతరాత్మ నాదు చింత తీర్చుమని ఎంత వేడుకొందు పంతమేల నాతో ||

చింతితార్థము లిచ్చే విభుడు నీవే గదా దంతి వరద శ్రీకాంత వాసుదేవ ||

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: ఓ రామా! నాపై నీకు ఉన్న కోపం (నేరం) ఏమిటి? నన్ను రక్షించడం నీకు భారమా?**
- **అనుపల్లవి: తప్పులు చేసినా కూడా క్షమించి, క్రూరుడైన కాకాసురుడిని ఆనాడు రక్షించలేదా?**
- **చరణం: నా అంతరాత్మలో ఉండి నా చింతలు తీర్చుమని ఎంత ప్రార్థించినా ఎందుకు పంతం పడతావు? కోరిన కోర్కెలు తీర్చే ప్రభువువు, గజేంద్రుని కాపాడిన లక్ష్మీపతివైన వాసుదేవుడవు నీవే కదా!**

---

61. "పరాకేలనయ్య రామ (సామ, తాళం: చతురశ్ర రూపకం)

పల్లవి:

పరాకేలనయ్య రామ రామ

పరాత్పర నీకింత||

అనుపల్లవి:

ధరాసుతారమణ సకల

చరాచరాధార నీకు||

చరణము:

1. **పరమభక్తితోను నీదు స్మరణ భజన సేయలేదు**

పరమదురాచారులైన నరుల జేరి మరచితి నిన్ను||

2. **శరణ జనాధారుడైన పరమ పురుష వాసుదేవ**

నిరుపమ గుణ నీరజాక్ష వరము లొసగి బ్రోవవయ్య||

సులభమైన తాత్పర్యం

పల్లవి:

ఓ రామచంద్రా! పరమాత్మా! నీవు నాపై ఎందుకు ఇంత అశ్రద్ధ (పరాకు) వహిస్తున్నావు? నన్ను ఎందుకు పట్టించుకోవడం లేదు?

అనుపల్లవి:

భూదేవి పుత్రిక అయిన సీతాదేవికి ప్రియమైన భర్తవు, ఈ ప్రపంచంలోని సకల చరాచర జీవరాశులకూ ఆధారుడవు అయిన నీవు, నా మొర వినడంలో ఇంత నిర్లక్ష్యం చేయడం నీకు తగునా?

చరణము 1:

స్వామీ! నేను పరమ భక్తితో నిన్ను స్మరించలేదు, నీ భజనలు చేయలేదు. దానికి బదులుగా, దుర్మార్గులైన మనుషుల చెంత చేరి నిన్ను మరచిపోయాను (అని పశ్చాత్తాపం చెందుతున్నారు).

చరణము 2:

శరణు కోరిన జనులకు ఆసరాగా నిలిచే పరమపురుషుడవు నీవు. ఓ వాసుదేవా! సాటిలేని గుణములు కలిగిన వాడా, పద్మము వంటి కన్నులు గలవాడా (నీరజాక్ష)! నాకు వరములు ఇచ్చి నన్ను కాపాడు.

కీర్తనలోని విశేషాలు

- **రాగము: సామ రాగం చాలా ప్రశాంతమైన, వినయపూర్వకమైన రాగం. "దేవుడా! నీవు ఎందుకు పరాకు చేస్తున్నావు?" అని ప్రశ్నించడంలో కోపం కంటే ఆర్తి, శరణాగతి ఎక్కువగా కనిపిస్తాయి. ఈ భావానికి సామ రాగం అద్భుతంగా సరిపోయింది.**
- **ముద్ర: చరణం చివరలో "వాసుదేవ" అని తన నామాన్ని (వాగ్గేయకార ముద్ర) వాడారు. ఇది అటు భగవంతుని నామముగానూ, ఇటు తన సంతకముగానూ సరిపోతుంది.**
- **భాష: వాసుదేవాచార్యుల వారు కన్నడ వారైనప్పటికీ, ఆయన తెలుగు భాషా ప్రయోగం చాలా స్వచ్ఛంగా, సామాన్యులకు సైతం అర్థమయ్యేలా ఉంది.**

- **భావం: ఈ కీర్తనలో ఒక భక్తుడు తన తప్పులను ఒప్పుకుంటూ (దురాచారుల చెంత చేరి నిన్ను మరచాను అని చెప్పడం), భగవంతుని శరణు వేడుకోవడం కనిపిస్తుంది.**

062. రాగం: తోడి | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

పల్లవి: పరాత్పర రఘువర నిన్ను నెరనమ్మితి పరమ దయాకర.. సరోజభవ ముఖ సురేహితార్థ గిరీశ సురుచిర శరాస మదహర ||

అనుపల్లవి: శిరీష సన్నిభ శరీర శోభిత ధరాతనూజా మనోహర.. నరేంద్ర దశరథ సుకుమార నన్ను మరువకుర ఇంత పరాకేలర ||

చరణం: నీవే గతి గదా నీ దయ లేదు శ్రీవాసుదేవ దేవాదిదేవ భవనుత మహానుభావ అమిత విభవ ||

ఈవేళ నా మొరల వినరాదా మునిజన నుత పాద రావణాది రిపు మథన రక్షిత భువన పవనతనయ నిత్యానందద ||

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: గొప్ప దయామయుడైన ఓ రఘురామా! నిన్నే నమ్ముకున్నాను. బ్రహ్మదేవుడు మొదలైన దేవతల కోరికలు తీర్చేవాడా, శివుని విల్లును విరిచి దాని గర్వాన్ని అణిచినవాడా!**
- **అనుపల్లవి: దిరిసెన పువ్వు వంటి మృదువైన శరీరం కలవాడా, సీతా మనోహరా, దశరథ పుత్రా! నన్ను మర్చిపోవద్దు, నాపై ఇంత అశ్రద్ధ ఎందుకు?**
- **చరణం: శివునిచే పొగడబడే ఓ వాసుదేవా! నీవే దిక్కు అన్నా కూడా నీకు నాపై దయ కలగడం లేదు. మునులు పూజించే పాదములు కలవాడా, రావణాది శత్రువులను సంహరించి లోకాలను రక్షించినవాడా, హనుమంతునికి (పవనతనయ) నిత్యానందాన్ని ఇచ్చేవాడా, నా మొర ఆలకించు.**

---

063. రాగం: జనరంజని | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

పల్లవి: పరిపాహిమాం పరవాసుదేవ కరుణాలవాల ఆశ్రిత మందార ||

అనుపల్లవి: కరిరాజ సన్నుత సుచరిత్ర ధరణీసుత వర శ్రీకర ||

చరణం: వనజాసనాది సుర వందిత సనకాది యోగి జనార్చిత ||

ఇనవంశ సుధాంబుధి పూర్ణచంద్ర ఘన సన్నిభాంగ శ్రీరామచంద్ర ||

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: దయాసముద్రుడా, ఆశ్రయించిన వారికి కల్పవృక్షం (మందార) వంటివాడైన ఓ వాసుదేవా! నన్ను రక్షించు.**
- **అనుపల్లవి: గజేంద్రునిచే పొగడబడిన చరిత్ర కలవాడా, సీతమ్మకు శుభాలను కలిగించేవాడా!**
- **చరణం: బ్రహ్మదేవుడు మొదలైన దేవతలచే, సనక సనందనాది యోగులచే పూజింపబడేవాడా! సూర్యవంశమనే పాలసముద్రానికి పూర్ణచంద్రుని వంటివాడా, మేఘం వంటి శరీర ఛాయ కల ఓ రామచంద్రా!**

---

064. రాగం: శుభపంతువరాళి | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

పల్లవి: పరిపాహిమాం శ్రీదాశరథే పరవాసుదేవ మహానుభావ ||

అనుపల్లవి: ధరణీసుత మానస విహార ధర్మార్థ కామ మోక్షాధార ||

చరణం: సాకేత పురాధీశ సర్వేశ సత్య ధర్మ పాలక స్వప్రకాశ ||

రాకా సుధాకర నిభానన రాజీవ నయన రక్షిత భువన ||

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: దశరథ పుత్రా, వాసుదేవా! నన్ను రక్షించు.**
- **అనుపల్లవి: సీతమ్మ మనస్సులో విహరించేవాడా, పురుషార్థాలైన ధర్మ అర్థ కామ మోక్షాలకు ఆధారమైనవాడా!**
- **చరణం: అయోధ్యకు (సాకేత) ప్రభువా, సత్య ధర్మాలను కాపాడే స్వయం ప్రకాశ స్వరూపుడా! పున్నమి చంద్రుని వంటి ముఖము, పద్మము వంటి కన్నులు కలిగి లోకాన్ని రక్షించేవాడా!**

---

065. రాగం: కన్నడ | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

పల్లవి: పరిపాహిమాం శ్రీ రఘుపతే సరసీరుహాక్ష సీతాపతే ||

అనుపల్లవి: సుర వైరి రావణ హర కృపాకర వాసుదేవ దీన మందార ||

చరణం: రాకేందు సన్నిభ వదన శ్రీ సాకేత పురాధీశ తోషిత ఈశ ||

నాకేశ ముఖ్య అమర పాలక లోకేశ సర్వార్థ దాయక ||

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: పద్మనేత్రుడా, సీతాపతీ, రఘువంశ శ్రేష్ఠుడా! నన్ను రక్షించు.**

- **అనుపల్లవి: దేవతల శత్రువైన రావణుని సంహరించినవాడా, దీనులకు కల్పవృక్షం వంటి వాసుదేవా!**
- **చరణం: చంద్రబింబం వంటి ముఖం కలవాడా, అయోధ్య ప్రభువా, శివుడిని (ఈశ) సంతోషపెట్టినవాడా! ఇంద్రుడు మొదలైన దేవతలను పాలించేవాడా, లోకేశ్వరా, సర్వ కోరికలను తీర్చేవాడా!**

066. కీర్తన: పరిపాహిమాం శ్రీ రామచంద్ర

రాగం: కమలామనోహరి | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

- **పల్లవి: పరిపాహిమాం శ్రీ రామచంద్ర ధరణీసుత హృత్కుముద చంద్ర ||**
- **అనుపల్లవి: కరుణాకర అనఘ సుగుణ సాంద్ర పరితోషిత అఖిల సమ్మునీంద్ర ||**
- **చరణం: సరసీరుహ దళ నేత్ర శ్రీకర వాసుదేవ పరాత్పర సుర వైరి రావణ ముఖ నిశిచర నాశక అమర మోదకర ||**

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: భూమి పుత్రిక అయిన సీతాదేవి హృదయమనే కలువకు చంద్రుడి వంటివాడైన ఓ శ్రీరామచంద్రా! నన్ను కాపాడుము.**
- **అనుపల్లవి: కరుణను కురిపించేవాడా, పాపము లేనివాడా, సద్గుణాల రాశివైన నీవు గొప్ప మునులందరికీ సంతోషాన్ని కలిగిస్తావు.**
- **చరణం: తామర రేకుల వంటి కన్నులు కలవాడా, శుభాలను ఇచ్చేవాడా, రావణుడు మొదలైన రాక్షసులను సంహరించి దేవతలకు ఆనందాన్ని చేకూర్చిన వాసుదేవా! నన్ను రక్షించు.**

విశేషాలు:

- **సీతారాముల అనుబంధాన్ని కలువ-చంద్రుడితో పోల్చడం చాలా రమణీయంగా ఉంది.**
- **రాముడిని విష్ణు స్వరూపంగా (వాసుదేవ) ఇక్కడ కీర్తించారు.**

---

067. కీర్తన: పరిపాహిమాం శ్రీ హృషీకేశ

రాగం: ధన్యాసి | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

- **పల్లవి: పరిపాహిమాం శ్రీ హృషీకేశ కరి వదన వాసుదేవ సర్వేశ ||**
- **అనుపల్లవి: దురితౌఘ శైల కులిశ ఇందిరేశ పరితోషిత ఈశ రుచిరాలికేశ ||**

- చరణం: వర శంఖ చక్ర పరి శోభిత కర సరసీరుహాక్ష కంసాది హర || కరవీర కుంద సుమ హార ధీర సుర బృంద వందిత పరమోదార ||

తాత్పర్యం:

- పల్లవి: ఇంద్రియాలకు అధిపతివైన హృషీకేశా, గజాననుడి (వినాయకుడి) తండ్రివైన పరమేశ్వరా (లేదా ఏనుగు వంటి గంభీర ముఖం కలవాడా), ఓ వాసుదేవా నన్ను రక్షించు.
- అనుపల్లవి: కొండల వంటి పాపాలను వజ్రాయుధంలా ఛేదించేవాడా, లక్ష్మీపతివైన నీవు శివుడిని కూడా మెప్పించిన అందమైన కేశములు కలవాడవు.
- చరణం: చేతులలో శంఖ చక్రాలను ధరించినవాడా, కంసుడిని అంతం చేసినవాడా! మొల్లలు, గన్నేరు పూల మాలలు ధరించిన ఓ ధీర! దేవతలచే నమస్కరింపబడే పరమ దయాళువువు నీవే.

విశేషాలు:

- విష్ణుమూర్తి అలంకార ప్రియత్వాన్ని, శత్రు సంహారక శక్తిని ఈ కీర్తన వర్ణిస్తుంది.

---

068. కీర్తన: పరిపాహి రామ

రాగం: రామప్రియ | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

- పల్లవి: పరిపాహి రామ పరిపూర్ణకామ సుర సౌఖ్యకామ సుర వైరి భీమ||
- అనుపల్లవి: సరసీరుహాక్ష వర దాన దీక్ష శరదిందు వదన వర సింధు శయన ||
- చరణం: కౌశికాత్మజ అధ్వర పాలక దశరథ తనూజ రఘునాయక || నిశిచర కులేశ దశవదన హర సుశరీర వాసుదేవ శ్రీకర ||

తాత్పర్యం:

- పల్లవి: కోర్కెలేవీ లేని (పరిపూర్ణకామ) ఓ రామా! దేవతల మేలు కోరేవాడా, రాక్షసులకు భయం కలిగించేవాడా, నన్ను కాపాడు.
- అనుపల్లవి: పద్మాక్షా! వరాలు ఇవ్వడమే దీక్షగా పెట్టుకున్నవాడా, శరత్కాల చంద్రుడి వంటి ముఖము కలవాడా, పాల సముద్రంపై శయనించేవాడా!
- చరణం: విశ్వామిత్రుడి యజ్ఞాన్ని కాపాడినవాడా, దశరథుడి కుమారుడా, రావణుడిని సంహరించిన వాసుదేవా! నాకు శుభాలు కలిగించు.

విశేషాలు:

- రామాయణంలోని బాలకాండ (యజ్ఞ రక్షణ) నుండి యుద్ధకాండ (రావణ సంహారం) వరకు ముఖ్య ఘట్టాలను ఇందులో ప్రస్తావించారు.

---

069. కీర్తన: పరుల వేడి నే పామరుడైతిని

రాగం: నాగస్వరావళి | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

- **పల్లవి: పరుల వేడి నే పామరుడైతిని పరమ పురుష వాసుదేవ దయానిధే ||**
- **అనుపల్లవి: సరసిజభవ భవాది వందిత చరణ సరసిజ లోచన సాగర శయన ||**
- **చరణం: సగుణమున మును కరిరాజుని బ్రోవలేదా కరుణతో ధ్రువుని ప్రహ్లాదుని బ్రోవలేదా || శరణ రక్షక నీదు బిరుదును మరువక వరములొసగి నన్ను పాలింపవయ్య ||**

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: ఓ దయానిధీ! లోకంలో ఇతరులను యాచించి నేను అల్పుడినైపోయాను. ఇకనైనా నన్ను కరుణించు.**
- **అనుపల్లవి: బ్రహ్మ, శివులచే పూజింపబడే పాదములు కలవాడా, సముద్రంపై శయనించే పద్మాక్షా!**
- **చరణం: పూర్వం గజేంద్రుడిని ఆపదలో ఆదుకోలేదా? ధ్రువుడిని, ప్రహ్లాదుని నీ కరుణతో రక్షించలేదా? 'శరణాగత రక్షకుడు' అనే నీ బిరుదును నిలబెట్టుకుని, నాకు వరాలిచ్చి కాపాడు.**

విశేషాలు:

- **ఇది ఒక 'నైచ్యానుసంధానం' (తన్ను తాను తగ్గించుకుని వేడుకోవడం) వంటి కీర్తన. భక్తుల రక్షణలో దేవుడి గొప్పతనాన్ని గుర్తుచేస్తూ భక్తుడు తన ఆర్తిని తెలుపుకున్నాడు.**

---

070. కీర్తన: పలుకవేమిరా రామ

రాగం: దేవమనోహరి | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

- **పల్లవి: పలుకవేమిరా రామ నాతో పలికితే నీదేమి సొమ్ములు పోవునా ||**
- **అనుపల్లవి: జలజ సంభవ భవాది అమర వందిత పద జలజ నయన నీవు సుముఖుడవై వేగమె ||**
- **చరణం: నిరవధి సుఖ దాయకుడవని తెలిసి నే నిరతము నిజముగ నమ్మి యుండగ || మరచితివేమో మరువకురా రామ గరుడ గమన వాసుదేవ దయానిధే ||**

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: ఓ రామా! నాతో ఎందుకు మాట్లాడవు? నాతో మాట్లాడితే నీ ఆస్తిపాస్తులేమైనా తరిగిపోతాయా? (అని భక్తుడి చమత్కారం/నిందాస్తుతి).**

- అనుపల్లవి: దేవతలందరిచే పూజింపబడేవాడా, పద్మ నేత్రుడా! నాపై అనుగ్రహం చూపి త్వరగా నాతో మాట్లాడు.
- చరణం: నీవు అంతులేని సుఖాన్ని ఇచ్చేవాడవని నమ్మి నిన్నే ఆశ్రయించాను. నన్ను మర్చిపోయావా? మర్చిపోవద్దు స్వామి, గరుడ వాహనా! నన్ను పాలించు.

విశేషాలు:

- ఈ కీర్తనలో 'మధుర భక్తి' లేదా 'వాత్సల్య భక్తి' కనిపిస్తుంది. దేవుడిని నిలదీస్తున్నట్లుగా ఉన్నా, అందులో అమాయకత్వం, అంతులేని ప్రేమ దాగి ఉన్నాయి.

071. కీర్తన: పాలయమాం పరమేశ్వర

రాగం: కేదారగౌళ | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

- పల్లవి: పాలయమాం పరమేశ్వర శంకర శైల సుత వర శశధర శేఖర ||
- అనుపల్లవి: నీలకంధర హర పాలిత మునివర ఫాలలోచన కాల కాల త్రిపురహర ||
- చరణం: పరమ కృపాకర దురిత విధూర శరణ జనాధార శంబర హర || వారణ చర్మాంబర వర జాహ్నవీ ధర పరమ పురుష వాసుదేవ కృతాదర ||

తాత్పర్యం:

- పల్లవి: పార్వతీ దేవి ప్రాణనాథుడా, శిరస్సుపై చంద్రుడిని ధరించిన ఓ శంకరా! పరమేశ్వరా! నన్ను రక్షించుము.
- అనుపల్లవి: నీలవర్ణపు గొంతు కలవాడా (నీలకంఠా), మునీశ్వరులను కాపాడేవాడా, నుదుటిపై కన్ను కలవాడా, యముడిని సైతం జయించిన కాలకాలుడా, త్రిపురాసురులను సంహరించినవాడా!
- చరణం: మిక్కిలి దయ కలవాడా, పాపాలను దూరం చేసేవాడా, గజచర్మమును ధరించిన గంగాధరా! వాసుదేవుడి (విష్ణువు) చేత గౌరవింపబడే ఓ శివా, నన్ను రక్షించు.

విశేషాలు:

- ఈ కీర్తనలో శివుని భీకర మరియు శాంత రూపాలను రెండింటినీ వర్ణించారు. శివ-కేశవ అభేదాన్ని సూచిస్తూ వాసుదేవుడిచే పూజింపబడేవాడిగా శివుడిని పేర్కొన్నారు.

---

072. కీర్తన: పాలయాశు పద్మనాభ

రాగం: హంసధ్వని | తాళం: చతురశ్ర రూపక

కీర్తన:

- **పల్లవి: పాలయాశు పద్మనాభ నీల దేహ పాలితేభ ||**
- **అనుపల్లవి: బాలకృష్ణ భక్త సులభ కాలనేమి హర సుశోభ ||**
- **చరణం: వాసుదేవ గాన లోల భూసురావనైక శీల || భాసమాన రత్న మాల శ్రీ సమేత సరస లీల || భాసురాలిక నిభ కుంతల వాసవాది విబుధ పాల || శస్త అఖిల అరి జాల దాస పార్థ పరిపాల ||**

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: నీల మేఘ శ్యాముడా, గజేంద్రుడిని కాపాడిన పద్మనాభా! నన్ను త్వరగా రక్షించుము.**
- **అనుపల్లవి: భక్తులకు సులభంగా దొరికే బాలకృష్ణా! కాలనేమి అనే రాక్షసుడిని సంహరించిన తేజోవంతుడా!**
- **చరణం: సంగీతాన్ని ప్రేమించేవాడా, భూసురులను (బ్రాహ్మణులను/భక్తులను) కాపాడే స్వభావం కలవాడా, రత్నమాలలను ధరించిన లక్ష్మీపతీ! ఇంద్రాది దేవతలను పాలించేవాడా, శత్రువుల సమూహాన్ని నాశనం చేసి, అర్జునుడిని (పార్థుడిని) కాపాడినవాడా!**

విశేషాలు:

- **హంసధ్వని రాగంలోని చైతన్యం ఈ కీర్తనలోని భక్తి భావానికి చక్కగా సరిపోతుంది. శ్రీకృష్ణుడిని సంగీత ప్రియుడిగా అభివర్ణించడం విశేషం.**

---

073. కీర్తన: పాలిత భువన పతిత పావన

రాగం: బహుదారి | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

- **పల్లవి: పాలిత భువన పతిత పావన పరవాసుదేవ పరిపాహిమాం ||**
- **అనుపల్లవి: కోల మీనాది చిత్ర రూప ధర కాలాంబుద సన్నిభ శరీర ||**
- **చరణం: శంఖ చక్ర గదాధర శ్రీకర శంకర సన్నుత సకల వేద సార || శ్రీకాంత ఆశ్రిత భక్త పాలక శ్రీకృష్ణ పాండవ పోషక ||**

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: లోకాలను పాలించేవాడా, పాపులను సైతం పవిత్రం చేసే పరవాసుదేవా! నన్ను రక్షించుము.**
- **అనుపల్లవి: వరాహ (కోల), మత్స్య (మీన) మొదలైన చిత్రమైన అవతారాలు దాల్చినవాడా, నల్లని మేఘం వంటి శరీర ఛాయ కలవాడా!**

- **చరణం: శంఖ చక్ర గదలను ధరించిన శుభకరుడా, శివునిచే స్తుతింపబడే వేద సారాంశమా! పాండవులను పోషించి కాపాడిన శ్రీకృష్ణా!**

విశేషాలు:

- **దశావతారాలను మరియు కృష్ణావతార విశేషాలను అతి తక్కువ పదాలలో పొందుపరిచిన కీర్తన ఇది.**

---

074. కీర్తన: పాహి కృష్ణ వాసుదేవ

రాగం: బేహాగ్ | తాళం: చతురశ్ర రూపక

కీర్తన:

- **పల్లవి: పాహి కృష్ణ వాసుదేవ దేహి సద్గతిం మాధవ ||**
- **అనుపల్లవి: ఈహితార్థ సువిభవ ద్రోహి కంస హర కేశవ ||**
- **చరణం: కంధరా తల పరితోషిత బంధుర మణి భూషణ శత గంధవాహ సుత పూజిత సింధు శయన సుగుణ భరిత || కుంద కుసుమ సువరాజిత మందహాస సుర వందిత మందరాద్రి ధర ముని నుత నందగోప సుత సుచరిత ||**

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: ఓ మాధవా! వాసుదేవా! నన్ను కాపాడు, నాకు సద్గతిని (మోక్షాన్ని) ప్రసాదించు.**
- **అనుపల్లవి: కోరిన కోర్కెలు తీర్చే వైభవం కలవాడా, ద్రోహి అయిన కంసుడిని చంపిన కేశవా!**
- **చరణం: మెడలో మెరిసే మణి భూషణాలను ధరించినవాడా, వాయుపుత్రుడైన హనుమంతుడిచే (గంధవాహ సుత) పూజింపబడేవాడా, సముద్రంపై శయనించే గుణవంతుడా! మొల్ల పూల మాలలతో శోభిల్లేవాడా, మందహాసం కలిగినవాడా, మందర పర్వతాన్ని ఎత్తిన నందగోపుడి కుమారుడా!**

విశేషాలు:

- **బేహాగ్ రాగంలోని మాధుర్యం కృష్ణుడి చిరునవ్వును, మందహాసాన్ని వర్ణించేటప్పుడు చాలా హాయిగా ఉంటుంది. హనుమంతుడు శ్రీకృష్ణుడిని పూజించడం (భారత యుద్ధంలో ధ్వజంపై ఉండటం) ఇక్కడ సూచించబడింది.**

075. కీర్తన: పాహిమాం క్షీరసాగర తనయే

రాగం: తోడి | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

- **పల్లవి: పాహిమాం క్షీరసాగర తనయే మోహనాంగి వాసుదేవ జాయే ||**

- అనుపల్లవి: దేహి మే ముదం మణిమయ వలయే గేహమావశ మామకం సదయే ||
- చరణం: విరించి శర్వాది సంపూజితే సరోజ దళ నయన సంశోభితే విరాజమాన హేమ వసన యుతే వరాభరణ భూషితే సుమహితే ||

దరహాసితే ముని వందితే శరణాగత ఈప్సిత కల్పలతే నిరుపమ సౌందర్య పూరితే నిఖిల కల్యాణ గుణ భరితే ||

తాత్పర్యం:

- పల్లవి: పాలసముద్రుని పుత్రికా, మోహన రూపవతీ, వాసుదేవుని (విష్ణువు) ప్రియురాలవైన ఓ లక్ష్మీదేవీ! నన్ను రక్షించుము.
- అనుపల్లవి: మణిమయమైన గాజులు ధరించిన ఓ దయామయీ! నాకు ఆనందాన్ని ప్రసాదించి, నా గృహమందు కొలువై ఉండుము.
- చరణం: బ్రహ్మ, శివులచే పూజింపబడేదానా, పద్మ రేకుల వంటి కన్నులు కలదానా, బంగారు వస్త్రాలు మరియు ఉత్తమ ఆభరణాలు ధరించినదానా! చిరునవ్వు చిందిస్తూ, మునులచే స్తుతింపబడుతూ, శరణు కోరిన వారికి కోర్కెలు తీర్చే కల్పవల్లివి నీవే. సాటిలేని సౌందర్యం, శుభగుణాలు కలిగిన నీకు నమస్కారము.

విశేషాలు:

- ఈ కీర్తనలో లక్ష్మీదేవిని ఇంటికి ఆహ్వానించడం (గేహమావశ) భక్తుడి ఆర్తిని తెలుపుతుంది. తోడి రాగంలో ఈ స్తుతి చాలా గంభీరంగా, భక్తిరసపూరితంగా ఉంటుంది.

---

076. కీర్తన: పురుషోత్తమ మాం పాలయ

రాగం: సావేరి | తాళం: చతురశ్ర రూపక

కీర్తన:

- పల్లవి: పురుషోత్తమ మాం పాలయ వాసుదేవ కరుణాకర కమలనయన దేవదేవ ||
- అనుపల్లవి: గరుడధ్వజ భార్గవీశ సరసిజభవ పురుహూతాది వందిత అమిత విభవ ||
- చరణం: భుజగాచల వాస నిరత సుగుణ భరిత గజపాలక నిశాచర హత శుభద చరిత || నిజదాస నుత అభిలషిత మణిభూషిత రజనీశ ముఖ్యాంగద్యుత దశరథ సుత ||

తాత్పర్యం:

- పల్లవి: పురుషులందరిలో ఉత్తముడా, కమలాల వంటి కన్నులున్న దేవదేవా! ఓ వాసుదేవా నన్ను రక్షించుము.

- **అనుపల్లవి: గరుడ పతాకం కలవాడా, లక్ష్మీపతివైన నీకు బ్రహ్మ, ఇంద్రుడు (పురుహూత) మొదలైనవారు వందనం చేస్తారు. నీ వైభవం అపారమైనది.**
- **చరణం: శేషాద్రి (భుజగాచల) పై నివసించేవాడా, గజేంద్రుడిని కాపాడినవాడా, రాక్షసులను సంహరించిన చరిత్ర కలవాడా! చంద్రుడి (రజనీశ) వంటి కాంతి కలిగిన ముఖమున్న దశరథ నందనా! నీ భక్తుల కోరికలు తీర్చే మణిభూషణుడవు నీవే.**

విశేషాలు:

- **ఈ కీర్తనలో వేంకటేశ్వరుడిని (భుజగాచల వాస), శ్రీరాముడిని (దశరథ సుత) ఏక రూపంగా స్తుతించారు. సావేరి రాగంలోని కరుణ రసం దీనికి ప్రత్యేక శోభను ఇస్తుంది.**

---

077. కీర్తన: ప్రణతార్తిహరం అహం భజే

రాగం: జంఝూటి | తాళం: ఖండజాతి త్రిపుట

కీర్తన:

- **పల్లవి: ప్రణతార్తిహరం అహం భజే శంకరం ||**
- **అనుపల్లవి: ఫణితల్ప వాసుదేవ భక్తా గ్రేసరం ఫణిహార లసత్కంధరం గౌరీవరం ||**
- **చరణం: కరుణాకరం హరం చంద్రశేఖరం గిరీశమీశ్వరం కర చర్మాంబరధరం || సురగుణ పూజిత చరణం త్రిపుర హరణం పద్మనత మృకండుసుత శరణం || సురహరమిన శశి కృశాను నయనం తోషితాక్షజనం మునిజన కృత నమనం ||**

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: నమస్కరించిన వారి కష్టాలను తీర్చే (ప్రణతార్తిహర) ఆ శంకరుడిని నేను భజిస్తున్నాను.**
- **అనుపల్లవి: ఆదిశేషునిపై శయనించే వాసుదేవుడికి అత్యంత ప్రియమైన భక్తుడా (లేదా భక్తులలో అగ్రగణ్యుడా), మెడలో సర్పహారము కలిగిన గౌరీనాథా!**
- **చరణం: చంద్రుడిని ధరించిన చంద్రశేఖరా, ఏనుగు చర్మాన్ని వస్త్రంగా ధరించిన ఈశ్వరా! దేవతలచే పూజింపబడే పాదములు కలవాడా, త్రిపురాసురులను చంపినవాడా! మార్కండేయుడిని (మృకండు సుత) కాపాడిన శరణాగత రక్షకా! సూర్య, చంద్ర, అగ్ని నేత్రములు కలవాడా, మునులచే నమస్కరింపబడే ఓ దయామయా!**

విశేషాలు:

- **శమన వైరి: శివుడిని మార్కండేయుడి రక్షకుడిగా పేర్కొనడం ఆయన మృత్యుంజయ తత్త్వాన్ని చాటుతుంది.**

- జంఝూటి రాగం చాలా మధురమైనది, లయబద్ధంగా సాగే ఈ కీర్తన శివ భక్తిని పారవశ్యంలో ముంచుతుంది.

078. కీర్తన: ప్రణమత శ్రీ మహాగణపతిం

రాగం: కానడ | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

- పల్లవి: ప్రణమత శ్రీ మహాగణపతిం పార్వతీ ప్రియ సుతం ప్రణత జనాభీష్ట ఫలదం పరమేశ్వర లాలితం ||
- అనుపల్లవి: మణిగణ శోభిత దివ్యాభరణ భూషితం ముని వందితం ఫణిపతి తల్ప శ్రీ వాసుదేవ సంప్రీణితం ||
- చరణం: భారత లేఖన చతురం భక్తజన స్వాంత మందిరం వారణ వదనం ధృత మోదకం వర పాశాంకుశధరం || భూరి కృపాసాగరం తారాధీశ గర్వహరం సురగుణ సేనాపతి కుమార సహజం శ్రీకరం ||

తాత్పర్యం:

- పల్లవి: పార్వతీదేవి ముద్దుల కుమారుడు, పరమశివునిచే ప్రేమింపబడేవాడు, భక్తుల కోర్కెలు తీర్చేవాడైన మహాగణపతికి నమస్కరించండి.
- అనుపల్లవి: రత్నఖచిత ఆభరణాలు ధరించినవాడు, మునులచే పూజింపబడేవాడు, ఆదిశేషునిపై శయనించే శ్రీ వాసుదేవునికి (విష్ణువుకు) అత్యంత ప్రీతిపాత్రుడైనవాడు.
- చరణం: మహాభారతాన్ని రాయడంలో నేర్పరి, భక్తుల హృదయాల్లో నివసించేవాడు, ఏనుగు ముఖము కలవాడు, చేతిలో మోదకాన్ని, పాశాంకుశాలను ధరించినవాడు. గొప్ప దయాసముద్రుడు, చంద్రుని (తారాధీశ) గర్వాన్ని అణచినవాడు, దేవసేనాధిపతి అయిన కుమారస్వామికి సోదరుడైన ఆ గణపతి మనకు శుభాలను కలిగిస్తాడు.

విశేషాలు:

- గణపతిని "భారత లేఖన చతురం" అని సంబోధించడం ద్వారా వేదవ్యాసుడికి ఆయన చేసిన సహాయాన్ని గుర్తుచేశారు. కానడ రాగంలోని గాంభీర్యం ఈ స్తుతికి గొప్పదనాన్ని ఇస్తుంది.

---

079. కీర్తన: ప్రణమామి శ్రీ ప్రద్యుమ్నమహం

రాగం: కీరవాణి | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

- **పల్లవి: ప్రణమామి శ్రీ ప్రద్యుమ్నమహం గుణపూర్ణ మజార్చిత విగ్రహం ||**
- **అనుపల్లవి: తృణబిందు మునీడిత విగ్రహం రణధీరమరాతి మదాపహం ||**
- **చరణం: భాసురాంగదాది విభూషితం భాసమాన మంజుల కేశజాతం || దాస పార్థ సూతం దయాన్వితం వాసుదేవ మిభేంద్ర సువందితం ||**

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: సద్గుణ సంపన్నుడు, బ్రహ్మదేవునిచే (అజ) పూజింపబడే రూపం కలవాడైన శ్రీ ప్రద్యుమ్నుడికి (కృష్ణుడికి) నమస్కరిస్తున్నాను.**
- **అనుపల్లవి: తృణబిందు మునిచే స్తుతింపబడినవాడు, యుద్ధంలో ధైర్యవంతుడు, శత్రువుల గర్వాన్ని అణచేవాడు.**
- **చరణం: ప్రకాశించే భుజకీర్తులు (అంగద) మొదలైన ఆభరణాలు ధరించినవాడు, అందమైన కేశములు కలవాడు. తన భక్తుడైన అర్జునుడికి (పార్థ) సారథిగా వ్యవహరించిన దయామయుడు, గజేంద్రునిచే మొక్కులందుకున్న వాసుదేవుడు ఈయనే.**

విశేషాలు:

- **కృష్ణుడిని ప్రద్యుమ్న నామంతో కీర్తించడం విశేషం. కీరవాణి రాగంలోని మాధుర్యం కృష్ణుడి సౌందర్య వర్ణనకు చక్కగా సరిపోతుంది.**

---

080. కీర్తన: ప్రణమామ్యహం శ్రీ సరస్వతీం

రాగం: బిలహరి | తాళం: త్ర్యశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

- **పల్లవి: ప్రణమామ్యహం శ్రీ సరస్వతీం మణి నూపురాది విభూషితాం ||**
- **అనుపల్లవి: అణిమాది సిద్ధిదాయినీం ప్రణతార్తి భంజనీం నిరంజనీం ||**
- **చరణం: వర గాన కలా నిపుణాం దరహాసయుతాం వాణీం || సుర వంద్య భవ్య చరణాం పర వాసుదేవ కృపా పూరాం ||**

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: మణిమయమైన అందెలు మొదలైన ఆభరణాలను ధరించిన శ్రీ సరస్వతీ దేవికి నమస్కరిస్తున్నాను.**
- **అనుపల్లవి: అణిమాది అష్టసిద్ధులను ప్రసాదించే తల్లి, తనను నమ్మిన వారి కష్టాలను తొలగించే పవిత్రురాలు.**

- చరణం: గానకళలో నిపుణురాలు (వీణాపాణి), చిరునవ్వు చిందించే వాగ్దేవి. దేవతలచే పూజింపబడే పాదములు కలది, పరమ వాసుదేవుని కరుణా ప్రవాహమైన ఆ తల్లిని ప్రార్థిస్తున్నాను.

విశేషాలు:

- చదువుల తల్లిని సంగీత కళాకారిణిగా వర్ణించడం వాసుదేవాచార్యుల వారి సంగీత భక్తికి నిదర్శనం. బిలహరి రాగం ఈ కీర్తనకు ఒక ఉత్సాహాన్ని, వెలుగును ఇస్తుంది.

---

081. కీర్తన: ప్రణమామ్యహం శ్రీ గౌరీసుతం

రాగం: గౌళ | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

- పల్లవి: ప్రణమామ్యహం శ్రీ గౌరీసుతం ఫణితల్ప వాసుదేవ భక్తం సతతం ||
- అనుపల్లవి: గణనాథ మమర బృంద సేవితం ఫణిహార భూషితం మునివర వందితం ||
- చరణం: ధృత చారు మోదకం గజముఖం సత కామిత గర్వ భంజకం || నతలోక సంతోష దాయకం శ్రిత భక్త పాలకం సిద్ధి వినాయకం ||

తాత్పర్యం:

- పల్లవి: గౌరీదేవి పుత్రుడు, శేషతల్పంపై ఉండే వాసుదేవుని పట్ల ఎప్పుడూ భక్తి కలిగి ఉండే వినాయకుడికి నమస్కరిస్తున్నాను.
- అనుపల్లవి: దేవతా సమూహంచే సేవింపబడే గణనాథుడు, పామును హారంగా ధరించినవాడు, మునీశ్వరులచే స్తుతింపబడేవాడు.
- చరణం: అందమైన మోదకాన్ని ధరించిన గజముఖుడు, ఎల్లప్పుడూ దుష్టుల గర్వాన్ని అణచేవాడు. భక్తులకు సంతోషాన్ని ఇచ్చేవాడు, తనను ఆశ్రయించిన వారిని రక్షించే సిద్ధి వినాయకుడికి వందనం.

విశేషాలు:

- గౌళ రాగంలో ఈ కీర్తన పాడుతుంటే ఒక వైభవం ఉట్టిపడుతుంది. వినాయకుడిని వాసుదేవ భక్తుడిగా వర్ణించడం ద్వారా వైష్ణవ మరియు శైవ సంప్రదాయాల సమన్వయం కనిపిస్తుంది.

---

082. కీర్తన: ప్రణమామ్యహం శ్రీ ప్రాణనాథం

రాగం: రంజని | తాళం: మిశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

- **పల్లవి: ప్రణమామ్యహం శ్రీ ప్రాణనాథం నిరంతరం ప్రణత జనాభీష్ట ఫలప్రద శ్రీరామ సేవా ధురంధరం ||**
- **అనుపల్లవి: ప్రాణాపాన వ్యానోదానాఖ్యా ముఖ్య ప్రాణం ప్రాణినాం ప్రాణ భూతం ప్రీణిత శేష పాత్రం || భరద్వాజాది వందిత భారతీ కళత్రం ||**
- **చరణం: అంజనా గర్భ సంభూత వీరాగ్రేసరం నిరంజన శ్రీ వాసుదేవ హృదయాగారం || సుమంజుల ముఖారవింద జానకీ ప్రియకరం రిపు భంజన చతురం ఋగ్వేద సువిదిత మహిమాకరం || రంజనీ రాగ తోషితం కుంజరాస్యాది వందితం సంజీవనోజ్జీవిత సుమిత్రా సుతం ||**

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: శ్రీరామ సేవలో ఆరితేరినవాడు, భక్తుల కోర్కెలు తీర్చేవాడైన హనుమంతుడికి (ప్రాణనాథుడు/వాయుపుత్రుడు) నిరంతరం నమస్కరిస్తున్నాను.**
- **అనుపల్లవి: ప్రాణ, అపాన, వ్యాన, ఉదాన, సమాన అనే పంచప్రాణాలకు మూలమైనవాడు, సకల ప్రాణులకు ప్రాణస్వరూపుడు. భరద్వాజాది మునులచే పూజింపబడే వాడు.**
- **చరణం: అంజనాదేవి పుత్రుడు, వీరులలో అగ్రగణ్యుడు, వాసుదేవుడి హృదయంలో నివసించేవాడు. జానకీదేవికి ఎంతో ఇష్టమైనవాడు, శత్రు సంహారకుడు, ఋగ్వేదమున కీర్తింపబడిన మహిమ కలవాడు. లక్ష్మణుడిని (సుమిత్రా సుత) సంజీవనితో బతికించిన ఘనుడు.**

విశేషాలు:

- **హనుమంతుడిని కేవలం రామభక్తుడిగానే కాక, వేదాంతపరమైన 'ముఖ్యప్రాణ' స్వరూపంగా ఇక్కడ వర్ణించారు. రంజని రాగంలోని మాధుర్యం ఈ స్తుతికి గొప్ప శోభను ఇచ్చింది.**

---

083. కీర్తన: బాలం గోపాలం

రాగం: భైరవి | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

- **పల్లవి: బాలం గోపాలం అఖిలలోకపాలం సదా శ్రయామి ||**
- **అనుపల్లవి: బాలేందు భూషణాది వందితం సుగుణ భరితం నీల రుచిర కుంతల జాల శోభితం నిగమ వేద్య మహిమాన్వితం ||**
- **చరణం: భవాబ్ధి తారక మిభేంద్ర వరదం సమ్మోదిత నిజ భక్త బృందం భరద్వాజాది సేవిత చరణం భవ్య వనమాలికాభరణం || దేవదేవ మనంతావతారం దేవకీ కుమారం పరాత్పరం || జీవేశ్వరం**

రుక్మిణీ రమణం పురాణ పురుషం భూసుర శరణం || శ్రీ వాసుదేవం వర మందహాస వదనం జిత మదనం రవి శశి నయనం పవనాత్మజ పరమానందదం మధుమథనం ||

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: లోకాలను రక్షించే బాలగోపాలుడిని నేను ఎల్లప్పుడూ ఆశ్రయిస్తాను.**
- **అనుపల్లవి: శివుడిచే (బాలేందు భూషణ) వందింపబడేవాడు, నీలమేఘ శ్యాముడైన కేశములు కలవాడు, వేదాల ద్వారా తెలుసుకోదగిన మహిమ కలవాడు.**
- **చరణం: సంసార సాగరాన్ని దాటించేవాడు, గజేంద్రుడిని ఆదుకున్నవాడు, వనమాలను ధరించినవాడు. దేవకీ పుత్రుడు, రుక్మిణీ నాథుడు, పురాణ పురుషుడు. సూర్యచంద్రులే కన్నులుగా కలవాడు, హనుమంతుడికి (పవనాత్మజ) పరమానందాన్ని ఇచ్చేవాడు, మధు అనే రాక్షసుడిని చంపినవాడు.**

విశేషాలు:

- **భైరవి రాగంలోని ఈ కీర్తన కృష్ణుడి సర్వవ్యాపకత్వాన్ని, భక్త సులభత్వాన్ని అద్భుతంగా ఆవిష్కరిస్తుంది.**

---

084. కీర్తన: బ్రోచేవారెవరురా (అత్యంత ప్రసిద్ధ కీర్తన)

రాగం: ఖమాస్ | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

- **పల్లవి: బ్రోచేవారెవరురా నిను వినా రఘువర నీ చరణాంబుజమును నే విడజాల కరుణాలవాల ||**
- **అనుపల్లవి: ఓ చతురాననాది వందిత నీకు పరాకేలనయ్యా నీ చరితము పొగడలేని నా చింత దీర్చి వరములిచ్చి వేగమె ||**
- **చరణం: సీతాపతే నాపై నీకభిమానము లేదా వాతాత్మజార్చిత పాద నా మొరల వినరాదా || ఆతురముగ కరిరాజును బ్రోచిన వాసుదేవుడవు నీవు గదా నా పాతకమెల్ల పోగొట్టి గట్టిగ నా చేయి పట్టి విడవక ||**

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: ఓ రఘురామా! కరుణా సముద్రుడా! నిన్ను తప్ప నన్ను కాపాడేవారు ఇంకెవరున్నారు? నీ పాదపద్మాలను నేను వదలలేను.**
- **అనుపల్లవి: బ్రహ్మదేవునిచే (చతురానన) పూజింపబడేవాడా, నాపై నీకు అలక్ష్యం (పరాకు) ఎందుకయ్యా? నీ గొప్పతనాన్ని పూర్తిగా పొగడలేని నా అజ్ఞానాన్ని, నా చింతలను తొలగించి వెంటనే వరాలిచ్చి కాపాడు.**

- **చరణం: సీతాపతీ! నా మీద నీకు ప్రేమ లేదా? హనుమంతుడిచే పూజింపబడే పాదములు కలవాడా, నా మొర వినవా? నాడు గజేంద్రుడిని ఆత్రుతగా వచ్చి కాపాడిన వాసుదేవుడవు నీవే కదా! నా పాపాలన్నీ పోగొట్టి, గట్టిగా నా చేయి పట్టుకుని నన్ను విడిచిపెట్టక రక్షించు.**

విశేషాలు:

- **ఇది కర్ణాటక సంగీత కచేరీలలో అత్యంత ప్రాచుర్యం పొందిన కీర్తన.**
- **భక్తుడి ఆర్తిని, దేవుడిపై ఉండే చనువును ఖమాస్ రాగంలోని చమత్కారంతో వాసుదేవాచార్యుల వారు అద్భుతంగా పండించారు. "నీకు పరాకేలనయ్యా" అన్న పదంలో భక్తుడి మొర స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది.**

085. కీర్తన: బ్రోవరాదా శ్రీ వేంకటేశ

రాగం: వరుణప్రియ | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

- **పల్లవి: బ్రోవరాదా శ్రీ వేంకటేశ నన్ను శ్రీ వాసుదేవ శ్రిత పారిజాత ||**
- **అనుపల్లవి: నీవు జీవులకు నిత్య రక్షకుడవై కావవేమి శ్రీకర దేవదేవ ||**
- **చరణం: భక్తి రక్తి విరక్తుల నేనెరుగ భక్త పాల నా చింతలల్ల తీర్చు || ముక్త యోగి వరాసక్త చిత్త వర ముక్తి మార్గమును జూపి వేగముగ ||**

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: ఆశ్రయించిన వారికి కల్పవృక్షం (పారిజాతం) వంటి ఓ వాసుదేవా! వేంకటేశ్వరా! నన్ను రక్షించవా?**
- **అనుపల్లవి: సకల జీవరాశులకు నీవే నిరంతర రక్షకుడివి కదా! మరి నన్ను ఎందుకు కాపాడవు ఓ దేవదేవా!**
- **చరణం: నాకు భక్తి మార్గం తెలియదు, ప్రాపంచిక విషయాలపై ఆసక్తి (రక్తి) లేదు, వైరాగ్యం (విరక్తి) అంతకన్నా తెలియదు. ఓ భక్తపాలకా! నా చింతలన్నీ తీర్చి, గొప్ప యోగులు కోరుకునే ఆ ముక్తి మార్గాన్ని నాకు త్వరగా చూపించు.**

విశేషాలు:

- **"భక్తి రక్తి విరక్తుల నేనెరుగ" అన్న పదాల్లో భక్తుని అమాయకత్వం, దేవుడిపై సంపూర్ణ శరణాగతి కనిపిస్తాయి. వరుణప్రియ వంటి అరుదైన రాగంలో ఈ కీర్తన అలరారుతుంది.**

---

086. కీర్తన: బ్రోవవమ్మా శ్రీ చాముండేశ్వరి

రాగం: గౌరీమనోహరి | తాళం: త్ర్యశ్ర రూపక

కీర్తన:

- **పల్లవి: బ్రోవవమ్మా శ్రీ చాముండేశ్వరి ||**
- **అనుపల్లవి: దేవదేవ శ్రీ వాసుదేవ సహోదరి దేవ కౌమారి కరుణాకరి శంకరి ||**
- **చరణం: మహిషాసురాది రిపు మద భంజని మదన్నారి మానసోల్లాసిని || మాతంగి గుహ జనని తుహినాద్రి నందిని మహితా నీవు నన్ను బ్రోవకుండేది ||**

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: ఓ శ్రీ చాముండేశ్వరీ మాతా! నన్ను కాపాడుము.**
- **అనుపల్లవి: వాసుదేవుని సోదరీ! కరుణను కురిపించే శాంకరీ! దేవతలలో శ్రేష్ఠురాలవైన నీవు నన్ను కరుణించు.**
- **చరణం: మహిషాసురుడు మొదలైన శత్రువుల గర్వాన్ని అణచినదానా! ఈశ్వరుని మనసును రంజింపజేసే తల్లి! కుమారస్వామికి (గుహ) జన్మనిచ్చిన పార్వతీ! హిమవంతుని పుత్రికా! నీవు నన్ను కాపాడకుండా ఉండటం న్యాయమా?**

విశేషాలు:

- **మైసూర్ చాముండేశ్వరి అమ్మవారిపై వాసుదేవాచార్యుల వారు రచించిన అత్యంత భక్తిపూర్వకమైన కీర్తన ఇది. గౌరీమనోహరి రాగంలోని మాధుర్యం అమ్మవారి శాంత స్వరూపాన్ని ప్రతిబింబిస్తుంది.**

---

087. కీర్తన: భజ మాధవ మనిశం

రాగం: హిందుస్థాని కాపి | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

- **పల్లవి: భజ మాధవ మనిశం వాసుదేవం భుజగాధిపతి శయనం దేవదేవం ||**
- **అనుపల్లవి: అజ రుద్ర సురేశ వందిత చరణం గజరాజ బలి ప్రహ్లాదాది శరణం ||**
- **చరణం: మార జనక మంబుజ నిభ నయనం నారదాది మునిజన కృత నమనం || శూర మారీచ రావణ మథనం శరదేందు వదనం పరిభృత భువనం ||**

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: ఆదిశేషునిపై శయనించే దేవదేవుడైన వాసుదేవుని (మాధవుని) ఎల్లప్పుడూ భజించుము.**
- **అనుపల్లవి: బ్రహ్మ, శివుడు, ఇంద్రులచే పూజింపబడే పాదములు కలవాడు. గజేంద్రుడు, బలి చక్రవర్తి, ప్రహ్లాదుడు వంటి వారికి దిక్కు నీవే.**

- చరణం: మన్మథుడిని కన్న తండ్రి, పద్మము వంటి కన్నులు కలవాడు. నారదాది మునులచే నమస్కరింపబడేవాడు. మారీచ, రావణుల వంటి రాక్షసులను అంతం చేసిన పరాక్రమశాలి. శరత్కాల చంద్రుడి వంటి ముఖము కలిగి లోకాలన్నింటినీ తనలో ఉంచుకున్నవాడు.

విశేషాలు:

- కాపి రాగంలో సాగే ఈ కీర్తన విష్ణువు యొక్క వివిధ అవతారాలను, భక్త రక్షణను గుర్తుచేస్తుంది. చరణంలోని "మార జనక" (మన్మథుని తండ్రి) అన్న సంబోధన రమ్యంగా ఉంటుంది.

---

088. కీర్తన: భజన సేయరాదా ఓ మనసా

రాగం: ధర్మవతి | తాళం: చతురశ్ర రూపక

కీర్తన:

- పల్లవి: భజన సేయరాదా ఓ మనసా శ్రీ రాముని ||
- అనుపల్లవి: అజ భవేంద్రాది నుతుని సుజనావన లోలుని ||
- చరణం: పరనారీ సహోదరుని పరిపూర్ణకాముని ధరణీజా మనోహరుని పర వాసుదేవుని || శరణ జనాధారుని సరసీరుహ నేత్రుని నిరవధి సుఖ దాయకుని పరమాత్ముని భక్త పాలుని ||

తాత్పర్యం:

- పల్లవి: ఓ మనసా! ఆ శ్రీరామచంద్రుని భజన ఎందుకు చేయవు? (చేయమని అర్థం).
- అనుపల్లవి: బ్రహ్మ, శివుడు, ఇంద్రుడు కీర్తించేవాడు, మంచివారిని కాపాడటంలో మక్కువ చూపేవాడు.
- చరణం: ఇతర స్త్రీలను సోదరీమణులుగా చూసే ఏకపత్నీవ్రతుడు, కోర్కెలతీతమైన వాడు, సీతాదేవి మనసు గెలిచినవాడు ఆ వాసుదేవుడే. శరణు కోరిన వారికి ఆధారమై, అంతులేని సుఖాన్ని ఇచ్చే ఆ పరమాత్ముని భజించు.

విశేషాలు:

- శ్రీరాముని యొక్క ఉత్తమ గుణాలను (పరనారీ సహోదరత్వం వంటివి) ఈ కీర్తనలో ఉగ్గడించారు. ధర్మవతి రాగంలోని గాంభీర్యం మనసును రామభక్తి వైపు మళ్లిస్తుంది.

089. కీర్తన: భజ మానస శ్రీ వాసుదేవం

రాగం: మందారి | తాళం: మిశ్ర చాపు

కీర్తన:

- పల్లవి: భజ మానస శ్రీ వాసుదేవం నిజ భక్త భవాంబుధి భవ్య నావం ||
- అనుపల్లవి: అజ రుద్రేంద్రాది దేవ నాయకం గజరాజేంద్ర మోక్ష దాయకం ||

- **చరణం: సత్యభామాన్వితం సత్య పాలి నిరతం సతతం || నిత్య తృప్త మనఘం శ్రిత పారిజాతం నృత్త గీత సక్త చిత్తం సతతం ||**

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: ఓ మనసా! తన భక్తుల పాలిట సంసార సాగరాన్ని దాటించే సుందరమైన నావ వంటి వాసుదేవుని భజించుము.**
- **అనుపల్లవి: బ్రహ్మ, శివుడు, ఇంద్రుడు మొదలైన దేవతలకు నాయకుడైనవాడు, గజేంద్రుడికి మోక్షాన్ని ప్రసాదించినవాడు.**
- **చరణం: సత్యభామతో కూడి ఉన్నవాడు, ఎల్లప్పుడూ సత్యాన్ని పాలించేవాడు. ఎప్పుడూ తృప్తిగా ఉండే పాపరహితుడు, ఆశ్రయించిన వారికి కల్పవృక్షం వంటివాడు. నిరంతరం నృత్య, గీతముల యందు ఆసక్తి (ప్రేమ) కలిగినవాడు ఆ పరమాత్మ.**

విశేషాలు:

- **దేవుడిని సంగీత, నృత్య ప్రియుడిగా ("నృత్త గీత సక్త చిత్తం") అభివర్ణించడం ద్వారా వాసుదేవాచార్యుల వారు కళల పట్ల దేవుడికి గల మక్కువను చాటారు.**

---

090. కీర్తన: భజ మానస సరస్వతీం

రాగం: శంకరాభరణం | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

- **పల్లవి: భజ మానస సరస్వతీం శుభ చరితాం విధి దయితాం నిజ పాద పంకజ వినత శ్రితజన పోషణ నిరతాం ||**
- **అనుపల్లవి: సుజనేష్టి వేద సదనాం నిజ పాణి ధృత వర వీణాం ద్విజరాజ సన్నిభ వదనాం గజరాజ మంద గమనాం ||**
- **చరణం: దేవదేవ శ్రీ వాసుదేవ పరమానుగ్రహ భరితాం భావనాతీత దూర నిరుపమ మహిమాతిశయ సమన్వితాం || భావ రాగ తాళాది సుమధుర సంగీత రసాస్వాదినీం కైవల్య మార్గ బోధక సుప్రతిభా విశేష దాయినీం ||**

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: ఓ మనసా! బ్రహ్మ దేవుని (విధి) ప్రియురాలు, తన పాదాలను ఆశ్రయించిన వారిని పోషించే శుభప్రదమైన చరిత్ర కలిగిన సరస్వతీ దేవిని భజించుము.**
- **అనుపల్లవి: వేదాలే నివాసంగా కలిగిన తల్లి, చేతిలో వీణను ధరించి, చంద్రుని వంటి ముఖముతో, ఏనుగు నడక వంటి గంభీరమైన నడకతో శోభిల్లే తల్లి.**

- చరణం: వాసుదేవుని అనుగ్రహం పొందినది, ఊహకందని మహిమలు కలది. భావ, రాగ, తాళములతో కూడిన సంగీత రసాన్ని ఆస్వాదించేది. మోక్ష మార్గాన్ని బోధించి, విశేషమైన ప్రతిభను ప్రసాదించే ఆ తల్లిని కొలువుము.

విశేషాలు:

- శంకరాభరణం వంటి గంభీరమైన రాగంలో వాగ్దేవిని స్తుతించడం ఆమె వైభవాన్ని చాటుతుంది. సంగీతంలోని ముఖ్యాంశాలైన భావ, రాగ, తాళాలను ఇక్కడ ప్రస్తావించారు.

---

091. కీర్తన: భజరే మానస శ్రీ రఘువీరం

రాగం: ఆభేరి | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

- పల్లవి: భజరే మానస శ్రీ రఘువీరం భుక్తి ముక్తి ప్రదం వాసుదేవం హరిం ||
- అనుపల్లవి: వృజిన విధూరం విశ్వాధారం సుజన మందారం సుందరాకారం ||
- చరణం: రావణ మథనం రక్షిత భువనం రవి శశి నయనం రవిజార్తి మర్దనం || రాజాది వానర పరివృతం నరవరం రత్న హార పరి శోభిత కంధరం ||
- మధ్యమకాలము: రవి శశి కుజ బుధ గురు శుక్ర శనైశ్చర రాహు కేతు నేత్రం రాజకుమారం రామం పవనజాప్త మవనిజా మనోహరం ||

తాత్పర్యం:

- పల్లవి: ఇహలోక సుఖాలను (భుక్తి), పరలోక మోక్షాన్ని (ముక్తి) ఇచ్చే రఘువీరుడైన వాసుదేవుని భజించుము.
- అనుపల్లవి: పాపాలను దూరం చేసేవాడు, ప్రపంచానికి ఆధారం, మంచివారికి పారిజాత పుష్పం వంటివాడు.
- చరణం: రావణుని సంహరించి లోకాలను రక్షించినవాడు, సూర్యచంద్రులే కన్నులుగా కలవాడు, సుగ్రీవుని (రవిజ) బాధను తీర్చినవాడు. వానర సైన్యంచే చుట్టబడిన పురుషోత్తముడు.
- మధ్యమకాలము: నవగ్రహాలైన సూర్య చంద్ర కుజ బుధ గురు శుక్ర శని రాహు కేతువులనే నేత్రములుగా/నియంత్రించే శక్తిగా కలవాడు, సీతా మనోహరుడైన ఆ రాజకుమారుడు రాముడు.

విశేషాలు:

- చరణంలో నవగ్రహాలను రామునితో అనుసంధానించడం ఈ కీర్తనలోని ప్రత్యేకత. ఆభేరి రాగంలోని మాధుర్యం రాముని సుందరాకారాన్ని వర్ణించడానికి అద్భుతంగా సరిపోయింది.

---

092. కీర్తన: భజామి సంతత మధోక్షజం

రాగం: అఠాణ | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

- **పల్లవి: భజామి సంతత మధోక్షజం శుభ చరితం వాసుదేవం గజేంద్ర పూజిత పదాంబుజం గుణ భరితం కేశవం ||**
- **అనుపల్లవి: అజాది నిర్జర వందితం భృత నిజాశ్రితాఖిల యాదవం వ్రజాంగనార్పిత దృశం శశి ముఖ మజామిళ వరదం అమిత సువిభవం ||**
- **చరణం: మురళీ నినాద పరమోహిత మృగ పశు గణం మునివర శరణం కర శోభిత నిరుపమ మరకత మణి కంకణం భవభయ హరణం || నరకాసురాది సుర రిపు కంఠీరవం రుక్మిణీ రమణం వర భీమ పార్థ పాంచాలీ హృదయ తోషణం ధృత విభూషణం ||**

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: ఇంద్రియాలకు అతీతుడు (అధోక్షజ), శుభప్రదమైన చరిత్ర కలవాడు, గజేంద్రునిచే పూజింపబడిన పాదములు కలవాడైన వాసుదేవ కేశవుని నిరంతరం భజిస్తాను.**
- **అనుపల్లవి: బ్రహ్మ మొదలైన దేవతలచే వందితుడు, యాదవులను రక్షించినవాడు, గోపికల చూపులకు చిక్కినవాడు, అజామిళుడికి వరమిచ్చిన గొప్ప వైభవం కలవాడు.**
- **చరణం: తన మురళీ గానంతో పశుపక్ష్యాదులను పరవశింపజేసేవాడు, చేతిలో పచ్చల (మరకత) కంకణాలు ధరించినవాడు. నరకాసురుడి వంటి శత్రువులకు సింహం వంటివాడు, రుక్మిణీ నాథుడు, భీముడు, అర్జునుడు, ద్రౌపదుల హృదయాలకు ఆనందాన్ని ఇచ్చేవాడు.**

విశేషాలు:

- **అఠాణ రాగంలోని ఉత్సాహం, కృష్ణుడి వీరత్వాన్ని (నరకాసుర వధ) మరియు మాధుర్యాన్ని (మురళీ గానం) రెండింటినీ చక్కగా పలికించింది.**

093. కీర్తన: భావయాచ్యుతం వాసుదేవం

రాగం: పూర్వికల్యాణి | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

- **పల్లవి: భావయాచ్యుతం వాసుదేవం దేవకీకృత నుతిం కేశవం ||**
- **అనుపల్లవి: శ్రీవరం హత సకల దానవం జీవ నేతారమమిత విభవం ||**
- **చరణం: వారిజాసన ముఖ సుర వినుతం వారిరాశి శాయినమఘ రహితం || శౌరి మఖిలలోక సంపూజితం భూరి కారుణ్యయుతం సుచరితం ||**

తాత్పర్యం:

- పల్లవి: దేవకీ దేవిచే స్తుతింపబడినవాడు, జ్యుతిని (కాంతిని) ఇచ్చే కేశవుడు, అచ్యుతుడైన వాసుదేవుని మనసులో ధ్యానిస్తున్నాను.
- అనుపల్లవి: లక్ష్మీదేవికి భర్త అయినవాడు, సకల దానవులను సంహరించినవాడు, సమస్త జీవరాశులకు మార్గదర్శి (నేత) అయిన అపార వైభవోపేతుడు.
- చరణం: బ్రహ్మ (వారిజాసన) మొదలైన దేవతలచే కొనియాడబడేవాడు, సముద్రంపై శయనించే పాపరహితుడు. లోకాలన్నింటిచే పూజింపబడే శౌరి, అపారమైన కరుణ కలిగిన ఉత్తమ చరిత్ర గలవాడు.

విశేషాలు:

- పూర్వికల్యాణి రాగంలోని గంభీరత ఈ స్తోత్రానికి ఒక దివ్యత్వాన్ని ఇస్తుంది. దేవుని 'అచ్యుత' (జారిపోనివాడు/స్థిరమైనవాడు) తత్త్వాన్ని ఇక్కడ నొక్కి చెప్పారు.

---

094. కీర్తన: భావయేహం రఘువీరం

రాగం: బేహాగ్ | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

- పల్లవి: భావయేహం రఘువీరం - శ్రీకరం సేవకార్తి హరణ చతురం కరుణాకరం ||
- అనుపల్లవి: జీవ నేతారం - జానకీ మనోహరం రావణాద్యరి హరం - రతిపతి సుందరం ||
- చరణం: వాసరాధిపతి కుల సంజాతం భాసమాన మణిహార శోభితం || భూసురౌఘార్చితం - వాసవాది సన్నుతం వాసుదేవం హరిం - వాతాత్మజావన రతం ||

తాత్పర్యం:

- పల్లవి: సేవకుల కష్టాలను తీర్చడంలో నేర్పరి, శుభప్రదుడు, కరుణాసముద్రుడైన రఘువీరుని ధ్యానిస్తున్నాను.
- అనుపల్లవి: సకల జీవులకు ప్రాణాధారమైనవాడు, సీతాదేవి మనసును దోచుకున్నవాడు, రావణాది శత్రువులను సంహరించినవాడు, మన్మథుని (రతిపతి) మించిన అందగాడు.
- చరణం: సూర్యవంశంలో (వాసరాధిపతి కులం) జన్మించినవాడు, ప్రకాశించే మణిహారాలు ధరించినవాడు. భూసురులచే (బ్రాహ్మణులచే), ఇంద్రాది దేవతలచే స్తుతింపబడేవాడు. హనుమంతుడిని (వాతాత్మజ) కాపాడటంలో మక్కువ చూపే ఆ వాసుదేవ హరిని కొలుస్తున్నాను.

విశేషాలు:

- బేహాగ్ రాగంలోని లాలిత్యం రాముని "రతిపతి సుందరం" అనే వర్ణనకు చక్కగా సరిపోతుంది.

---

095. కీర్తన: మధుసూదనం అహం భజే

రాగం: నాటకురంజి | తాళం: త్రిశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

- **పల్లవి: మధుసూదనం అహం భజే నిశం మధురాధిపం వాసుదేవం భృశం ||**
- **అనుపల్లవి: విధు సన్నిభానన మిందిరేశం యదువంశజమఖిల లోకేశం ||**
- **చరణం: ధరణీసురవర సుసేవితం సరసీరుహ నయన సుశోభితం || మురళీధర మమర బృంద నుతం వర భక్త కుచేల సంపూజితం ||**

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: మధు అనే రాక్షసుడిని సంహరించినవాడు, మధురా నగరానికి ప్రభువైన వాసుదేవుని ఎల్లప్పుడూ భజిస్తాను.**
- **అనుపల్లవి: చంద్రుని (విధు) వంటి ముఖము కల లక్ష్మీపతిని, యదువంశంలో జన్మించిన అఖిల లోకనాథుని కొలుస్తున్నాను.**
- **చరణం: భక్తులచే, మునులచే సేవింపబడేవాడు, పద్మ నేత్రుడు. మురళిని ధరించినవాడు, దేవతలచే స్తుతింపబడేవాడు, తన ప్రియ భక్తుడైన కుచేలునిచే పూజింపబడినవాడు ఆ శ్రీకృష్ణుడు.**

విశేషాలు:

- **కుచేలుడి భక్తిని ప్రస్తావించడం ద్వారా దేవుడు ఐశ్వర్యవంతుడికి కాక కేవలం భక్తికే లొంగుతాడని ఆచార్యుల వారు గుర్తుచేశారు. నాటకురంజి రాగం ఈ కీర్తనకు ఒక ప్రత్యేకమైన మెరుపును ఇస్తుంది.**

---

096. కీర్తన: మనసా వచసా శిరసా

రాగం: బేగడ | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

- **పల్లవి: మనసా వచసా శిరసా నిశం భజత దేవదేవం సనకాది మునిగణ శరణం నరసింహం వాసుదేవం ||**
- **అనుపల్లవి: వనజాసనాద్యభి వందిత వర చరణం స్తంభ సముద్భవం దినరాజ కోటి సన్నిభం హత హిరణ్యకశిపు దానవం ||**
- **చరణం: కరుణాన్వితం కల్యాణ గుణ భరితం శరణాగత ప్రహ్లాద పోషణ రతం || కరిరాజ పాంచాలీ ముఖ నుత మిందిరాపతి మఘ రహితం సురరిపు భయానకాద్భుత చరితం వర దివ్య విభూషణ విలసితం ||**

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: మనసుతో, వాక్కుతో, శిరస్సుతో (త్రికరణశుద్ధిగా) సనకాది మునులకు శరణ్యమైన దేవదేవుడైన నరసింహ వాసుదేవుని భజించండి.**
- **అనుపల్లవి: బ్రహ్మ మొదలైన వారు వందించే పాదములు కలవాడు, స్తంభం నుండి ఉద్భవించినవాడు, కోటి సూర్యుల (దినరాజ) తేజస్సు కలవాడు, హిరణ్యకశిపుని సంహరించినవాడు.**
- **చరణం: దయామయుడు, మంగళకరమైన గుణాలు కలవాడు, ప్రహ్లాదుని రక్షించడంలో నిమగ్నమైనవాడు. గజేంద్రుడు, ద్రౌపది (పాంచాలి) మొదలైన వారిచే స్తుతింపబడేవాడు. శత్రువులకు భయంకరంగా, భక్తులకు అద్భుతంగా తోచే చరిత్ర కలవాడు.**

విశేషాలు:

- **బేగడ రాగంలోని విలక్షణమైన నడక నరసింహ స్వామి యొక్క రౌద్ర మరియు కరుణా రసాల కలయికను అద్భుతంగా వ్యక్తపరుస్తుంది. స్తంభం నుండి ఉద్భవించిన ఘట్టాన్ని (స్తంభ సముద్భవం) ఇక్కడ ప్రధానంగా పేర్కొన్నారు.**

097. కీర్తన: మమ హృదయే విహర దయాళో

రాగం: రీతిగౌళ | తాళం: ఖండ త్రిపుట

కీర్తన:

- **పల్లవి: మమ హృదయే విహర దయాళో కృష్ణ మందరధర గోవింద ముకుంద ||**
- **అనుపల్లవి: మంథ దామ సువిరాజిత శ్రీకృష్ణ మందహాస వదనా రవింద నయన ||**
- **చరణం: యదుకుల వార్ధి పూర్ణచంద్ర విదుర వందిత పాద గుణ సాంద్ర || మదన జనక శ్రీకర మహానుభావ సదయ హృదయ శ్రీ వాసుదేవ ||**

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: దయామయుడవైన ఓ కృష్ణా! గోవిందా! ముకుందా! నా హృదయంలో కొలువై విహరించుము.**
- **అనుపల్లవి: పద్మముల వంటి కన్నులు కలిగి, చిరునవ్వు చిందిస్తూ, కట్టబడిన దారముతో (యశోదమ్మ కట్టిన తాడు గుర్తులు - మంథ దామ) శోభిల్లే ఓ కృష్ణా!**
- **చరణం: యదువంశమనే సముద్రానికి పూర్ణచంద్రుని వంటివాడా, విదురుడిచే పూజింపబడిన పాదములు కలవాడా, సద్గుణాల రాశివైన ఓ వాసుదేవా! నన్ను కరుణించు.**

విశేషాలు:

- రీతిగౌళ రాగంలోని భక్తి భావం భక్తుడి హృదయ ఆవేదనను, దేవుడిని తనలోనే ఉండమని కోరే ఆత్మీయతను చక్కగా పలికిస్తుంది.

---

098. కీర్తన: మరచితివేమో నన్ను

రాగం: పూర్వికల్యాణి | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

- పల్లవి: మరచితివేమో నన్ను - మరువకురా రామ పరమ పురుష - వాసుదేవ - పరాత్పర ||
- అనుపల్లవి: ధరణీజా మానసాంభోరుహ భాస్కర సురరిపు రావణాద్యరి హర సుగుణాకర ||
- చరణం: పతిత పావన నీవే గతియని నిజముగ సతతము నమ్మితి సరసిజ లోచన || క్షితిపతి దశరథాత్మజ లక్ష్మణాగ్రజ శ్రిత జనాధారుడని నీ బిరుదుండగ ||

తాత్పర్యం:

- పల్లవి: ఓ రామచంద్రా! నన్ను మర్చిపోయావా? నన్ను మరువకుము స్వామి.
- అనుపల్లవి: సీతాదేవి (ధరణీజ) హృదయమనే పద్మానికి సూర్యుడి వంటివాడా, రావణాది రాక్షసులను సంహరించిన సద్గుణవంతుడా!
- చరణం: పాపులను పవిత్రం చేసేవాడివి నీవేనని, నీవే నా గతి అని నిన్నే నమ్ముకున్నాను. దశరథ పుత్రుడా, లక్ష్మణుడి అన్నయ్యా! "ఆశ్రిత జనాధారుడు" అనే నీ బిరుదును కాపాడుకో (నన్ను ఆదుకో).

విశేషాలు:

- దేవుడిని నిలదీస్తున్నట్లుగా ఉన్నా, ఇందులో భక్తుడి పరిపూర్ణ శరణాగతి కనిపిస్తుంది.

---

99. కీర్తన: మరువవచ్చునా మానవ జన్మము

రాగం: కాంభోజి | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

- పల్లవి: మరువవచ్చునా మానవ జన్మము మరువకవే మనసా శ్రీ రఘురాముని ||
- అనుపల్లవి: పర వాసుదేవుని పరమ భక్తులకు నిరవధి సౌఖ్యము దొరకలేదేమి ||
- చరణం: రాముని మహిమ నేనేమని పొగడుదు ఆ మహాదేవుని భామకే తెలుసును || ఈ మహిలో ముును రామదాసాదులను భూమిజా రమణుడే ప్రేమతో బ్రోవలేదా ||

తాత్పర్యం:

- పల్లవి: ఓ మనసా! ఈ మానవ జన్మ ఎత్తినందుకు ఆ రఘురాముని మరువవద్దు.

- **అనుపల్లవి: పరమ భక్తులకు అంతులేని సౌఖ్యాన్ని ఇచ్చే ఆ వాసుదేవుని ఎందుకు కొలవవు?**
- **చరణం: రాముని మహిమను పొగడటం నావల్ల అవుతుందా? ఆయన మహిమ శివుడి భార్య అయిన పార్వతీదేవికే (రామ నామ జపం చేసేవారికి) తెలుసు. గతంలో భక్త రామదాసు వంటి వారిని ఆ సీతారాముడే కదా కాపాడింది!**

విశేషాలు:

- **రామ నామ వైశిష్ట్యాన్ని, పూర్వ భక్తుల చరిత్రను గుర్తుచేస్తూ సాగే బోధనాత్మక కీర్తన ఇది.**

---

100. కీర్తన: మహాత్ము తెలియలేరు

రాగం: ఋషభప్రియ | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

- **పల్లవి: మహాత్ములే తెలియలేరు నీ మహామహిమ రామ మహానుభావ ఆశ్రిత మందార ఏమి పొగడుదు నీదు మహిమ ||**
- **అనుపల్లవి: మహీసుత మనోహర - మదన కోటి సుందర మహాప్రభో నన్ను మరువకురా - కృపజేసి బ్రోవవయ్య ||**
- **చరణం: కరధృత సురుచిర చాప శర సురరిపు దశముఖ నాశకర పురహర కార్ముక దర్పహర సురముని మానస తోషకర || పరాంగనా సహోదర పరమ పురుష శ్రీకర పరాత్పర వాసుదేవ కరుణాసాగర ||**

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: ఓ రామా! గొప్ప మహాత్ములకే నీ మహిమ అంతుబట్టదు, ఇక నేనెంత? ఆశ్రయించిన వారికి కల్పవృక్షం వంటి నీ మహిమను ఎలా పొగడగలను?**
- **అనుపల్లవి: సీతా మనోహరా, కోటి మన్మథుల అందం కలవాడా! నన్ను మరువక కృపతో కాపాడు.**
- **చరణం: చేతిలో ధనస్సు బాణాలు ధరించి రావణుడిని సంహరించినవాడా, శివధనస్సును విరిచి (పురహర కార్ముక దర్పహర) మునుల మనసును రంజింపజేసినవాడా! పరస్త్రీలను సోదరీమణులుగా భావించే ఉత్తముడా, కరుణాసముద్రుడా!**

విశేషాలు:

- **వాసుదేవాచార్యుల వారి 100వ కీర్తనగా ఇది ఒక మైలురాయి. రాముని ధర్మనిరతిని (పరాంగనా సహోదర) మరియు వీరత్వాన్ని ఇందులో గొప్పగా కీర్తించారు.**

101. కీర్తన: మామవతు శ్రీ సరస్వతీ

రాగం: హిందోళం | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

- **పల్లవి: మామవతు శ్రీ సరస్వతీ కామకోటి పీఠ నివాసినీ ||**
- **అనుపల్లవి: కోమల కర సరోజ ధృత వీణా సీమాతీత వర వాగ్విభూషణా ||**
- **చరణం: రాజాధిరాజ పూజిత చరణా రాజీవ నయనా రమణీయ వదనా || సుజన మనోరథ పూర్ణ చతురా నిజ గళ శోభిత మణిమయ హారా || అజ భవ వందిత వాసుదేవ చరణార్పిత సకల వేద సారా ||**

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: కామకోటి పీఠంలో నివసించే శ్రీ సరస్వతీ దేవి నన్ను రక్షించుగాక.**
- **అనుపల్లవి: పద్మము వంటి కోమలమైన హస్తములతో వీణను ధరించిన తల్లి, అంతులేని వాగ్విభవం (మాటల సంపద) అనే ఆభరణం కలది.**
- **చరణం: చక్రవర్తులచే పూజింపబడే పాదములు కలది, పద్మ నేత్రి. సజ్జనుల కోరికలను తీర్చడంలో నేర్పరి, మెడలో మణిహారము ధరించినది. బ్రహ్మ, శివులచే వందింపబడేది, వాసుదేవుని చరణాలకు అర్పించబడిన సకల వేదాల సారాంశం ఆ తల్లి.**

విశేషాలు:

- **హిందోళ రాగంలోని మాధుర్యం చదువుల తల్లి సౌమ్యతను చక్కగా ప్రతిబింబిస్తుంది.**

---

102. కీర్తన: మామవ మృడజాయే

రాగం: వసంత | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

- **పల్లవి: మామవ మృడజాయే మాయే మరకత మణి వలయే గిరితనయే ||**
- **అనుపల్లవి: సోమకులజ జయచామ మహీపతి కామిత ఫల దాయిని కాత్యాయని ||**
- **చరణం: నారదాది ముని మానస సదనే తారకాధిపతి సన్నిభ వదనే || చారు రత్న రశనే సురదననే సారస లోచనే సామజ గమనే || సుజనావన నిరతే లలితే సారతర ఆగమ మహితే సుచరితే || భూరి కృపాన్వితే సురగుణ వందితే మార జనక వాసుదేవ సహజాతే ||**

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: శివుని (మృడ) భార్యవైన ఓ గిరినందిని! మాయాస్వరూపిణి, పచ్చల గాజులు ధరించిన తల్లి! నన్ను రక్షించుము.**

- అనుపల్లవి: చంద్రవంశస్థుడైన జయచామరాజేంద్ర ఒడయార్ (మైసూర్ మహారాజు) కోరికలు తీర్చే కాత్యాయనీ దేవి!
- చరణం: నారదాది మునుల హృదయాల్లో నివసించే తల్లి, చంద్రబింబం వంటి ముఖము కలది. రత్నాల మొలనూలు ధరించి, ఏనుగు నడక వంటి గంభీరమైన నడక కలది. ఆగమ శాస్త్రాలచే కీర్తింపబడే లలితా దేవి! మన్మథుని తండ్రి అయిన వాసుదేవునికి సోదరివైన ఓ మాతా, నన్ను బ్రోవుము.

విశేషాలు:

- ఈ కీర్తనలో మైసూర్ రాజవంశం పట్ల ఆచార్యుల వారికున్న గౌరవం కనిపిస్తుంది. వసంత రాగం అమ్మవారి వైభవాన్ని చాటుతుంది.

---

103. కీర్తన: మామవాశు గోవింద

రాగం: సామ | తాళం: చతురశ్ర రూపక

కీర్తన:

- పల్లవి: మామవాశు గోవింద కోమల చరణారవింద ||
- అనుపల్లవి: సామజాది నుత ముకుంద శ్యామ రుచిర చికుర బృంద ||
- చరణం: వాసుదేవ వనజ నయన భాసుర శరదిందు వదన || శ్రీ సమేత నత శమధన భాసమాన కనక వసన ||

తాత్పర్యం:

- పల్లవి: పద్మముల వంటి కోమల పాదములు కలిగిన ఓ గోవిందా! నన్ను త్వరగా రక్షించుము.
- అనుపల్లవి: గజేంద్రునిచే స్తుతింపబడిన ముకుందా! నల్లని అందమైన ముంగురులు కలవాడా!
- చరణం: పద్మ నేత్రా, శరత్కాల చంద్రుని వంటి ముఖము కలవాడా! లక్ష్మీ సమేతుడా, మునులచే పూజింపబడేవాడా, మెరిసే బంగారు వస్త్రాలు (పీతాంబరం) ధరించిన వాసుదేవా!

విశేషాలు:

- సామ రాగంలోని ప్రశాంతత గోవిందుని శాంత స్వరూపానికి చక్కని నిదర్శనం.

---

104. కీర్తన: యదుకుల వార్ధి చంద్రా (రాగమాలిక)

తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

ఈ కీర్తన మైసూర్ రాజకుమారులైన కృష్ణరాజ మరియు నరసింహరాజ ఒడయార్ల క్షేమం కోసం, వారి పట్టాభిషేక లేదా రజతోత్సవ సందర్భాల్లో పాడటానికి ఉద్దేశించినది.

- పుష్పలత: యదువంశమనే సముద్రానికి చంద్రుల వంటి కృష్ణ, నరసింహ నామధేయులైన రాజకుమారులను భగవంతుడు రక్షించుగాక.
- కేదారగౌళ: శివభక్తులు, కుశలవుల వంటి పరాక్రమవంతులు, సుశీలురైన చామరాజేంద్రుని పుత్రులు చిరంజీవులుగా వర్ధిల్లాలి.
- అఠాణ: సరస్వతీ దేవి అనుగ్రహంతో సకల విద్యలు నేర్చి, ధర్మ స్థాపనలో నేర్పరులైన రాజకుమారులకు విజయం కలుగుగాక.
- కల్యాణి: రజతోత్సవ సంబరాల్లో ఉన్నవారు, ప్రజలను పాలించడంలో ఆసక్తి కలిగిన దయామయులైన వీరు ఎల్లప్పుడూ సంతోషంగా ఉండాలి.
- కాంభోజి: అమృతతుల్యమైన ఈ భూమండలానికి ప్రభువులైన వీరు లక్ష్మీపతి (విష్ణువు) కృపతో సుఖసంతోషాలతో ఉండాలి.

విశేషాలు:

- ఐదు విభిన్న రాగాలలో (పుష్పలత, కేదారగౌళ, అఠాణ, కల్యాణి, కాంభోజి) సాగే ఈ రాగమాలిక ఆచార్యుల వారి పాండిత్యానికి మరియు దేశభక్తికి ప్రతీక.

105. కీర్తన: రాఘవేంద్ర గురుం ఆనతోస్మి

రాగం: దర్బార్ | తాళం: ఖండజాతి త్రిపుట

కీర్తన:

- పల్లవి: రాఘవేంద్ర గురుం ఆనతోస్మి సతతం నాగరాజ శయన అచ్యుతార్చన రతం ||
- అనుపల్లవి: రాగ మోహాది రహితం సుచరితం స్వ ఆగమ అభిదాయక మధ్వ గురు హితం ||
- చరణం: శ్రీ సుధీంద్ర గురు కరాబ్జ సంజాతం వాసుదేవ పరమానుగ్రహ భరితం || భాసుర వర తులసీ మణి హార యుతం భూసురాది వందిత వాదీంద్ర నుతం ||

తాత్పర్యం:

- పల్లవి: ఆదిశేషునిపై శయనించే ఆ అచ్యుతుని (విష్ణువును) అర్చించడంలో నిమగ్నమైన శ్రీ రాఘవేంద్ర గురువులకు నిరంతరం నమస్కరిస్తున్నాను.
- అనుపల్లవి: కోరికలు, మోహము లేని పవిత్ర చరిత్ర కలవారు, వేదశాస్త్రాలను బోధించేవారు మరియు మధ్వాచార్యుల సిద్ధాంతాన్ని అనుసరించేవారికి ప్రియమైనవారు.

- **చరణం: శ్రీ సుధీంద్ర తీర్థుల శిష్యులైన వీరు, వాసుదేవుని (భగవంతుని) అపార అనుగ్రహం పొందినవారు. ప్రకాశించే తులసి మాలలను, మణిహారాలను ధరించినవారు, పండితులచే (వాదీంద్రులచే) స్తుతింపబడే గొప్పవారు.**

విశేషాలు:

- **మంత్రాలయ రాఘవేంద్ర స్వామిపై వాసుదేవాచార్యుల వారు రచించిన అద్భుతమైన కీర్తన ఇది. దర్బార్ రాగంలోని రాజసం గురువుల వైభవానికి అద్దం పడుతుంది.**

---

106. కీర్తన: రామం నమామి సతతం

రాగం: వకుళాభరణం | తాళం: చతురశ్ర రూపక

కీర్తన:

- **పల్లవి: రామం నమామి సతతం భూమిసుత సమేతం ||**
- **అనుపల్లవి: కామారి సమ్ముదితం శ్యామల తనుమఘ రహితం ||**
- **చరణం: వాసవాది సంపూజిత భాసమాన వర చరణం వాసుదేవమఖిల జనోపాసిత మిభ శరణం || శస్త్రేంద్ర తనూభవం నత శమధన తోషణం భూసురార్తి భయ హరణం శ్రిత భక్త భవ తరణం ||**

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: సీతాదేవి (భూమిసుత) తో కూడి ఉన్న శ్రీరామచంద్రునికి నిరంతరం నమస్కరిస్తున్నాను.**
- **అనుపల్లవి: శివుడికి (కామారి) ఆనందాన్ని ఇచ్చేవాడు, నల్లని శరీర ఛాయ కలవాడు, పాపరహితుడు.**
- **చరణం: ఇంద్రాది దేవతలచే పూజింపబడే ప్రకాశవంతమైన పాదములు కలవాడు. అందరిచే ఉపాసింపబడేవాడు, గజేంద్రుడిని (ఇభ) కాపాడినవాడు. భక్తుల కష్టాలను, భయాలను తొలగించి సంసార సాగరాన్ని దాటించే దయామయుడు.**

విశేషాలు:

- **వకుళాభరణం వంటి అరుదైన రాగంలో రాముని భక్తిని నింపడం ఆచార్యుల వారి ప్రత్యేకత.**

---

107. కీర్తన: రామ నీ దయ రాదా

రాగం: భైరవి | తాళం: మిశ్ర చాపు

కీర్తన:

- **పల్లవి: రామ నీ దయ రాదా రవి వంశాంబుధి సోమ ||**
- **అనుపల్లవి: ఆ ముని సుదతిని మును నీవే బ్రోవలేదా ఆ ముని సవమును పాలించలేదా ||**

- **చరణం: రాకేందు నిభ వదన సాకేత వర సదన శ్రీ కాంచన వసన శ్రీకర మృదు గదన || ఏకానేకమై వెలయు ఓంకార స్వరూప లోకావన అతి చతుర శ్రీకాంత వాసుదేవ ||**

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: సూర్యవంశమనే సముద్రానికి చంద్రుని వంటి ఓ రామా! నాపై నీకు దయ రాదా?**
- **అనుపల్లవి: నాడు గౌతమ ముని భార్య అయిన అహల్యను (ముని సుదతి) నీవు రక్షించలేదా? విశ్వామిత్ర మహర్షి యజ్ఞాన్ని (ముని సవము) నీవు కాపాడలేదా?**
- **చరణం: పున్నమి చంద్రుని వంటి ముఖము కలవాడా, అయోధ్య (సాకేత) నివాసి! బంగారు వస్త్రాలు ధరించినవాడా! ఓంకార స్వరూపుడవై, ఈ లోకాలను కాపాడటంలో నేర్పరివైన వాసుదేవా!**

విశేషాలు:

- **భైరవి రాగంలోని ఈ కీర్తన రాముని పరాక్రమాన్ని (యజ్ఞ రక్షణ) మరియు కరుణను (అహల్య శాప విమోచనం) గుర్తుచేస్తూ సాగుతుంది.**

---

108. కీర్తన: రామాభిరామ - మామవ

రాగం: మధ్యమావతి | తాళం: త్ర్యశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

- **పల్లవి: రామాభిరామ - మామవ శ్రీరామ ||**
- **అనుపల్లవి: రామ రవికుల లలామ - రాక్షస కుల భీమ రామచంద్ర సుగుణ సాంద్ర - శ్రీ మానసాంబుధి చంద్ర ||**
- **చరణం: పవనాత్మజ సంపూజిత - పరమాద్భుత నిజ చరిత దేవాదిదేవ మాధవ - శ్రీ వాసుదేవ || సార్వభౌమ సత్యకామ - సర్వలోక వంద్య రామ ||**

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: చూడముచ్చటైన రూపం కల ఓ రామా! నన్ను రక్షించుము.**
- **అనుపల్లవి: సూర్యవంశానికి ఆభరణం వంటివాడా, రాక్షసులకు భయంకరుడా! సద్గుణాల రాశివైన నీవు భక్తుల మనస్సు అనే సముద్రానికి చంద్రుని వంటివాడవు.**
- **చరణం: హనుమంతుడిచే (పవనాత్మజ) పూజింపబడేవాడా, అద్భుతమైన చరిత్ర కలవాడా! లోకమంతా మొక్కులందుకునే సత్యకాముడైన రాజచక్రవర్తివి నీవే.**

విశేషాలు:

- మధ్యమావతి రాగంతో ముగిసే కీర్తనలు మంగళప్రదంగా భావిస్తారు. ఈ కీర్తనలో రాముని వీర, సౌందర్య గుణాలను సమంగా వర్ణించారు.

---

109. కీర్తన: రామే వసతు మనో మే

రాగం: సారంగ | తాళం: చతురశ్ర రూపక

కీర్తన:

- పల్లవి: రామే వసతు మనో మే - రాక్షస కుల భీమే ||
- అనుపల్లవి: శ్యామే జగదభిరామే - శ్రీ మారుతి సేవ్య సమే ||
- చరణం: దశరథ రాజకుమారే సుశరాసన బాణధరే దశకంధర వధశూరే శ్రీశ వాసుదేవే పరే || కుశికాత్మజ సవపాలే కుశలవ గాన విలోలే దిశి దిశి దర్శిత లీలే భృశమిత ఆశ్రిత జనపాలే ||

తాత్పర్యం:

- పల్లవి: రాక్షస సమూహానికి భయం కలిగించే ఆ శ్రీరాముని యందే నా మనస్సు ఎల్లప్పుడూ నిలిచి ఉండుగాక.
- అనుపల్లవి: లోకానికే అందమైన నల్లని మేఘశ్యాముడు, హనుమంతుడి (మారుతి) చేత సేవింపబడే ఆ రాముని యందే (నా మనస్సు ఉండుగాక).
- చరణం: దశరథుని కుమారుడు, విల్లు అంబులు ధరించినవాడు, రావణుని (దశకంధర) సంహరించిన వీరుడు, లక్ష్మీపతి అయిన వాసుదేవుడు ఆ రాముడే. విశ్వామిత్రుని (కుశికాత్మజ) యజ్ఞాన్ని కాపాడినవాడు, కుశలవుల గానానికి మురిసిపోయినవాడు, అన్ని దిక్కులా తన లీలలు చూపిస్తూ ఆశ్రయించిన భక్తులను కాపాడే ఆ పరమాత్ముని యందే (నా మనస్సు ఉండుగాక).

విశేషాలు:

- "కుశలవ గాన విలోలే" అని పేర్కొనడం ద్వారా రాముడికి సంగీతంపై గల మక్కువను ఆచార్యుల వారు ఇక్కడ గుర్తుచేశారు.

---

110. కీర్తన: రారా యని పిలిచితే

రాగం: ఖరహరప్రియ | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

- పల్లవి: రారా యని పిలిచితే - రావదేమి రామ లోకాభిరామ - కోదండరామ - పట్టాభిరామ ||
- అనుపల్లవి: ఈరేడు లోకములలో - నీ వలె శరణాగత రక్షకుడు వేరెవరున్నారు - కరుణా జలనిధే తామసంబు సేయక ||

- **చరణం: ఇలలో ఈ కలిలో - చేసినదెల్ల మరచితివేమో అలనాడు నీవు రామదాసుని బ్రోవలేదా || ఏల యవతారమెత్తితివో - ఏమేమి చేసితివో ఈలాగున నిన్ను వర్ణింపలేను - వాసుదేవ బ్రోవు ||**

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: ఓ రామా! రారా అని ఎంత పిలుస్తున్నా ఎందుకు రావు? లోకాలన్నింటికీ ఆనందాన్నిచ్చే ఓ కోదండరామా!**
- **అనుపల్లవి: పదునాలుగు లోకాల్లో నిన్ను మించిన శరణాగత రక్షకుడు ఇంకెవరున్నారు? దయాసముద్రుడా! ఇక ఆలస్యం చేయక రావయ్యా.**
- **చరణం: ఈ కలియుగంలో భక్తుల కోసం నీవు చేసినవన్నీ మర్చిపోయావా? నాడు భక్త రామదాసును నీవు ఆదుకోలేదా? నీవు ఎందుకు అవతారం ఎత్తావో, ఏమేమి లీలలు చేశావో వర్ణించడం నావల్ల కాదు. ఓ వాసుదేవా! నన్ను కాపాడు.**

విశేషాలు:

- **భక్తుడు దేవుడిని నిలదీసే 'నిందాస్తుతి' లేదా 'ఆర్తి' ఈ కీర్తనలో కనిపిస్తుంది. రామదాసు చరిత్రను ప్రస్తావించడం ద్వారా దేవుడి బాధ్యతను భక్తుడు గుర్తుచేస్తున్నట్లు ఉంది.**

---

111. కీర్తన: రారా రాజీవలోచన

రాగం: మోహన | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

- **పల్లవి: రారా రాజీవలోచన రామ నన్ను బ్రోచుటకు ధీరాశ్రిత జన మందార కరుణాపారావార ||**
- **అనుపల్లవి: ఏరా నీ కరుణ గలుగని కారణమేమో గానరా మారారి వినుత శుభద సుచరిత పరాత్పర ధరణీజా మనోహర ||**
- **చరణం: నీవే నా విభుడని నిరతము నీ పాదములనే నెరనమ్మితి నీవాడని నన్ను కరుణించి ఈవేళ నా చేయి విడువకురా || దేవదేవ దశరథ నృపనందన దశముఖాది సకల రిపు గణ హరణ నీవన్యధా సేయకురా పవనజాప్త శ్రీ వాసుదేవ ||**

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: పద్మనేత్రా! నన్ను రక్షించడానికి రావయ్యా. ఆశ్రయించిన వారికి కల్పవృక్షం వంటివాడా, దయాసముద్రుడా!**
- **అనుపల్లవి: శివుడిచే (మారారి) కీర్తింపబడే ఓ పరాత్పరా! సీతా మనోహరా! నీ కరుణ నాపై కలగకపోవడానికి కారణం ఏమిటో నాకు తెలియడం లేదయ్యా.**

- **చరణం: నీవే నా దైవమని నీ పాదాలనే నమ్ముకున్నాను. "నేను నీవాడిని" అని గుర్తించి కరుణించు, నా చేయి విడవకు. రావణాది శత్రువులను సంహరించిన ఓ వాసుదేవా! నన్ను అలక్ష్యం చేయకు.**

విశేషాలు:

- **మోహన రాగంలోని ప్రసన్నత భక్తుని విన్నపానికి ఒక అందమైన రూపాన్ని ఇచ్చింది.**

---

112. కీర్తన: లంబోదరం అవలంబే

రాగం: కాంభోజి | తాళం: చతురశ్ర రూపక

కీర్తన:

- **పల్లవి: లంబోదరం అవలంబే అంబాసుతమహర్నిశం ||**
- **అనుపల్లవి: తుంబురు నారద వందితం లంబాలక మిభ వదనం ||**
- **చరణం: సుర భూసుర సంసేవిత చరణ మఘ విధూరం శరణాగత మందారం కరుణాసాగరం || హరిణాంక గర్వహరం ధీరం గుహ సోదరం వర పాశాంకుశధరం వాసుదేవ భక్తవరం ||**

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: పార్వతీ పుత్రుడైన ఆ లంబోదరుని (వినాయకుని) నేను ఎల్లప్పుడూ ఆశ్రయిస్తాను.**
- **అనుపల్లవి: తుంబురు, నారదుల వంటి మహర్షులచే స్తుతింపబడేవాడు, ఏనుగు ముఖము కలవాడు.**
- **చరణం: దేవతలచే, పండితులచే సేవింపబడే పాదములు కలవాడు, పాపాలను హరించేవాడు. ఆశ్రయించిన వారికి కల్పవృక్షం వంటి దయాసముద్రుడు. తన అందంతో చంద్రుని (హరిణాంక) గర్వాన్ని అణచినవాడు, కుమారస్వామి (గుహ) సోదరుడు, చేతిలో పాశాంకుశాలను ధరించినవాడు మరియు వాసుదేవుని (విష్ణువు) పట్ల భక్తి కలవాడు.**

విశేషాలు:

- **కాంభోజి రాగంలోని రాజసం వినాయకుని వైభవానికి సరిగ్గా సరిపోతుంది. వినాయకుడిని "వాసుదేవ భక్తవరం" అని పిలవడం ఆచార్యుల వారి ముద్ర (వాసుదేవ) మరియు భక్తి సమన్వయాన్ని తెలుపుతుంది.**

---

113. కీర్తన: వందే నిశమహం వారణవదనం

రాగం: హంసధ్వని | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

- **పల్లవి: వందే నిశమహం వారణవదనం నందీశ వాహన వర నందనం ||**

- **అనుపల్లవి: వందారు మండల విఘ్న వారణం బృందారకాద్యభివందిత చరణం ||**
- **చరణం: భాసమాన పాశాంకుశధరం భూసురాళి పరిపాలన పరం || భాసుర మణి భూషిత కంధరం వాసుదేవ చరణార్చన తత్పరం ||**

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: నందివాహనుడైన శివుని కుమారుడు, ఏనుగు ముఖము కలవాడైన వినాయకుడికి ఎల్లప్పుడూ వందనం చేస్తున్నాను.**
- **అనుపల్లవి: నమస్కరించే భక్తుల విఘ్నాలను తొలగించేవాడు, ఇంద్రాది దేవతలచే పూజింపబడే పాదములు కలవాడు.**
- **చరణం: ప్రకాశించే పాశాంకుశాలను ధరించినవాడు, పండితులను రక్షించేవాడు. రత్నభూషణాలతో మెరిసే మెడ కలవాడు మరియు వాసుదేవుని (విష్ణువు) పాదాలను అర్చించడంలో నిమగ్నమైనవాడు.**

---

114. కీర్తన: వరములొసగి బ్రోచే బిరుదు

రాగం: శుద్ధ సావేరి | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

- **పల్లవి: వరములొసగి బ్రోచే బిరుదు నీకుండగ చరుగున నన్ను పాలింపరాదా రామ ||**
- **అనుపల్లవి: ధరణీజా రమణ నీ మహిమ వర్ణింప నా తరము గాదు - నే పరులను వేడను ||**
- **చరణం: ఓ కమలాసనాది వినుత సుచరిత శ్రీకర తారక మంత్ర రూపాశ్రిత || లోక రక్షక వాసుదేవ దయాన్విత నీ కృప గలుగని కారణమేమయ్యా ||**

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: ఓ రామా! అడిగిన వరాలిచ్చి కాపాడతావనే బిరుదు నీకు ఉంది కదా, మరి నన్ను త్వరగా ఎందుకు రక్షించవు?**
- **అనుపల్లవి: సీతా మనోహరా! నీ మహిమను పొగడటం నావల్ల కాదు. నిన్ను తప్ప నేను అన్యులను వేడుకోను.**
- **చరణం: బ్రహ్మ మొదలైన వారిచే స్తుతింపబడేవాడా, తారక మంత్ర స్వరూపుడా! లోక రక్షక, వాసుదేవా! నీ దయ నాపై కలగకపోవడానికి కారణమేమిటో చెప్పవయ్యా.**

---

115. కీర్తన: వరలక్ష్మి నమోస్తుతే

రాగం: గౌరీమనోహరి | తాళం: చతురశ్ర రూపక

కీర్తన:

- **పల్లవి: వరలక్ష్మి నమోస్తుతే వరదే నరహరి సుఖదే ||**
- **అనుపల్లవి: అరవింద లోచనే - అఘ బృంద మోచనే అరుణాంబుజ వర సదనే - అమరేంద్ర నుత చరణే ||**
- **చరణం: వాసుదేవ వినుతి రతే - వాసవాది వందితే భూసురాది సేవితే - భాసుర మణి భూషితే || దాస జన కల్పలతే - దరహాసితే సువృత్తే ||**

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి:** వరాలిచ్చే తల్లి, నరహరి (విష్ణువు) కి సుఖాన్ని ఇచ్చే ఓ వరలక్ష్మీ దేవి! నీకు నమస్కారము.
- **అనుపల్లవి:** పద్మ నేత్రి, పాప సమూహాలను హరించే తల్లి. ఎర్ర తామర పువ్వులో నివసించేది, ఇంద్రునిచే పూజింపబడే పాదములు కలది.
- **చరణం:** వాసుదేవుని స్తుతించడంలో ఆసక్తి కలది, ఇంద్రాది దేవతలచే, పండితులచే సేవింపబడే తల్లి. మెరిసే మణిభూషణాలు ధరించి, చిరునవ్వుతో భక్తుల పాలిట కల్పవల్లిగా వెలిగే మాతా!

---

116. కీర్తన: వామనం అనిశం నమామ్యహం

రాగం: నాయకి | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

- **పల్లవి: వామనం అనిశం నమామ్యహం సామజ పూజిత సువిగ్రహం శ్రీ ||**
- **అనుపల్లవి: శ్యామ తనుమజ భవేంద్ర నుతం రామ లక్ష్మణాత్మజా సహితం శ్రీ ||**
- **చరణం: కర ధృత సురుచిర చాప శరం ఖర ముఖ నిశిచర నాశకరం || వర భరతాదిమ పోషపరం నరవరం వాసుదేవమఘహరం ||**

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి:** గజేంద్రునిచే (సామజ) పూజింపబడిన అందమైన రూపం కలిగిన వామనుని (విష్ణువును) నిరంతరం నమస్కరిస్తున్నాను.
- **అనుపల్లవి:** నల్లని మేఘశ్యాముడు, బ్రహ్మ శివ ఇంద్రులచే స్తుతింపబడేవాడు. ఇక్కడ 'రామ లక్ష్మణ' ప్రస్తావన ద్వారా ఆ వామనుడే రాముడిగా అవతరించాడని సూచన.
- **చరణం:** చేతిలో ధనస్సు బాణాలు ధరించి, ఖరుడు మొదలైన రాక్షసులను సంహరించినవాడు. భరతుడు మొదలైన వారిని పోషించే పురుషోత్తముడు, పాపాలను హరించే వాసుదేవుడు.

---

117. కీర్తన: వాసుదేవం అనిశం నమామ్యహం

రాగం: కానడ | తాళం: ఖండ త్రిపుట

కీర్తన:

- **పల్లవి: వాసుదేవం అనిశం నమామ్యహం భూసురాది నుత పదాంభోరుహం శ్రీ ||**
- **అనుపల్లవి: భాసమాన మణిభూషిత దేహం శ్రీ సమేతమనఘం ఖగవాహం శ్రీ ||**
- **చరణం: వారణార్తి హరణం సురశరణం నారదాది మునిజన సంతోషణం || శరదేందు వదనం భృత భువనం మార జనక మహీపతి వర శయనం ||**

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: పండితులచే పూజింపబడే పద్మముల వంటి పాదములు కల వాసుదేవునికి ఎల్లప్పుడూ నమస్కరిస్తున్నాను.**
- **అనుపల్లవి: మణిభూషణాలతో ప్రకాశించే దేహం కలవాడు, లక్ష్మీ సమేతుడు, గరుడ వాహనం (ఖగవాహం) అధిరోహించే పుణ్యపురుషుడు.**
- **చరణం: గజేంద్రుని కష్టాలు తీర్చినవాడు, దేవతలకు శరణ్యమైనవాడు, నారదాది మునులకు ఆనందాన్ని ఇచ్చేవాడు. శరత్కాల చంద్రుని వంటి ముఖము కలిగి, ప్రపంచాన్ని భరించే మన్మథుని తండ్రి, శేషతల్పంపై శయనించే ప్రభువు.**

118. కీర్తన: శంకర నిన్నే ఇక చాల నమ్మితిని

రాగం: కామవర్ధని | తాళం: మిశ్ర చాపు

కీర్తన:

- **పల్లవి: శంకర నిన్నే ఇక చాల నమ్మితిని ||**
- **అనుపల్లవి: పంకజాక్ష నీదు మహిమ పొగడుట నా తరమా పంకజాననే ప్రణత జన శంకరి శ్రీ త్రిపురసుందరి ||**
- **చరణం: కామ జనక వాసుదేవ సహోదరి శ్యామలాంగి శివ హృద్యోల్లాసిని || కామితార్థ దాయిని కాత్యాయని గౌరి కాచి నన్ను కావవే జనని ||**

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: ఓ శంకరీ! (ఇక్కడ పార్వతిని శంకరిగా సంబోధించారు) నిన్నే నేను పూర్తిగా నమ్ముకున్నాను.**
- **అనుపల్లవి: పద్మము వంటి కన్నులు కలిగిన తల్లి! నీ మహిమను పొగడటం నావల్ల అవుతుందా? నమస్కరించిన వారికి శుభాలను కలిగించే త్రిపురసుందరీ!**

- చరణం: మన్మథుని తండ్రి అయిన వాసుదేవుని సోదరివి (కృష్ణ సోదరి), నల్లని శరీర ఛాయ కలిగిన శివప్రియవు. కోరిన కోర్కెలు తీర్చే కాత్యాయనీ! నన్ను కాపాడుము తల్లి.

---

119. కీర్తన: శంభో శంకర పాహిమాం

రాగం: కేదారగౌళ | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

- పల్లవి: శంభో శంకర పాహిమాం జంభారి వినుత పాదాంభోరుహా ||
- అనుపల్లవి: అంభోధిరాజ గర్వహరణ నిపుణ కుంభోద్భవాది సకల మునిజన శరణ ||
- చరణం: కరుణాకర - వాసుదేవ మోదకర పరమేశ్వర - గిరీశ - శివ పశుపతే || గిరిరాజ బాలికా కరాంబురుహ పరిపూజిత అహిభూషణ చంద్రమౌళే ||

తాత్పర్యం:

- పల్లవి: ఇంద్రుడి (జంభారి) చేత స్తుతింపబడిన పద్మముల వంటి పాదములు కల ఓ శంభో! నన్ను రక్షించు.
- అనుపల్లవి: సముద్రుని గర్వాన్ని అణచడంలో నేర్పరివైన అగస్త్య (కుంభోద్భవ) వంటి మునులందరికీ శరణ్యమైనవాడా!
- చరణం: దయామయుడా, వాసుదేవుడికి ఆనందాన్ని కలిగించేవాడా, పశుపతీ! పార్వతీ దేవి (గిరిరాజ బాలిక) హస్తములతో పూజింపబడేవాడా, పాములను ఆభరణంగా ధరించి చంద్రుడిని శిరస్సుపై దాల్చిన ఓ పరమేశ్వరా!

---

120. కీర్తన: శారదే పాహిమాం

రాగం: యదుకుల కాంభోజి | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

- పల్లవి: శారదే పాహిమాం సరోరుహ నిభ పదే సారసాక్షి శ్రీ వాసుదేవ కరుణాన్వితే వరదే ||
- అనుపల్లవి: నీరజాసన జాయే నిఖిల విద్యా ప్రదే నారదాది సకల ముని వినుతే సురదే ||
- చరణం: చారు వీణాది సుశోభిత కరే హీర మణి హార లసత్కంధరే || వారణేంద్ర గమనే నత సురనికరే వారిజేక్షణే రుచిర బింబాధరే ||

తాత్పర్యం:

- పల్లవి: పద్మముల వంటి పాదములు, కన్నులు కలిగిన ఓ శారదా దేవి! వాసుదేవుని కరుణ పొందిన వరదాయినివి నీవే, నన్ను రక్షించు.

- అనుపల్లవి: బ్రహ్మ (నీరజాసన) భార్యవు, సకల విద్యలను ప్రసాదించే తల్లివి. నారదాది మునులచే స్తుతింపబడే దేవతవు నీవు.
- చరణం: అందమైన వీణను చేత ధరించి, మెడలో వజ్రాల హారాలు ధరించిన తల్లి! గజగామినివి, దేవతల సమూహంచే మొక్కులందుకునే పద్మాక్షివి నీవు.

---

121 కీర్తన: శివే పాహి శ్రీ చాముండేశ్వరి

రాగం: సురటి | తాళం: ఖండ త్రిపుట

కీర్తన:

- పల్లవి: శివే పాహి శ్రీ చాముండేశ్వరి శ్రీ రాజరాజేశ్వరి త్రిపురసుందరి ||
- అనుపల్లవి: నివారిత నిజ భక్త పాప నిచయే నిఖిల ఆగమ వేద్య మహిమాతిశయే ||
- చరణం: పావన యదుకుల భాగ్య దేవతే పరమ పురుష వాసుదేవ సహజాతే || భావుక ఫల దాయిని సుమమణి మాలిని దేవాది సకల లోక పరిపాలిని || కోవిద హృదయ వికాసిని కల్యాణి కాత్యాయని మహిషాసుర మర్దని || దేవ శ్రీమజ్జయ చామరాజేంద్ర కామిత దాయిని ||

తాత్పర్యం:

- పల్లవి: ఓ చాముండేశ్వరీ! రాజరాజేశ్వరీ! త్రిపురసుందరీ! నన్ను రక్షించుము.
- అనుపల్లవి: భక్తుల పాపాలను తొలగించే తల్లివి, వేదాల (ఆగమ) ద్వారా తెలుసుకోదగిన గొప్ప మహిమ కలదానివి.
- చరణం: యదువంశానికి భాగ్యదేవతవు, వాసుదేవుని సోదరివి. లోకాలను పాలించే మాలినివి. పండితుల (కోవిద) హృదయాలను వికసింపజేసే కాత్యాయనీ! మహిషాసుర మర్దనివి. మైసూర్ మహారాజు జయచామరాజేంద్ర ఒడయార్ కోరికలు తీర్చే తల్లివి.

విశేషాలు:

- సురటి రాగంలో అమ్మవారిని స్తుతించడం మంగళకరంగా భావిస్తారు. ఈ కీర్తనలో మైసూర్ రాజవంశం పట్ల ఆచార్యుల కృతజ్ఞత మళ్ళీ కనిపిస్తుంది.

---

122. కీర్తన: శ్రీ కేశవ మాం పాలయ

రాగం: భైరవి | తాళం: చతురశ్ర రూపక

కీర్తన:

- పల్లవి: శ్రీ కేశవ మాం పాలయ రాకేందు ముఖ కృపాలయ ||
- అనుపల్లవి: లోకేశ నారద సుగేయ సాకేతాధిప అప్రమేయ ||

- **చరణం: భూసురవర పరిపూజిత వాసుదేవ శరణాగత దాస జన మనోంబుజాత వాసరేశ సుఖ్యాత ॥ శస్త ఖల దోష రహిత భాసమాన మణి భూషణ యుత వాసవ ముఖ దేవ వినుత కోసల నృప శేఖర సుత ॥**

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: పున్నమి చంద్రుని వంటి ముఖము కలిగిన ఓ దయామయుడైన కేశవా! నన్ను రక్షించుము.**
- **అనుపల్లవి: లోకనాయకుడా, నారదుడిచే కీర్తింపబడేవాడా, అయోధ్యకు ప్రభువైన (సాకేతాధిప) ఊహకందని పరమాత్ముడా!**
- **చరణం: పండితులచే పూజింపబడే వాసుదేవా! శరణు కోరిన భక్తుల హృదయమనే పద్మంలో నివసించేవాడా, సూర్యుని (వాసరేశ) వలె ప్రసిద్ధి చెందినవాడా! దోషరహితుడా, మణిభూషణాలతో మెరిసేవాడా, ఇంద్రాది దేవతలచే స్తుతింపబడే కోసల దేశపు రాజు (దశరథుని) కుమారుడా!**

---

123. కీర్తన: శ్రీ చాముండేశ్వరి పాలయమాం

రాగం: బిలహరి | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

- **పల్లవి: శ్రీ చాముండేశ్వరి పాలయమాం కృపాకరి శంకరి శ్రితజన పాలిని మహాబలాద్రి నివాసిని మహిషాసుర మర్దని ॥**
- **అనుపల్లవి: వాచామగోచర మహిమ విరాజితే వర గుణ భరితే వాక్పతి ముఖ సుర వందితే వాసుదేవ సహజాతే ॥**
- **చరణం: రాకానిశాకర సన్నిభ వదనే రాజీవ లోచనే రమణీయ కుందరదనే రక్షిత భువనే మణిరశనే ॥ మూకవాక్ప్రదాన విఖ్యాతే మునివర వినుతి సుప్రీతే శ్రీకర తారక మంత్ర తోషిత చిత్తే సదా నమస్తే ॥**

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: ఓ చాముండేశ్వరీ! దయామయివి, శంకరివి, ఆశ్రయించిన వారిని కాపాడే తల్లివి. మైసూరులోని చాముండి కొండ (మహాబలాద్రి) పై నివసించే మహిషాసుర మర్దనివి, నన్ను రక్షించు.**
- **అనుపల్లవి: మాటలకు అందని మహిమ కలదానివి, సద్గుణరాశివి. బ్రహ్మ (వాక్పతి) మొదలైన దేవతలచే వందింపబడే వాసుదేవుని సోదరివి.**

- **చరణం: పున్నమి చంద్రుని వంటి ముఖము, పద్మము వంటి కన్నులు, మొల్లమొగ్గల వంటి పలువరుస కలిగిన సుందరివి. లోకాలను రక్షించే తల్లివి. మూగవారికి కూడా వాక్కును (మాటను) ప్రసాదించడంలో ప్రసిద్ధి చెందినదానివి. మునుల స్తుతులకు సంతోషించేదానివి, తారక మంత్రం (రామ మంత్రం లేదా ఓంకారం) యందు ఆనందించే నీకు సదా నమస్కారము.**

---

124. కీర్తన: శ్రీధర పాహి దయాకర

రాగం: జయంతిశ్రీ | తాళం: చతురశ్ర రూపక

కీర్తన:

- **పల్లవి: శ్రీధర పాహి దయాకర వేద సుగోచర గిరిధర ||**
- **అనుపల్లవి: యాదవ వర పరాత్పర పాదనత అమర సుఖకర ||**
- **చరణం: భూసురాది పాలన పర వాసుదేవ మురళీధర || భాసుర మణి భూషణ నరకాసుర హర దామోదర ||**

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: లక్ష్మీదేవిని ధరించినవాడా (శ్రీధర), దయామయుడా, వేదాల ద్వారా తెలుసుకోదగిన గోవర్ధన గిరిధారి! నన్ను కాపాడు.**
- **అనుపల్లవి: యాదవులలో శ్రేష్ఠుడవైన పరాత్పరా! నీ పాదాలకు నమస్కరించే దేవతలకు సుఖాన్ని ఇచ్చేవాడా!**
- **చరణం: పండితులను రక్షించే వాసుదేవా, మురళీధరా! ప్రకాశించే మణి ఆభరణాలు ధరించినవాడా, నరకాసురుడిని సంహరించిన దామోదరా!**

---

125. కీర్తన: శ్రీ పురందర గురువరం

రాగం: సరస్వతీమనోహరి | తాళం: మిశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

- **పల్లవి: శ్రీ పురందర గురువరం భావయేహం శ్రీ ముఖ చంద్ర చకోర సేవా చతురం శ్రిత కల్పభూరుహం ||**
- **అనుపల్లవి: శ్రీ పురుషోత్తమ అనుగ్రహ పాత్రం సుచరిత్రం శ్రీమన్మధ్వ శాస్త్ర బోధన తత్పరం శ్రీశ సాక్షాత్కార సంతుష్ట హృద్య ముదారం ||**

- **చరణం: పరమ దయా సాగరం వర నారదావతారం పరమాద్భుత కృత్య దర్శకం గాన కళోద్ధారకం || వర గురు వ్యాసరాజ యతివర్య శిష్యాగ్రేసరం పర వాసుదేవ హృన్మందిరముపనిషత్సమాన కీర్తన కర్తారం వారం వారం ||**

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: కర్ణాటక సంగీత పితామహులైన పురందరదాసులను నేను ధ్యానిస్తున్నాను. భగవంతుని ముఖమనే చంద్రుని సేవించే చకోర పక్షి వంటివారు, ఆశ్రయించిన వారికి కల్పవృక్షం వంటివారు.**
- **అనుపల్లవి: విష్ణువు యొక్క అనుగ్రహం పొందిన పుణ్యచరిత్ర కలవారు, మధ్వాచార్యుల సిద్ధాంతాన్ని బోధించడంలో ఆరితేరినవారు, దైవ సాక్షాత్కారాన్ని పొందిన ఉదాత్త హృదయులు.**
- **చరణం: దయాసముద్రులు, నారదుని అవతారంగా ప్రసిద్ధి చెందినవారు. గానకళను ఉద్ధరించినవారు, వ్యాసరాజ యతివర్యుల శిష్యులలో అగ్రగణ్యులు. ఉపనిషత్తులతో సమానమైన కీర్తనలను రచించి, వాసుదేవుని హృదయంలో కొలువైన పురందరదాసులకు పదేపదే నమస్కరిస్తున్నాను.**

---

126. కీర్తన: శ్రీమదాది త్యాగరాజ గురువరం

రాగం: కల్యాణి | తాళం: చతురశ్ర రూపక

కీర్తన:

- **పల్లవి: శ్రీమదాది త్యాగరాజ గురువరం నమామ్యహం ||**
- **అనుపల్లవి: భూమిజా రమణ చరణ కమల భజన ధురంధరం ||**
- **చరణం: సకల లోక సంసేవిత సంగీత సాహిత్య సారభృత సులలిత పద సమ్మేళన సంశోభిత || సంకీర్తన సురార్చన సముపార్జిత సత్కీర్తిం సురమునివర కారుణ్య సంజాత సుజ్ఞానం || సామగాన లోల వాసుదేవ హృదయ సుస్థితం సుజన హృదయ జలధి చంద్ర అమల వంశ సంజాతం ||**

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: గొప్పవారైన త్యాగరాజ స్వామికి నేను నమస్కరిస్తున్నాను.**
- **అనుపల్లవి: సీతారాముల పాదపద్మాలను సేవించడంలో ఆరితేరిన (ధురంధర) వారు.**
- **చరణం: సంగీత సాహిత్యాల సారాన్ని పులుముకుని, మృదువైన పదాలతో కీర్తనలను రచించినవారు. తన సంకీర్తనల ద్వారా దేవతల అర్చన చేసి గొప్ప కీర్తిని పొందినవారు. సామగాన ప్రియుడైన వాసుదేవుని హృదయంలో నిలిచినవారు. సజ్జనుల మనస్సు అనే సముద్రాన్ని పొంగించే చంద్రుని వంటివారు.**

127. కీర్తన: శ్రీ మహాలక్ష్మీం భజేహం

రాగం: ఫర్జు | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

- **పల్లవి: శ్రీ మహాలక్ష్మీం భజేహం శ్రిత భక్త జనాభీష్ట ఫలదాం ||**
- **అనుపల్లవి: శ్రీ మహావిష్ణు మోదదాయినీం పద్మినీం పద్మమాలినీం ||**
- **చరణం: క్షీర సాగర తనయాం సదయాం సురాసురాది సంసేవ్యాయాం || శరణాగత పరిపోషణ నిరతాం పర వాసుదేవార్చన రతాం ||**

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: భక్తుల కోరికలు తీర్చే మహాలక్ష్మిని భజిస్తున్నాను.**
- **అనుపల్లవి: మహావిష్ణువుకు ఆనందాన్ని ఇచ్చేది, పద్మమును ధరించి, పద్మమాలలను అలంకరించుకున్న తల్లి.**
- **చరణం: పాలసముద్రపు పుత్రిక, దయామయి, దేవదానవులచే పూజింపబడేది. శరణు కోరిన వారిని పోషించడంలో ఆసక్తి కలది, వాసుదేవుని అర్చనలో నిమగ్నమైన తల్లి.**

---

128. కీర్తన: శ్రీ రమాదేవీ మామవతు

రాగం: శంకరాభరణం | తాళం: చతురశ్ర రూపక

కీర్తన:

- **పల్లవి: శ్రీ రమాదేవీ మామవతు సదా ముదా ||**
- **అనుపల్లవి: క్షీర సాగర కన్యకా ద్వారకేశ నాయికా సురుచిర మృగమద తిలకా పరిభృత బృందారకా సురజనక కృపాపూర్ణ భక్త భాగ్యదాయికా ||**
- **చరణం: పరమాద్భుత చరిత పరమానంద భరిత పరిహృత మహిమాన్విత ఫాలనేత్ర పూజిత || పర వాసుదేవ దయిత పరాశరాది వందిత వర గాన తోషిత వర మంగళ దేవత ||**

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: లక్ష్మీదేవి ఎల్లప్పుడూ సంతోషంతో నన్ను రక్షించుగాక.**
- **అనుపల్లవి: సముద్రుని పుత్రిక, ద్వారకానాథుడైన కృష్ణుని భార్య. కస్తూరి తిలకం ధరించిన తల్లి, దేవతలందరినీ రక్షించేది, భక్తులకు అదృష్టాన్ని ఇచ్చేది.**
- **చరణం: అద్భుతమైన చరిత్ర కలది, ఆనంద స్వరూపిణి, శివునిచే (ఫాలనేత్ర) పూజింపబడేది. వాసుదేవునికి ప్రియమైనది, పరాశరాది మునులచే వందింపబడేది, సంగీత గానానికి సంతోషించే మంగళ దేవత.**

---

129. కీర్తన: శ్రీ రామచంద్రం భజరే మానస

రాగం: ఝూలవరాళి | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

- **పల్లవి: శ్రీ రామచంద్రం భజరే మానస ||**
- **అనుపల్లవి: వీరాధివీరం సుచరిత్రం ధీర రావణ హరం దశరథ రాజ కుమారం ||**
- **చరణం: పరమ పురుష వాసుదేవం పరిపూర్ణకామం శరణాగతార్తి హరణ ధురీణం సరసీరుహ దళ లోచనం || పరిపాలితాఖిల భువనం పవన తనయ వందిత చరణం ||**

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: ఓ మనసా! ఆ శ్రీ రామచంద్రుని భజించుము.**
- **అనుపల్లవి: వీరాధివీరుడు, పవిత్రమైన చరిత్ర కలవాడు, గర్విష్ఠి అయిన రావణుని అంతం చేసినవాడు, దశరథ మహారాజు కుమారుడైన రాముని కొలువుము.**
- **చరణం: పురుషోత్తముడు, వాసుదేవుడు, సకల కోరికలు తీరినవాడు (పరిపూర్ణకాముడు). శరణు కోరిన వారి కష్టాలను తీర్చడంలో అగ్రగణ్యుడు, పద్మ రేకుల వంటి కన్నులు కలవాడు. లోకాలన్నింటినీ రక్షించేవాడు, హనుమంతుడిచే (పవన తనయ) పూజింపబడే పాదములు కలవాడు.**

---

130. కీర్తన: శ్రీ వాసుదేవ - శ్రీకాంత

రాగం: దేవగాంధారి | తాళం: త్ర్యశ్ర రూపక

కీర్తన:

- **పల్లవి: శ్రీ వాసుదేవ - శ్రీకాంత మాం పాహి ||**
- **అనుపల్లవి: శ్రీ వామనాద్యఖిల దివ్యావతార దేవేశ దనుజ హర దీనాళి మందార ||**
- **చరణం: వారాశి శయన నారాయణ అనంత నత భక్త సందోహ || ఘోరాఘ జాల హర శౌరే మురారే ||**

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: లక్ష్మీదేవికి ప్రియుడవైన (శ్రీకాంత) ఓ వాసుదేవా! నన్ను రక్షించుము.**
- **అనుపల్లవి: వామనుడు మొదలైన దివ్య అవతారాలు ఎత్తినవాడా, దేవతలకు ప్రభువా! రాక్షసులను సంహరించినవాడా, దీనుల పాలిట కల్పవృక్షం (మందార) వంటివాడా!**

- చరణం: సముద్రంపై శయనించేవాడా, నారాయణా, అంతము లేనివాడా, భక్తుల సమూహంచే నమస్కరింపబడేవాడా! భయంకరమైన పాప సమూహాలను హరించే శౌరివి, మురారవి నీవే.

---

131. కీర్తన: శ్రీ వాసుదేవ శ్రీరమణ

రాగం: రామప్రియ | తాళం: త్ర్యశ్ర రూపక

కీర్తన:

- పల్లవి: శ్రీ వాసుదేవ శ్రీరమణ మాం పాహి ||
- అనుపల్లవి: నవనీత దధి చోర నందగోప కుమార ||
- చరణం: సరసీరుహానన వారినిధి వర శయన వర రూప జిత మదన కరిరాజ శరణ || సుర వినుత వర చరణ సురుచిరాభరణ ||

తాత్పర్యం:

- పల్లవి: లక్ష్మీరమణుడైన ఓ వాసుదేవా! నన్ను కాపాడు.
- అనుపల్లవి: వెన్నను, పెరుగును దొంగిలించినవాడా, నందగోపుని కుమారుడా (శ్రీకృష్ణా)!
- చరణం: పద్మము వంటి ముఖము కలవాడా, పాలసముద్రంలో శయనించేవాడా! మన్మథుని మించిన అందమైన రూపం కలవాడా, గజేంద్రునికి శరణ్యమైనవాడా! దేవతలచే పొగడబడే పాదములు కలిగి, అందమైన ఆభరణాలు ధరించినవాడా!

---

132. కీర్తన: శ్రీ సరస్వతీం భగవతీం

రాగం: అఠాణ | తాళం: మిశ్ర ఝంప

కీర్తన:

- పల్లవి: శ్రీ సరస్వతీం భగవతీం భజత శ్రితజన సకలాభీష్ట దాయినీం సదా ||
- అనుపల్లవి: శ్రీ సరోజ సంభవ దయితాం మహతీం వాసవాది నుత వాసుదేవ భక్తాం ||
- చరణం: సనకాది ముని వరేణ్య సంస్తుతాం కనకాంబర రత్న హార విభూషితాం || అనుపమ కరుణారస పరిపూర్ణాం సులలిత కవితాది తోషిత స్వాంతాం || వనరుహ నయనీం వారణ గమనీం నిరుపమ వీణా పుస్తక అక్షమాల్యా సహితాం ||

తాత్పర్యం:

- పల్లవి: ఆశ్రయించిన భక్తుల కోరికలన్నీ తీర్చే భగవతి సరస్వతీ దేవిని ఎల్లప్పుడూ భజించండి.
- అనుపల్లవి: బ్రహ్మ (సరోజ సంభవ) ప్రియురాలు, గొప్పది, ఇంద్రాది దేవతలచే స్తుతింపబడేది మరియు వాసుదేవుని (విష్ణువు) యందు భక్తి కలది.

- చరణం: సనకాది మునులచే కొనియాడబడేది, బంగారు వస్త్రాలు మరియు రత్న హారాలు ధరించిన తల్లి. సాటిలేని కరుణతో నిండినది, చక్కని కవిత్వానికి మురిసిపోయే మనసు కలది. పద్మ నేత్రి, ఏనుగు నడక వంటి నడక కలది, చేతులలో వీణ, పుస్తకము మరియు అక్షమాలలను ధరించిన జగన్మాతకు నమస్కారం.

---

133. కీర్తన: శ్రీహరి వల్లభే

రాగం: ఉదయరవిచంద్రిక | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

పల్లవి: శ్రీహరి వల్లభే మాం పాహి శ్రిత భక్త సులభే సువర్ణాభే ||

అనుపల్లవి: ఏహి మే సదనం సామోదం దేహి మే ధన ధాన్య సంపదం ||

చరణం: బ్రహ్మ రుద్రాది పద దాయిని బ్రహ్మాండ వ్యాపిని పద్మిని ||

బ్రహ్మ జనని జగన్మోహిని భావ రాగాది తోషిణి ||

మహిత కీర్తి శాలిని తవ పదే రతిరస్తు మే మణిమాలిని మారక జనక వాసుదేవ హృత్శాలిని మంగళ ప్రదాయిని ||

తాత్పర్యం:

శ్రీమహావిష్ణువుకు ప్రియురాలైన ఓ లక్ష్మీదేవీ! నన్ను రక్షించు. ఆశ్రయించిన భక్తులకు నీవు సులభంగా అనుగ్రహిస్తావు. బంగారు ఛాయతో మెరిసిపోయే దానా! సంతోషంగా నా గృహానికి వేంచేయి, నాకు ధనధాన్య సంపదలను ప్రసాదించు. బ్రహ్మ, రుద్రుడు మొదలైన వారికి పదవులను ఇచ్చేదానవు, ఈ బ్రహ్మాండమంతా వ్యాపించి ఉన్న పద్మినివి నీవు. జగత్తును మోహింపజేసే తల్లివి, సంగీతంలోని భావ రాగాలకు సంతోషించేదానవు. గొప్ప కీర్తి గల ఓ మణిమాలిని! నీ పాదాలపై నాకు భక్తి నిలిచేలా చూడు. వాసుదేవుని (శ్రీహరి) హృదయంలో విహరించే మంగళదాయనివి నీవు.

విశేషాలు:

- ఈ కీర్తన లక్ష్మీదేవి స్తోత్రం.
- ఇందులో లక్ష్మిని "భావ రాగాది తోషిణి" అని సంబోధించడం ద్వారా ఆమెకు కళల పట్ల గల మక్కువను ఆచార్యులు చాటారు.

---

134. కీర్తన: సంకర్షణ మాం పాలయ

రాగం: ఆభోగి | తాళం: చతురశ్ర రూపక

కీర్తన:

పల్లవి: సంకర్షణ మాం పాలయ పంకజ నయన కృపాలయ ||

అనుపల్లవి: పంకజభవ వినుత చరణ లంకాధిప హరణ నిపుణ ||

చరణం: భాసుర శర కార్ముక ధర శస్త్ర ఖర ముఖ నిశిచర ||

కోసల నృప వర కుమార వాసవాది పాలన పర ||

శ్రీ సమేత పీతాంబర దాసవర్య మంగళకర ||

భాసమాన మురళీధర వాసుదేవ దామోదర ||

తాత్పర్యం:

పద్మముల వంటి కన్నులు గల ఓ సంకర్షణా (శ్రీహరి)! దయాసముద్రుడా! నన్ను కాపాడు. బ్రహ్మదేవునిచే కొనియాడబడే పాదములు గలవాడా, లంకాధిపతియైన రావణుని సంహరించడంలో నిపుణుడవైన రాముడవు నీవే. ప్రకాశించే విల్లు, అమ్ములను ధరించి, ఖర దూషణాది రాక్షసులను అంతం చేసినవాడా! కోసల రాజైన దశరథుని కుమారుడా, ఇంద్రాది దేవతలను రక్షించేవాడా! లక్ష్మీసమేతుడా, పీతాంబరధారివి, భక్తులకు మంగళాన్ని చేకూర్చేవాడా! మురళిని ధరించిన వాసుదేవ దామోదరా!

విశేషాలు:

- **ఈ కీర్తనలో విష్ణువును రామ, కృష్ణ అవతారాల కలయికగా వర్ణించారు.**
- **ఆభోగి రాగంలోని గంభీరత ఈ స్తుతికి చక్కగా సరిపోయింది.**

---

135. కీర్తన: సతతం శ్రీ విష్ణుం ప్రణమామ్యహం

రాగం: కల్యాణి | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

పల్లవి: సతతం శ్రీ విష్ణుం ప్రణమామ్యహం నత దేవజాతం క్షితిజార్చిత విగ్రహం ||

అనుపల్లవి: హత రావణాది సకల రిపు జాలం ధృత దివ్య రుచిర కౌస్తుభ వనమాలం ||

చరణం: వాసరాధీశ విరాజమానం వాసవాది సుర అసుర సుసేవ్యమానం ||

భాసురేందు సంకాశ వదనం వాసుదేవం అంభోరుహ నయనం ||

తాత్పర్యం:

దేవతలందరిచే నమస్కరించబడేవాడు, సీతాదేవిచే (క్షితిజ) అర్చించబడేవాడైన శ్రీవిష్ణువుకు నేను ఎల్లప్పుడూ నమస్కరిస్తున్నాను. రావణాది శత్రువులను సంహరించినవాడు, దివ్యమైన కౌస్తుభమణిని, వనమాలను ధరించినవాడు ఆయన. సూర్యునిలా ప్రకాశించేవాడు, ఇంద్రాది దేవతలచే, అసురులచే కూడా సేవింపబడేవాడు. చంద్రుని వంటి ముఖ వర్చస్సు కలిగిన, పద్మ నయనుడైన వాసుదేవుని నేను కొలుస్తున్నాను.

విశేషాలు:

- **కల్యాణి రాగంలో సాగే ఈ కీర్తన భగవంతుని తేజస్సును (సూర్య, చంద్ర కాంతులను) వర్ణిస్తుంది.**

---

136. కీర్తన: సిగ్గులేదు నాకించుకైన

రాగం: బలహంస | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

పల్లవి: సిగ్గులేదు నాకించుకైన జూడ ఎగ్గులంత చేసి ఇంత నిన్ను వేడ ||

అనుపల్లవి: దగ్గర నీవుండ దయ వేడక ఎగ్గులిక మున చేసిన పనులన్ని విన ||

చరణం: అన్యాయార్జన ఆసక్త చిత్తుడు అన్యుల భోగాతి లోలుడు ||

ధన్యాత్ముడనగాని బ్రోవమనగ కనుతండ్రి వాసుదేవ కృపానిధి ||

తాత్పర్యం:

ఓ స్వామీ! ఇన్ని తప్పులు (ఎగ్గులు) చేసి మళ్ళీ నిన్ను వేడుకోవడానికి నాకు కొంచెం కూడా సిగ్గు అనిపించడం లేదు. నీవు నా చెంతనే ఉన్నా నీ దయను కోరకుండా, గతంలో చేసిన పొరపాట్లనే తలచుకుంటున్నాను. అన్యాయంగా సంపాదించాలనే ఆలోచనతో, ఇతరుల భోగాల పట్ల ఆశతో తిరుగుతూ, పైకి మాత్రం "ధన్యాత్ముడిని" అని చెప్పుకుంటూ నన్ను బ్రోవమని అడుగుతున్నాను. కృపానిధివైన ఓ తండ్రీ! వాసుదేవా! నన్ను కాపాడు.

విశేషాలు:

- **ఇది ఒక "నిందామరియు పశ్చాత్తాప" కీర్తన. తన తప్పులను ఒప్పుకుంటూ దేవుడిని శరణు వేడడం ఇందులో కనిపిస్తుంది.**
- **తెలుగులో వాసుదేవాచార్యుల వారు రాసిన అరుదైన కీర్తనలలో ఇది ఒకటి.**

---

137. కీర్తన: సుర భూమిసుతాధిపతిం

రాగం: మేఘరంజి | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

పల్లవి: సుర భూమిసుతాధిపతిం సతతం మరుదాత్మజ వార్చితమీశ నుతం ||

అనుపల్లవి: దరహాసయుతం కరుణాన్వితం సరసీరుహ లోచన శోభితం ||

చరణం: భాసమాన శరాసన బాణధరం శస్త్రేంద్ర తనూజ మఘాళి హరం ||

భాసురాంగద మాశ్రిత కల్పతరుం వాసుదేవ మిన్వన్వయ రాజగురుం ||

తాత్పర్యం:

సీతాదేవి (భూమిసుత) ప్రాణనాథుడు, హనుమంతునిచే (మరుదాత్మజ) పూజింపబడేవాడు, శివునిచే (ఈశ) నుతించబడే శ్రీరాముడిని సదా స్మరిస్తాను. చిరునవ్వు చిందించేవాడు, కరుణతో నిండినవాడు, పద్మముల వంటి కన్నులు కలవాడు ఆయన. ప్రకాశించే ధనుర్బాణాలను ధరించి, ఇంద్రుని కుమారుడైన వాలి (శక్రేంద్ర తనూజ) వంటి వారి గర్వాన్ని అణిచినవాడు. ఆశ్రయించిన వారికి కల్పవృక్షం వంటివాడు, సూర్యవంశానికి (ఇన్వన్వయ) రాజగురువు వంటివాడైన వాసుదేవుని నేను శరణు వేడుతున్నాను.

విశేషాలు:

- **మేఘరంజి రాగంలో రాముడిని కీర్తించడం అద్భుతమైన అనుభూతినిస్తుంది.**
- **శ్రీరాముని శౌర్యాన్ని మరియు సౌందర్యాన్ని ఈ కీర్తనలో సమపాళ్లలో వర్ణించారు.**

---

138. కీర్తన: సుర రామచంద్రం

రాగం: శంకరాభరణం | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

- **పల్లవి: సుర రామచంద్రం సుర సుందరం సురవైరి మానస మందిరం ||**
- **అనుపల్లవి: శరచాపధరం నృపశేఖరం ఖర రావణాద్యరి హరముదారం ||**
- **చరణం: కరుణాకరం శ్రిత మందారం దురితౌఘ హరం జగదీశ్వరం || సుర భూసురాద్యభివందితం పర వాసుదేవం సతతం ||**

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: దేవతలందరికీ దైవమైనవాడు, దేవతా సుందరుడు, రాక్షసుల (సురవైరి) హృదయాలలో భయాన్ని పుట్టించే మందిరం వంటివాడైన శ్రీరాముని కొలువుము.**
- **అనుపల్లవి: ధనస్సు బాణాలు ధరించినవాడు, రాజులలో శ్రేష్ఠుడు, ఖరుడు మరియు రావణాది శత్రువులను సంహరించిన ఉదార స్వభావుడు.**
- **చరణం: దయామయుడు, ఆశ్రయించిన భక్తుల పాలిట కల్పవృక్షం (మందారం), పాప సమూహాలను హరించే జగదీశ్వరుడు. దేవతలు, పండితులచే నమస్కరింపబడే ఆ పరమ పురుష వాసుదేవుని ఎల్లప్పుడూ ధ్యానించుము.**

---

139. కీర్తన: హరిని భజించే భాగ్యము

రాగం: శంకరాభరణం | తాళం: ఖండ త్రిపుట

కీర్తన:

- **పల్లవి: హరిని భజించే భాగ్యము దొరకునేమి? దొరకును దొరకును పరమ భక్తులకు నిజముగ ||**
- **అనుపల్లవి: ధరణీజా మానసాంభోరుహ విభాకరుని దశరథ రాజేంద్ర సుకుమారుని ధర్మాత్ముని ||**
- **చరణం: కరుణా సముద్రుని కల్యాణ మూర్తిని పరిపూర్ణ కాముని పర వాసుదేవుని || తరణి వంశాంబుధి చంద్రుని పరాత్పరుని సారముగ నమ్మినవారికి మోక్షమిచ్చే విభుని ||**

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: ఆ హరిని భజించే భాగ్యం అందరికీ లభిస్తుందా? నిజమైన భక్తి కలిగిన వారికి అది తప్పక లభిస్తుంది.**
- **అనుపల్లవి: సీతాదేవి (ధరణీజ) మనస్సు అనే పద్మాన్ని వికసింపజేసే సూర్యుడు, దశరథ మహారాజు కుమారుడు, ధర్మస్వరూపుడైన రాముని (భజించుము).**
- **చరణం: దయాసముద్రుడు, శుభాలను ఇచ్చే కల్యాణ మూర్తి, కోరికలన్నీ తీరిన పరమాత్ముడు. సూర్యవంశమనే సముద్రానికి చంద్రుని వంటివాడైన ఆ వాసుదేవుని మనస్ఫూర్తిగా నమ్మిన వారికి ఆయన మోక్షాన్ని ప్రసాదిస్తాడు.**

---

140. కీర్తన: హరే పరిపాహి మాం

రాగం: కేదార్ | తాళం: చతురశ్ర త్రిపుట

కీర్తన:

- **పల్లవి: హరే పరిపాహి మాం నరహరే కరాంబుజ ధృత గిరే శౌరే ||**
- **అనుపల్లవి: కరీంద్ర బలి ధ్రువ వరద మురారే సురేంద్ర వందిత పద కంసారే ||**
- **చరణం: శ్రీ వాసుదేవ యాదవ కులోద్భవ దేవాదిదేవ మహానుభావ || జైవాతృకానన జీవేశ కేశవ సేవాధృత అఖిల దీనాళి బాంధవ ||**

తాత్పర్యం:

- **పల్లవి: ఓ హరీ! నరహరీ! చేతులతో గోవర్ధన గిరిని ఎత్తిన శౌరీ! నన్ను రక్షించుము.**
- **అనుపల్లవి: గజేంద్రుడికి, బలి చక్రవర్తికి, ధ్రువుడికి వరాలిచ్చిన మురారివి. దేవేంద్రుడిచే పూజింపబడే పాదములు కలిగి, కంసుడిని సంహరించినవాడా!**
- **చరణం: యాదవ వంశంలో జన్మించిన వాసుదేవా, దేవాదిదేవా! చంద్రబింబం వంటి ముఖము కలవాడా, దీనులందరికీ బంధువు వంటివాడైన ఓ కేశవా! నీ సేవలో నన్ను తరింపజేయి.**

విశేషాలు:

- **'కేదార్' రాగంలోని భక్తి ఆర్తిని, శరణాగతిని అద్భుతంగా పలికిస్తుంది. ఇక్కడ విష్ణువు యొక్క వివిధ అవతారాల (కృష్ణ, నరసింహ, వామనాది) లీలలను ఆచార్యుల వారు ఏకరువు పెట్టారు.**

ముసిరి సుబ్రమణ్య అయ్యర్ మరియు రుక్మిణి దేవితో ,మైసూర్ వాసుదేవాచార్య

శంకర మీనన్, మైసూర్ వాసుదేవాచార్ మరియు రుక్మిణీ దేవి.